١٩٠٩ پاشی گەلەک نەما پشتی هنگی.

کەساتیەکا ماقویل تێدا بو و عەبایەکێ چوخەی لسەر ملابو. دهاتە دیوانا سوحبەتا داپیرا مەزن (سالحا بابێ حاجی محمود ئاغای کچا عەمەراغایێ کتانی (ئەوێ هاتیە دەرماندان و کوشتن شهید لدەمێ لێ طەنگ کرنا دویماهیێ یا ئامێدیێ هەکو میرگەهـ خراب بی[١]. ئەو هەر دوتماما باپیرێ مەزن حاجی مەحمودی - بابێ حەجی ئو دوتمانا حاجی عبدالعزیز ئاغای بو). دیوانا سالحایێ گەلەک ژن و مێرێت مالێت ئامێدیێ و مروڤێت مەزن دهاتنێ. چونکە یا ڕاست بێژ بو و سوحبەت و سەرهاتییێت ئامێدیێ نێ کێم و زێدەهی دگوتن و پر هزربو.

مروڤێت زانا و مەلا و ژ مالێت مەزن و بچویک دهاتنە دیوانێ وەکی شکری ئەفندیێ مفتی چونکە خەسویا پسمامێ وی بو (بابێ روشدی و محمد ئەمینی) ئو ژ مالا شەکرێ و سماهیلاغا و حاجی رەشیدێ قوتکا و بابێ وی محمدێ قوتکا و حاجی عبدالعزیزاغا و حاجی عبدالرحمن و حاجی شعباناغا و مصطفی افندی و ژ مالا برسی بەگێ و شاوەلیا و عبدالاغای و عبدالله بەگێ و حاجی حامدی و ملا محمد و کوتوی وحاجی محمدی و حاجی مصطفای و عنیەتا و حساری شیرکەرا و سەییدا و مالا باپیری و عەمەرا و هێشتا ژ مالا ئیسڤێ ئوسمان و صوفی حسێنی و ژ مەحلا مەیدانێ و هەمی مەحلا ژ فەلا و خەلکێ مەحلێ مالا کوتا (کتانی) و حسین ئاغای حجی محمدێ بەرواری و حاجی طە و مالێت حەدادا و ژ گەلەک مالێت دی دهاتن گوهـ ددا سوحبەتێ و سەرهاتییێت ئامێدیێ ژبلی هەر پێنج کوڕێت سالحایێ یێت فەرمان بەر (موظف) و گەلەک ئێڤاریا دروینشتە ناڤ دەرگەهی لسەر کورسییێت دیوار و دوشکا یێت ڕایێخستی دڕوینشتن دەمێ گەرمی و لمەزەلا دیوانێ یا مەزن یا باپیری زڤستانێ و بهارا عبدالله مەلا ئوسمان ژی دهات و سوحبەت و پسیار هەمیا دکرن.

دەمێ نڤێژێ دا نڤێژا کەن و تزبیێت هەرکەسێ دلەپی دابون و یێت داپیرا سالحا ژی و هەر (صلوات) ددان و سوحبەت دکر. و یێت دی ژی سوحبەت دکر و پسیار ژ ئێکو دو دکرن و جاران خلمەتەک دا دو سێ بیروڕای پێ هێنە دان و درستی و راستییێ بنەجهـ کەن. ئەڤە پشتی بابێ بچویکێت وێ چویە بەر فەرمانا خودێ (حاجی محمود ئاغایێ بابێ حاجی) هەکە هەمی دهاتنە نک وی لسوحبەتێ و دیوانێ و ئەوژی دچو مالان سوحبەتا. گەلەک سەرهاتیا دا ڤەڕویفین و بنەجهـ کەن ژ باب و باپیر و داپیرێت وان و دا (داروغە و موکوم) کەن بەلێ بداخڤە دێ بێژین کو کەسێ نە د نڤیسین!! (عبدلا مەلا ئوسمان) وی دەمی هەشتێ سال تێ هەبو ئانکو یێ دەورێ ١٨٣٥م بیە وی ژ هوستایێت وی دەمی گرتبون و هەمی ژبەرکرن و ڕەهوان کرن و چو ددەستەکا جوتکێت سترانبێژێت سترانێت (حەمکێ) دا. و دەنگێ وی هەکو بابێ من ژی ڤەدگوهاست و گوهـ لێ بی و پیرەمێرێت ئامێدیا یێت وی دەمی ژ مالێت مە و ژ مالێت ئامێدیا کو هوسطایەکێ بنەجهـ بو و ماقویلانە. یێ دەنگ خوش و ئازا و تازە دگوتن. وی دەمی ئانکو دەورێ ١٩٠٨م - ١٩١١م سەر هوسطا بو و سەروکێ هەردو تاخمێت سترانێت (حەمکێ)

(١) سەر لەشکەرێ میرێ دویماهیێ سماهیل پاشای بو.

بو وەکی سەیدا و بسپور و شەهرەزا.

حاجی مصطفی بابێ حجی خودێ لێ خوش بیت گوت: (ئەز یێ بچویک بوم لدەواتا پسمامێ وی یێ زانا حاجی سلیم بابا حاجی لژنئینانا ئێکێ، عبدالله مەلا ئوسمان سەتیپە بو ژ تیپێت سترانێت (حەمکێ). سەرگێری دکر بو ستران گوتنێ هەر بدەنگی و هەر بدەستا و وەکی سەرگێرێت موزیقایێ. هەمی خاندی و گازی گری ژ دەرڤەی ئامێدیێ و ژناڤ ئامێدیێ ژ ئەغەواتا و خەلکێ دی و سەر عاشیرا هەمی (شاشبون و هوڕێ گرتی بون و حێبەتی بون) (تعجبوا و بهروا) سێ شەڤ و سێ روژا سترانێت حەمکێ و یێت کەڤنێت وی دەمی دگوتن لناڤ دەواتێ و لدیوانێ لژورڤە و وی بخوژی دەوات دکر. و دو تاخمێت سترانا بون (جوتک) دگوت و ڤەدگێرا. دەنگێ وی یێ ئازابو و خوش بو و پەییسکێت بلند و بزەحمەت تێدابون و نەدوەسطیا گەریا وی. و ئەو بخوژی هەمی دەقێت هوزانێت سترانێت (حەمکی) بدرستی ژبەربون ئو تازە و ماقویل دگوتن و وەسا خوش، خودان ژبەر مەندەهوش دبو. رویدەهێت تازە هەبون و یێ مەزبیت بو:

أ- دیندارەکێ باش بو و خودێ نیاس و ئول گر.

ب- هوسطا بو، بو سترانێت (حەمکێ) بدرستی و هەمیا. ئو بو سترانێت دی یێت کەڤن سەرهوسطا بو.

ج- دەنگێ وی دانا خودێ بو، بو هەمی ڕویدەهێت دەنگێ خوش.

د- گەلەکێ ب تورە و ئەدەب بو یێ ڕوح سڤک و گرنژی.

ه- بەس دهاتە ناڤ دەواتێت خوشی تێدا و نەدچو دناڤ دەواتێت بێ دەنگ، و ببەهی و تازی.

و- ئەو بخو دهاتە ناڤ دەواتا دگەل دەستەکێت سترانبێژا و ئەو سەروکە بو. (ز) و چونە وەردگرت و دهات بو خوش کرنا وێ دەلیڤا پیروز بو زیوەر و خێرا خو. و نەدچو ناڤ دەواتێت طەنگ و ناڤبەینا مالێ بتنێ دا بەلکو وی ڕولا خو هەبو لناڤ دەواتێت مەزن و بەرفرەهـ و بشەعشەعە و بوش. هەکو دیتبا کو خودانێ دەواتێ نەڤێت بوش ببیت و مەزنببیت نەدچو ناڤدا.

ح- یێ خو ڕاگرتی بو و قەدر و بهایێت خو لنک مەزنا و بچویکا هەبون و مالێت ئامێدیێ هەمیا قەدرێ وی دگرت.

ط- شولێ وی لسویکێ جخسی بو و شەمالدانێت تەنەکەی چێدکرن و هوسطایەکێ هونەرمەند بو بو هزرتێژیێ و نوی ژەنینێ. شیشە دئێخستە شەمالدانا و لێڤێت طەنەکێ سپی و پر فند چێدکرن و دخەملاندن وەکی ژ کارخانێت ئەوروپی دەرکەتین. گەلەکێ هوسطابو و یێ پر فام. شەمالدانێت وی دوەصابون کو تەشەمالا دنیڤێ دا ژ هەمی رەخا و روییێت شیشەی گەلەک شەمال ددیتن. شەمالەکا جان ژ کارێ وی لمالا مامێ مە یێ (حاجی سلیم) بو ژ وەختێ بابێ وی یا مەزن و جانبو و ئێشک و ڕوی بڕوی و سوی گەلەک لێ بون و شیشە و هەروەصا و ئێک لمالا مامێ وی بو (رشیدێ بابێ حاجی) من دیتبون. پاشی بداخڤە بێی من هاڤێتنە شویرهێ.

ئەوی تڤەنگێت ڕەشوکی و یێت نوی وی دەمی درست دکرنەڤە و چێدکرنەڤە هەکە قوسیریەک لێ پەیدابیا. بنەجھ چێدکرن. ئامویرە ژی درست دکرنەڤە و دەستکێت شیرا و خەنجەرا و سونگیا وکێرکا و ئامویرێت مالا و جخسیاتییێ. و بو هوسطایا بەرهەمێ سترانێت (حەمکێ) لدەواتا و دیوانا سەرپشک بو.

ی- هەر دگوتە جەحێلا و بچویکا و گەلەک و (برک ڤە): (کو جوزیک و دەفتەرا بینن و کورێت ڤان سترانا ئێک ئێکە بنڤیسنەڤە و بنەجھ کەن و بکەنە جوزیک دا پشتی مە بخوینن و ژبەرکەن و ددلێ خودا بگرن، هندە ئەو دێ مرن و دەستەکێت سترانبێژا دێ بەرزە و پویچبن. بوچی چو خەمخور نینن و ڤێ خزمەتێ بکەن!!). چونکە وی هژمارەکا مەزن ژ سترانێت حەمکێ ژبەربون.

دگوت: «ئەز پیربوم و دێ مرم و ستران دی دگەل من مرن مخابنە ڤێجا بنڤیسن و پشت ڕاست کەن» گەلەک جارا هەر دگوت و کەسێ گوهێ خونەدایێ».

ئاخفتنا (حاجی مصطەفای خلاس و تڤاڤ بو) لسەر عبدالله ملا ئوسمانی. وی ببجویکی دیتبوو گەلەک جا دهاتە ڕوی لدیوانا ژی هەرددیت. من وەسا دانا عبدالله ملا ئوسمانێ هوسطا وەکی محمد القبانجی دگەل مقامێت عیراقی سەر هوستابو لبەغدا. بداخڤە کەسێ ژێ نە نڤیسین!!. بەلکو ژ هوسطاییێت کەڤن ژی گەلەکا یێت ڤان سترانا چێتربو.

عبداللەی هەمێ ستران و هەمی سەلیقە و ئاوازێت وان ب بسپوی دزانین و فێرکەر و نیشاندەر و سەرهوسطابو. یێ کوک بو دڤێ خلمەتێ دا بەلکو ژ یێت بەرێ گەلەک چێتر. بەلێ خودێ لێ خوشبیت مر و چو و کەسێ ژێ نە نڤیسین و گوھ نەدایێ بەلکو هندەک ژ سترانا دگەل مرن و بەلکو پرت و مرت ژی ڤەبون و چون.

٢- خلیل حسین ئاغا:

ئەو بابێ حسن خلیلی بو ژ مالا علی حسین ئاغای ژ تاخێ سەری ژ ئامێدیێ (سەر دەپکیا). هوسطابو، بو ڤان سترانا و دگەل (عەبێ مەلا ئوسمانی) بو ژ دەستەکا هونەرمەندێت ڤان سترانا یێت بسپور و شەهرەزا.

سترانێت دەواتا و یێت دیوانا و فولکلوری و نەیێت دەواتا گەلەک دزانین و دگوتن. دەنگەکێ خوش و یێ نازک هەبو ژ دل، بئەشق دگوتن و چاک و ماقویل دئینان و تازە. دەنگێ وی یێ خو لبەر گرتی بو بو سترانێت ئازا و زەحمەت و پەییسکێت دەنگێ وی بکێرهاتی بون و ئازا. ئەوژی یێ دەمێ عەبدلای بو. پیربو و بەری جەنگا جیهانی یا ئێکێ (سەفەر بەلکێ) ئەمرێ خودێ کر خودێ ژی رازی بیت. کورێ وی (حسن) هەڤالێ بابێ من بو و پێکڤە ژ خویندنگەها دەسپێکا تورکی یا فەرمانداری (رسمی) سالا ١٩١٦ خلاس ببون و (گەهان نامە) وەرگرت. محمد مفتی ژی دگەل وان بو و بابێ من یێ ئێکێ بو سێزدە دەرسبون سێزدە دەھ ژ دەها وەرگرتن (١٠٠٪) لباوەرناما وی نڤیسی بون و یا لاو بو و پر نیگار بو.

٣- عبدالرحمن حسین ئاغا:

برایێ وی بو یێ دەنگ خوشبو و سترانبێژ بو و هوسطابو بو سترانێت (حەمکێ) دگەل (عبدالله ملا ئوسمانی) ژنکەکا فەلا خەلکێ گوندێ دێرێ ناڤێ وێ (شالێ) بو یا ژێ هاتی بو گەلەک. بو وی هات و مێر هێلا بو بسرمان بو و مارەکر. پاشی مێرێ ژنکێ ددیفرا هات و شەڤەکێ لسەر بانێ مالا وان نێزیکی مالا مە لئامێدیێ هاڤینێ هات و طاڤا هەیڤێ بو ئینا کوشت. خودێ ژێ رازی بیت. وێ هاڤینێ کێم مال چوبونە ڕویباری و پێتر لکەلاتێ مابون. دەورێ صالا ١٩٢٠ بو.

٤- حاجی عبدالله حسین ئاغا:

بابێ حاجی ئەمینێ حسین ئاغایێ ئەوژی برایێ وان بو. دەنگێ وی یێ بکاربو و خوشبوو نازک. سترانبێژەکێ کوک بو و هوسطابو بو سترانێت (حەمکێ). ئەوژی ژ دەستەکا هوسطاییێت سترانێت (حەمکی) بو دگەل عەبێ مەلا ئوسمانی، دەورێ ١٨٤٥ ببو. بابێ من هەکو یێ بچویک ئەو یێ پیربوو و هەڤالێ عبدالله مەلا ئوسمانی بو، بو ژی و تەمەنی. برایێت وی ژی یێت ناڤبەینا ١٨٤٥ - ١٨٥٥ بون.

٥- علی حسین ئاغا:

بابێ (قادرێ علی یێ ژ فێرکەرێت ئامێدیێ یێت ژ ریڤە) (معلم)، ئەوژی برایێ حاجی عبدالله ی بو، (مالا وان هەمی هوسطاییێت سترانێت حەمکێ بون) ئەوژی هندی ئەڤێت چویی بو، بو ژیێ خو. دیسا بیرا بابێ من لێ تێت و مامێت وی و بابێ وی (باپیرێ من) هەڤدەمێت وان بون. پیچەک بچویک تر بو ژ ئەڤێت مە گوتین. دەنگێ وی یێ خوش و ئازابو و یێ هوسطا بو بو گوتنێ. دەورێ ١٩٢٠ یێ مری خودێ لێ خوشبیت، ئەڤە مەحلا (تاخێ) سەردەپکیا بون. هەمی دەورێ ١٩١٩م - ١٩٢٤م یێت مرین.

٦- قاسم حسن حجی مصطفی ژ مالا حاجی مصطفای:

ژ تاخێ خارێ بون (مەیدانێ) نێزیکی سویکێ، برایێ حاجی مصطفای بو یێ وەکو ناڤێ کورەکێ وی قاسم بو بناڤ برایێ خوکربو. دەورێ ١٨٦٠م یێ بوی و دەنگێ وی گەلەکێ خوش و ئازا و نازک بو. سترانبێژەکێ کوک بوو هوسطابو د سترانێت (حەمکی) دا و گەلەک باش گرتن و سەلیقێت وان و دگەل دەستەکا سترانبێژێت ئامێدیێ یێت هوسطاییێت ڤان سترانا دگەل (عەبێ مەلا ئوسمانی یێ سەرهوسطایێ دەستەکێ).

(هەمی کەسا و هەمی سترانبێژا سترانێت (حەمکێ) نەدزانین و سەلیقێت وا نەدگرتن، چونکە بزەحمەت بون. بەس ئەوێت دەنگ خوش و بئارەزو و هزر تیژ و بکێرهاتی، وان دگرتن و ژبەر دگرن و سەلیقە ڕەهوان دکرن). بابێ من دیتبو دەمێ بچویکینیا خو و سنێلیێ هوسطایەکێ باشبو بو سترانێت (حەمکێ) و یێت دی یێت فولکلوری ژی یێ بکێرهاتی بو و یێ سویار بو بو دەنگی و گوتنێ. و دەنگێ وی یێ خوشبو و یێ بشەوق بو. گەلەک سترانێت دی ژی دگوتن و باش دئینان و خوش و تازە دگوتن،

هەکو باب و مام و بابێت وی و خەلکی ژێ دگوت.

(قاسمی) ئاموێرەکێ ئاوازی هەبو کڕی بو ژ مویسل کڕی بو ژ ستەمبولێ هاتبو یێ ئەلمانی بو ئان فرەنسی (مەزیقە = سیامونیکا) و چاک و خوش لێددا. وی دەمێ کەسێ تشتێ وەسا نەبو. مەزیقا (هارمونیکا) بو جڤاتا لێددا و دیوانێت دەواتا گەلەک بهوستایی. کێم دهاتنە مویسلێ ئەو ئامیرێت ئاوازی.

دیوان و دەوات قاسمی ئێکجار بوێ (هارمونیکایێ) خوش دکر و بشەوق دئێخست. ئەوی نەکو مەزیقە بتنێ دگوت بەلکو هەر دگەل سترانا ژی لێددا و خوش دکر و گوهدێرا خوشی ژێ ددیت. خەلکێ باژێری هەمییێ پێ سوحبەت دکر، کو قاسمێ حاجی مصطەفای (مەزیقەکا) ئینای و خوش لێددەت. دچون گوهێ خو ددایێ پێ هوڕی (تعجب) گرتی دبون. گەلەکا دویر کێش بو و دەنگ خوشبوو قاسمی خوش لێددا.

دەنگێ قـــاســـمی یێ بناڤ و دەنگ بو زێدەبار دگـەل وێ (ســیـــامــونیکایێ). ئەو دچو ناڤ (کەیفخوشیا و سەرسالا) ژبلی دەواتا لباژێری. سترانێت خوش دگوتن (ژبلی بیێت حەمکێ) بیێت (کورت و بیێت درێژ و پەستە). و پیێت جەحێلا ڕادکرنە سەمایێ و ڕەقاسێ و دەواتێ و حەبەلوتێ. بتنێ ژی دگوتن و دگەل (جوتکێت) تیپێت (حەمکی) ژی دگەل عەبێ مەلا ئوسمانی دگوتن. یێ بزەحمەت و چڕ نەبو بو گوتنێ. خودێ ژی ڕازی بیت دەورێ ١٩١٩ تا ١٩٢٢ چو بەر بەخشا خودێ.

٧- حاجی مصطفی:

یێ برایێ وی و بابێ حەسەنێ حجی مصطەفای. بازرگان بو و حەژ سترانێت فولکلوری و سترانێت (حەمکێ) دکر، و دگوتن بتنێ و دگەل دەستەکا ئامێدیێ، وان هوستاییێت سترانێت (حەمکێ). یێ خویندەڤانبو. دەنگێ وی یێ خوشبو. گەلەکێ ب ئەتیکێت بوو سەنی و مەنێ و سەروبەر. حەکیمی ژی پیچەک بکاردئینا و نشتەر ژی دکرن بەلێ گەلەک جارا و ڕهێت بچویکێت خوینێت دبڕین و خوین نەڕادوەستیا (روژان) دگەل گرێدان و شداندنێ. خزمێ (بیرایێ) حاجی حامدی بو بو تێکەلیا بازرگانیێ و بکڕا گەلەکێ باشبو و بسەروبەر بو برێز و رسم بو. پشتی برایێ خو قاسمی چو بەر بەخشا خودێ. دکانا وی لسویکا کەڤن بو.

٨- حلیمێ شاوەلیا:

بابێ خالدێ حەلیمی مالا وان لبن مناری بو. بو ژینێ خو هندی حاجی مصطەفای بو. دەنگی وی گەلەکێ خوش بو و یێ پەیپسک بلند بو و ئاواز و یێ بشەوق بو. هوسطابو بو سترانێت (حەمکێ) دگەل تیپا هوسطاییێت سترانبێژ. بتنێ سترانێت دی ژی دگوتن و دەنگێ وی یێ دیاربو دناڤدا تازە و خوش و لاو دئینان و ستران و سەلیقە دزانین.

٩- رجب حساری (ڕەجێ شێخی):

مالا وی برەخ مالا حسین ئاغای ڤە بو. بابێ حسن ڕەجەبی یێ سەرتراش و سەلیمی، ژ مالا

حساری بو، تاخێ سەردەپکیا بناڤ و دەنگ بون بو سەروپێ و کێپاری خارنێ.

دەورێ (١٨٧٠م) یێ بوی و هوی بو سترانێت (حەمکێ) و بنەجە دەق و سەلیقە گرتن و بو هوسطا و چوو دگەل دەستەکا ڤان شەهرەزا و هوسطا لئامێدیێ. بتنێ ژی ستران دگوتن و خوش و نازک. جەحێلینیا بابێ من ئەو یێ پیربو. دەورێ ناڤبەینا ١٩٣٠ - ١٩٣٦ چویە بەر بەخشا خودێ، دەنگێ وی یێ نازک و نەرم بو وبدلی دا دچو خارێ. تازە و ماقویل دگوتن. سەلیقە بنەجە دزانین. رجب یێ بناڤ و دەنگ بو، بو سترانێت کەڤن و بیێت درێژێت دیوانا و باش دئینان.

١٠- عبدالرحمن شێخی حساری (دەحێ شێخی):

برایێ ڕەجەبێ حساری بو و ژوی بچویک تربو. لتاخێ مەیدانێ بو نێزیکی مالا (شاترا) و مالا (شەکرێ) و مالا (حاجی مصطەفای). ئەوژی دەورێ ١٨٧٠م یێ هاتیە دنیایێ کورێت وی حسن و حسین بون. دەنگێ وی یێ خوش بو و سترانێت (حەمکێ) ویژی دگەل دەستەکێ ب جوت دگوتن و بتنێ ژی دگوتن. سترانێت دی ژی دزانین و دگوتن.

ئەو و برایێ خویێ مەزن ژ هوسطاییێت سترانێت کەڤن بون بیێت دیوانا و بیێت داوەتا. مالا وان یا کەڤن یا نێزیکی مالێت مە و مەدرەسا (جدیدە) و لرەخ مالا (حسین ئاغای) و مالا عەمەرا. بتنێ دگوتن و دچیڕاندن و دگەل تیپێ ژی دگوتن. دەورێ ١٩٣٧م ئەمرێ خودێ یێ کری خودێ ژێ رازی بیت.

١١- سلمانێ صور:

باپیرێ (ئەحمەد سلمانی) بو لتاخێ سەردەپکیا لدەڤەرا کورکا، دفن ڕەشا (صەفارا) نێزیکی مالا (صوفی حسین) و (مەلاهیمی) و مالا (حاجی شعبانی). ژ مالا (ئیسڤێ ئوسمان) بو. یێ کەڤنە و دەورێ ١٨٥٠یێ بی و هوی بو سترانا و سترانێت (حەمکێ) و بیێت درێژ و دیوانا و باش دگوتن و یێ ب ئەشق بو.

دگەل دەستەکا دگوتن و بتنێ سترانێت کەڤن دگوتن. دەنگێ وی یێ خوش بو و یێ بکێرهاتی بو و ئازا. هەڤالێ باپیرێ من (سعید افندی بابێ حاجی) بو. وی ژی گەلەک ستران دگوتن لمال و لناڤ دەواتا و لدەرڤە (لهەجرا گەریانێ) لمەیدانێ موغبەرێ ڕەخێ خارێ لئامێدیێ لبن دارێت کەزانا و کوهیشکا. ئەو و باپیرێ مە هەڤالێت بچویکینیێ بون. ژ دەستەکا هوسطابو لئامێدیێ بەلێ زوی ئەمرێ خودێ کر سەرێ ڤی چاخێ بیستێ خودێ ژێ رازی بیت. و باپیرێ من پشتی وی بچەند سالەکا ١٩٠٨م. خودێ لهەمیا خوشبیت.

١٢- حسین محمد (حەمێ) شابێ:

ژ مالا شابێ یە لئامێدیێ لتاخێ حەمامێ. کومیدیەکێ بناڤ و دەنگ بو لئامێدیێ (دانا خودێ بو - موهبە). زێدەبار لناڤ دەواتا شەڤێت خەنا، حەنەک زەنەکێ بکێرهاتی بو. سترانبێژ ژی بو و بیێت (حەمکێ) ژی دگوتن دگەل دەستەکا و سترانێت جەحێلا و حەیرانک خوش دگوتن. دەورێ ١٨٧٢م(١)

یێ بوی دەمێ جەنگا ئێکێ یا جیهانی تاکو دویماهیا وی یێ مری خودێ بەخشێ لێ بکەت.

جارەکێ دگەل کاروانێ بازرگانا ژ ئامێدیێ دا چیتە مویسلێ و (سید حسین) یێ پیر بو و کەسکەک دسەری بو ژ ئامێدیێ دگەل بو و چاڤێت وی دقوسیر و نەخوش بون. گوپالەکێ ستویر ژی ددا بەرخو. ڕەنگێ وی ژی یێ خوش بو چونکە مروڤەکێ دیندار و نڤێژکەر بو و بێ زیان بو. هەژ ئامێدیێ تا نێزیکی بەربانکێ (حسین حەمی شابێ) پێنج شەش جارا چو دەستی و ماچی کر و دەنگێ خو دگوهوڕی!! ئینا زەلاما گوتە (سەید حوسێنی)! بوچی هند دهێلیت حسین بهێتە دەستی و یاریا بو خو پێ دکەت و دەنگی دگوهوریت؟ ئینا گوت «باشە دێ دەرمانێ وی دەمێ»!! لبەربانکێ[2] زەلامەک گەهەشتە کاروانی ژوان گوندا و سلاڤ کر و چو دەستی سید حسێنی کو سەییدە و مروڤەکێ پیرە!! (خەلکێ ب ئول و دیندار بو). ئینا سید حسێنی ئەو گوپال ڕاکر و دانا پشتا وی زەلامێ بیانی وی هزر کر (حسین حەمێ شابێ یە) و گوتێ: «تو نەمای ژ ڤا کەرینیا ڤەبی»!! کاروانیا گوتە سید حسێنی «نەنەنە سید حسین نەدانێ». سید حسێنی دانایێ. ئینا پاشی زانی کو زەلامەکێ نوی یە هاتی و نە (حسێنە) ئینا سەییدی عزرا خو ڤەخاست و گوتێ «وی صەبابی ئەز دسەردا برم شەش جارا یێ هاتیە دەستێ من و من هزرکر ئەوە و من ئازاکە». مێرکی ئازاکر و گوتی «سەیید ئەز هاتمە دەستێ تە بو توبەڕک و تە ئەو گوپال د من وەراند». سەییدی گوتێ: (ما چ ل حوسەینکێ بکەین؟؟).

١٣- سعید حسن ئەفەندی:

ژ مالا (شیرکەرایە) لتاخێ سەردەپکیا لپشتا مناریێ. بابێ (سلیم حسن ئەفەندی) یە مالا وان یا برەخ مالا (ئەرغەمانا) و بانکێ دەلا (مالا عیسێ دەلا)ڤە لپشت مناریێ[3] .ستران خوش دگوتن و هوسطابو بو سترانێت (حەمکێ) و سترانێت کەڤن و بێت دیوانا.

دەنگێ وی یێ خوش و ئازا و نازک بو سەلیقە و ئاوازێت سترانا چاک دئینان و تازە و ماقویل دگوتن. دەورێ ١٨٦٠م یێ بی و بەرێ جەنگا ئێکێ یێ چویە بەر بەخشا خودێ.

١٤- دو ژ مالا بازیدا:

هوسطابون بو سترانێت (حەمکێ) و دگەل تیپێت هوسطابون و سترانێت وی ژی دگوتن. ئەوێت بو من گێرای و بابێ ناڤێت وان نەدزانی بدرستی ئینا من ژی نە نڤیسین چێدبیت محمدی بازیدا بیت بابێ احمدی پاشی کوڕێ وی یاسین برایێ احمدی. ئان ژی احمدێ ئێکێ یە باپیرێ احمدی و ئێک ژ نەڤیا و ئان کوڕێ وی محمد (بو ئێمنی و پشت ڕاستی). هەردو سترانبێژێت بناڤ و دەنگ بون دەورێ سەرێ ڤی چاخێ بیستێ و ژ تیپەکا تاخێ مەیدانێ بون. و مالا وان ژی یا لوێرێ نەدهاتنە ناڤ دەواتێت مەحلا (سەردەپکیا) و هەر دناڤ بێت تاخێ (مەیدانێ) دا بون. مالا وان نێزیکی مالا حاجی سلیمێ

(١) ژی یێ تەخمین کریە لدویف ڕویدەهێت بو من هاتینە گوتن و هەڤدەمێت وان.
(٢) نێزیکی سەرسنکێ.
(٣) نهە جهێ خانیێ توفیق سالحی یە یێ جەندرمێ کەرکویکی بو.

حاجی مصطەفایە. گەلەک جارا هەلدکەفت کو دەوات لهەردو تاخا ئان هەرسێ تاخان هەبون ئەو هەردەما لتاخێ مەیدانێ بون و کێم دهاتنە دەواتێت تاخێت دی.

١٥- علی خفتان:

ئەوژی ژ سترانبێژا بو دگەل تیپێت دەواتا و سترانێت دیوانا بێت کەڤن. هوسطایەکێ زانا بو بو (خانی ئاڤاکرنا و دیوارێت موکوم). ئەو و برایێ خو سەعد گەلەک دچونە رواندوزێ قەسر ئاڤادکرن هەر سەرێ بهارێ تا دویماهیا پاییزێ. گەلەک خانیێت رواندوزێ هێشتا بێت ماین شولێ دەستێ(علی و سەعدییێت) خفتانێ نە بێت ئامێدی.

١٦- سعدێ خفتانێ:

برایێ علی یێ خفتانێ ژ (دایێ ڤە) ژ مالەکا ئامێدیایە، هوسطایەکێ زانابوو گەلەک شەهرەزابو بو ئاڤاکرنا خانیا و قەسرا و دیوارا. جان و موکوم.

ئەوژی ئێکبو ژ هوسطایێت سترانێت (حەمکێ) بو و دگەل تیپێت ستران بێژا لئامێدیێ. تازە دگوتن و دەنگێ خوش بوو ئاواز بنەجە گرتبون و ژ دل دگوت و بئەشق و ب شەوق دگوت. و دەوات ژی ماقویل دکر و ستران ژی گەلەک ماقویل و بنمونەکێ تازە و بکوردی چاک دئینان. زێدەبار شێخانا زاڤای (نە شێخانی چونکە شێخان داوەتەکە لبەر سترانەکا خوسەر یا (حەمکێ) دهاتەکرن و نەشتی شێخانیێ یە یا ڤاری ژ شێخانێ و نەشتی وێ یە). گەلەک تازە دکر و هوسطا و شەهرەزابو و گەلەک جان دکر. سترانا شێخان پرت و گەهـ بون و یا پڕ هونێربو و دەورێ دوسەد زەلام دچونێ، و هەمی پێ و لڤلڤین لسەر ئێک دەق بو، بو پێ دانان و ڕاکرنا دگەل قەسە ڕستێت سترانێت حەمکێ. هەمی کەسا و داوەتکەرا ژی شێخان نەدزانی چونکە یا بزەحمەت بو. ناڤبەینا ١٩٣٠-١٩٤٠ مرن خودێ ژێ ڕازی بیت.

١٧- کریم حەلاق:

ژ مالێت ئامێدیایە ژ مالا (حەمێ پنی دوزی) یە. هوسطایەکێ باش بو بو سترانێت (حەمکێ) و سەلیقە باش گرتبون و دەنگێ وی یێ بلندبوو بشەوق بو.ئەوژی و هەمییێت دی ژ دەستەکا نەخوێندەڤان بون بەلکو هندەکا قورئان خویندبو مەگەر حاجی مصطەفای یێ خوێندەڤان بوو نڤیسین ژی دزانی بەلێ ژ خویندنێ کێم تر. (کەریم حەلاق) یێ درێژ بو کەرێ ژ پیا سلال تر یێ کورت تربو ژ پیا هەتا ڕانا. ڤێجا هەکو پیێت خو دڕانین و وەکی یێ چقلی، برێڤە دچو هندی دو پێنگاڤا دهاڤێتن (من د چیرەستویرا ئامێدیێ بەرفرەهـ سالوخا ژێ گوتی کو بروژەکێ دچو موسلێ ژ ئامێدیێ پوستە دبر و روژا پاشتر بروژەکێ دهاتەڤەف ئامێدیێ و بوستێ سەرگێریا حوکمەتێ دئینا و دبر!!!.

یێ سوحبەت کەربو و بدەڤ و ئەزمان بوو هەرێ بگورمژین بو (گرنژین بو). من دیتبو ژ هەشتێ سالا پتربو. یێ حەنەق زەن و قاموس و ئاخفتن خوشبو. سالا ١٩٥٥م لئامێدیێ چو بەر بەخشا خودێ (٨٥ سالا). سەرتراشەکێ باشبوو و خوین ژی بەردداد. سێ کوڕ هەبون وان ژی بچویک بێت هەین و نەڤی.

ئێک سەرتراش بو و ئێک پنی دوز بو و جەمیل جەندرمە بو (زەبتی) یێت دی (مصطفی) پنی دوز بو و (أمین) سەرتراشبو.

١٨- مصطفی لەبانا:

ژ مالا لەبانایە ژ مالێت تاخێ مەیدانێ بو. من دیتبو ژ هەشتێ سالیێ پتر بو یێ درێژ و زراڤبو وگوپال ددا بەرخو و سەر سپی و پشتا وی پیچەکا خوبل بو. دەورێ ١٨٨١م ببو و سترانێت (حەمکێ) ژ هوسطا گرتن و دگەل وان دهاتە ناڤ دەواتا و سترانا چاک گوهـ ددایێ و ژبەرکرن. دەق و سەلیقە هێدی هێدی گوتن تا شەهرەزابی و بیە هوسطا و چوو دگەل تیپا هوسطاییێت ڤان سترانا و ما دگەل وەکو سترانبێژەکی چاک و سەرفەراز. ئەو برایێ (ئەحمەدێ شاترا) بو ژ دایێ ڤە. مامێ (مێما خێزانا مرادێ عەبێ مویسی) یێ ئامێدی بو.

خزمێ (مەلا سعیدێ) بابێ ئوسمانێ زرنابێژ بو و برایێ وی (محمدی ئێسڤێ ئوسمان) بو. خویشکا وان بچویکێت (مصطفی لەبانا) بو ناڤێ وێ (سهیلا) بو و چو بچویک ژێ نەبون. بو خو کچکەک ژ مشەختێت (مهاجرا) کوردێت ئەڤرازێ بخودان کربو. سهیلایێ ئەمرێ خودێ کر و کچک ما لنک و مەزنبو. خەلکێ گوتێ کو مارە بکەت ئینا (مارەکر) و کچەک و کوڕەک بو کرن بەلێ پاش مرن و دایکا وان ژی مر. و مصطفا ما بتنێ و پیربو ژ هەشتێ سالیێ پتر لێ هات. بو خو جوت و کێل دکر لدێمی (مرێبکا) بن کەلا ئامێدیێ ڕەخێ روژهەلاتێ دەورێ ١٩٥٤ ئەمرێ خودێ کر خودێ ژێ رازی بیت. چو دویندەک لدوی نەمان.

١٩- مەلا ئەمینێ عنیەتا:

بابێ مصطفی مەلا ئەمینی ژ مالا عنیەتا یە ژ بنەمالێت بووشە لئامێدیێ یێ قورئان خوین بو و شولێ وی (بیرکەر) بو لسویکا بیرکەرا لسەرێ سویکا کەڤن لبەر جوما بچویک یا بەر گویزا و بەرمالک و شەملک و جانگێ سپی (ژ پەمبی) یێ ستویر، چێدکرن. دکانا وی لنێزیکی مزگەفتا سەرێ سویکێ بو لئامێدیێ. ڕیسێ هریێ و مەرەزی و پەمبی دشول دبر و دکرە پەڕوک. دەنگێ وی یێ ئازا و خوش و نازک بو و خوگرتی بو. گەلەک سترانێت (حەمکێ) ژبەربون و درست دگوتن و د تیپا سترانادا بو لئامێدیێ. دەورێ ١٨٧٠م یێ هاتیە دنیایێ و دەورێ ١٩٣٢ ئەمرێ خودێ کر. سەلیقە باش گرتبون و دئینان.

٢٠- مصطفی ملا أمین:

کورێ ملا ئەمینێ عنیەتایە ناڤبەینا دویماهیا چاخێ (١٩) تا ١٩٠٤ یێ هاتیە جیهانێ و لشێستا ئەمرێ خودێ کری. دەنگێ وی یێ نەرم و خوش و نازک بو دگەل سترانێت (حەمکێ) و سترانێت کەڤن یێت خوش یێت دیوانا ژی باش دگوتن وەکی (باشیکێ خوش باشیکێ، دارێ لاندکێ، زەینەل بەگێ، قوجێ علی خان بەگێ، صوفی براهیموکێ، پیرە پاییزێ... تاد.) من دەنگێ وی یێ وەرگرتی دگەل دەنگێ (عبدالله محمد حدادی قەنتار و سەدیقێ یاسینێ موختار) کو خەلەکا دویماهیێ بون ژ دەستەکێت سترانێت (حەمکێ) بون. مە بدەنگ وەرگرا تێلا پویلای وەرگرتن یا سەعەتەک و چارێکەک

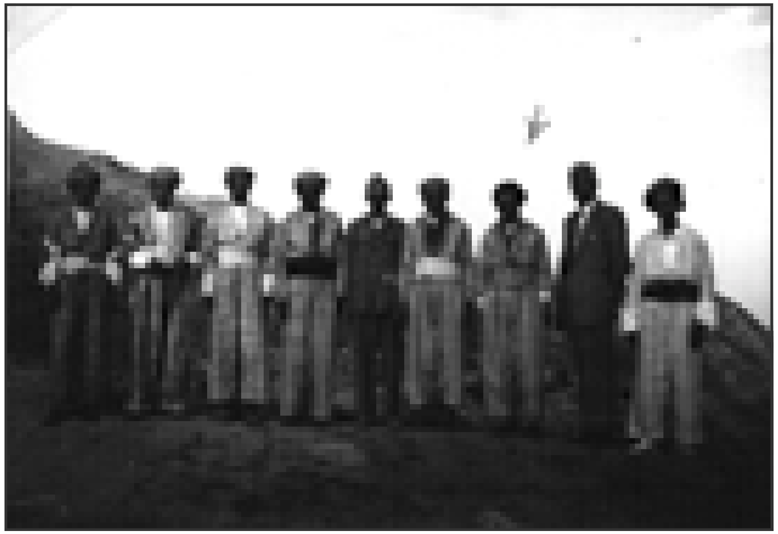

وێنە ٥٠: پیرەمێرێت ئامێدیێ هەڤالێت ئێک. عبدالله محمد حداد دگەل نیشانکریە ژ چەپێ بو راستێ: سلیم عزیز رشید - حجی احمد شهناز - صادق محمد کوندێ - طیب نجم - سید نجیب سید سالح - حسین محمد حداد قەنتار - عبدالله محمد حداد قەنتار - عبدالقادر حجی محمد سلیم - احمد عبدالله شەری ل سالا ١٩٥٩

بون هەمی سترانێت (حەمکێ) یێت وان دزانین وەرگرتبون سالا ١٩٥٩م (ئو یێت لنک من) لسەر کاسێتا پویلای و یا پەحن و مەزن و کاسێتا ناڤی و کاسێتا بچویک یێت قودیکادا. سەلیقە باش دزانین و دەنگێ خوش بو و نازک دگوتن و زراڤ و تەنا. (من گوتارەک لسەر نڤیسی بو وان هەرسییا لگوڤارا کوردی (بەیان) لبەغدا بەلاڤ ببو لسالا ١٩٨٩ هاڤینێ).

باش بو ئەم ڤێرا گەهەشتین و مە دەنگێت وان بسترانێت (حەمکی) ڤە وەرگرتن و بنەجهـ کرن دا بەرزەنەبن و ئەڤ پەرتوکە لسەر نڤیسی بو ملەتی چونکە دەلیڤا دویماهیێ بو خودێ هاریکاری کر.

٢١- عبدالله محمد حداد (قەنتار):

مامێ عبدالله ژی هەڤالێ مصطفی ملا ئەمینی بو بو هەڤدەمیا ژیێ خو بەلکو چەند سالەکا مەزنتر بو. شول و کارێ وی ئاسنگەر بو وەکی بابێ خو (محمدێ حەداد) برایێ وی ژی طاهرێ حەداد، حەداد بو. دشەهرەزا بون دشولێ خودا لئامێدیێ. یێ روح سڤک بو و گرنژی بو و یێ بزەحمەت نەبو بو ستران گوتنا. ئەوی سترانێت (حەمکێ) ژ هەردو دەستە هەڤالێت خو یێت خەلەکا دویماهیێ یا ڤی فولکلوری، پتر ژ بەربون. ئاواز و سەلیقە چاک گرتبون و زەپت کربون. دەنگێ وی گەلەکێ نازک و خوش و ئازابو.

وێنه ٥٠-ب: مام عبدالله محمد حداد سەردەستەکا سترانێت حەمکێ یا ددیاهی لئامێدیێ دگەل گوهدیرێت سترانا و هەڤالێت وی ژ چەپێ: سادق محمد کوندێ حجی احمد شهناز -طیب نجم- سید نجیب- حسین محمد حداد- قەنتار- مامێ عبدالله هوسطایێ سترانێت حەمکێ- عبدالقادر افندی حجی سلیم- احمد عبداللە شەری- سلیم عزیز

تازە و ماقویلانە دگوتن. مروڤی هەر حەس دکر گوهێ خو بدەتێ و بدلی و هزری دا دچو خارێ بو زاخدانا گیانی و هزرکرنا بیریا پتر ژ سێ سەد سالا ژ چیرەستویرا فولکلوری لئامێدیا بادینا. دەنگێ وی دناڤ دەنگێ سەدیقێ یاسینێ موختار و مصطفی مەلا ئەمینی یێ دیاربو. و هەروەسا دەنگێ هەردوییێت دی دهاتنە نیاسین تازە و زەلال. و سەلیقە درست و بدەنگی خوش دگوت. ئەوی ستران دگوتن و هەردوکێت دی دگەل دگوتن و گەلەک گەهوەرسەل و رێز و بەند سەدیقی نەدزانین عبدالله یی و مصطفایی دگوتن و پاشبەندێ دا هەرسێ پێکڤە بێژنەڤە. ڤان دەستەکێت سترانێت حەمکێ وەکی دەستەکێت مقاماتێت عیراقی بون بسپور و شەهرەزاییێت خوسەربون.

هەمی دەواتا لتاخێ سەردەپکیا ئان باهرا پترێ ئەڤ دەستەکا سێ سترانبێژێت ڤان سترانا دگەل بو. و لتاخێت دی یێت ئامێدیێ ئان دا چنە دووی ڕا ئان بو خزم و خین و هەڤالێت خوییێت جەحێلینیێ دچون. هەرسیا ژیێ وان ژ شێستێ بوری بو هەکو من ١٩٥٩ سترانێت وان وەرگرتین و بەندکرین و بنەجە کرین. ژ بابێ من مەزن تربون بو تەمەنێ ژی.

هەکو مروڤی گوهددا ڤێ دەستەکا پیروز، بیرا مروڤێ تێ گەهەشتی و ڕەوشەنبیری و خودان ئاگەها

وێنه ٥١: سەدیق یاسین ژ جوقەتا سترانێت حەمکێ یا دوماهیێ بو لئامێدیێ

نازک و دلسوژ، هزرا وی و بیریا وی و دگەریا پشت و پشت لسویێ بادینا کوردستانی بو چاخان، و وێنە دهاتنە بەر هزرێ و دەوات و کەیفخوشییێت وی دەمی لئامێدیێ و زاخو و دهوکێ و زێبارێ و ئاکرێ و دەڤەر و ناڤچێت بەهدینا و یێت وان و دەرڤەی بەهدینا. کورێ عبداللەی ڕەشیدی هاری بابێ خو دکر بو ئاسنگەریا ئامویرێت مالا و چاندنێ. هێشتا سترانێت کەڤن مامێ عبدالله دگوتن تازە و بسەلیقێت وان بنەجە بتنێ ژی لمال و لدەواتا و جڤاتا. عبدالله ئێڤاریا باهرا پتر دگەل هەڤالێت جەحێلینیا خو لئامێدیێ بپیا دا چنە چەپێت بەرێ پیڤازا و سێ چەپا دا بپیا چن لسەر جادێ لبن شویرها ئامێدیێ هەتا چەپا هنداڤ کانیا (سورکێ و بنێ دەشتیلوکێ و گرکێ حافزا) و دا ڕوینە خارێ لسەرێ گرکێ دەشتیلوکێ بسوحبەت ڤە. ئەو دگەلێک عبدالله بو + طەیبێ نجمی بو + حسین محمد حداد قەنتار برایێ وی سلیم عزیزێ ڕەشێ + حاجی ئەحمەدێ شەهنازێ + صادقێ محمدێ کوندێ + هندەجا سید نجیبێ سید سالحی دگەل بو و هندەکێت دی یێت جەحێل ئێڤارییێت بهارا هەکو زویر و ڕێل و نوهال و چیا دکەسک و پر کولیلک و دکەنین بو بهارێ. عبدالله یێ بسەروبەربو بو جلکا و پاقژیێ ڕهتراشینێ هەرێ پێکوەرهاتی بو شێستێت چاخێ بیستێ چو بەر بەخشا خودێ. لڤان گەریان و ڕوینشتنا لبهارێ ستران دگوتن.

٢٢- سەدیق یاسین موختار: (دبێژنێ سەدیقێ یاسێ) ئەوژی ژ مالێت ئامێدیایە، موختار بو لتاخێ

وێنه ٥٢: محمد عبدالرحمن ئیسڤێ ئوسمان سترانێت بەری ٢٥٠ صالا ییێت کەڤن بسەلیقه درست لدیوانا و گەریانا و دیوانا زاڤای ژی دگوتن و خوش و هندەک ژ سترانێت حەمکێ ژی دگوتن بەری ٣٦ صالا ئەمرێ خودێ کر

سەردەپکێ. بو ژیێ خو هندی عبداللەی بو و مصطفای. وی گەلەک سترانێت (حەمکێ) نەدزانین بەلێ سەلیقه دئینان دگەل عبدالله ی و مصطفای. دەنگێ وی یێ بلند بوو یێ بشەوق بو. پاشبەند و سەربەند دگەل هەردووا دگوتن ژ سترانێت وی هەمی ژ بەر نە. هەرێ گورمژی بو و سەروچاڤ ڤەکری بو و سوحبەت خوش بو و حەنەکزەنبو و دەڤ کەنی بو و گەلەکێ خوشبو. جگارە ژی و قەلوین ژی دکێشان.

هەردو ییێت دی جگارێت توپتنێ دکێشان دەنگێ وی ناڤنجی بو بو خوشیێ بەلێ یێ بلندبو و رەوشبو دگەل دەنگێ هەردوییێت دی. لشێستێت چاخێ بیستێ چو بەر ئەمرێ خودێ. خودێ لوا هەمیا خوشبیت.

سەرهاتییێت ئامێدیێ گەلەک دزانین و گەلەک ژ مەزنێت ئامێدیێ گرتبون و ژ پیرەمێرا ڤەدگوهاستن و دگوتن و من ژی چاک گوهێ خو ددا سوحبەتێت وی. ئەڤ هەرسێ هوسطاییێت دویماهیێ دنەخویندەڤان بون و ژیارا عبداللەی چێتر بو ژ هەردوییێت دی.

مامێ سەدیق سەلیقێت سترانێت وی ژبەر چاک دئینان و ییێت نە ژبەر دگەل هەردوییێت دی دئینان. هەروەسا سترانێت کەڤن دگوتن دگەل ییێت دی بسەلیقا درست ڤە بەلێ بتنێ هەمی ژبەر نەبون.

٢٣- گەلەک سترانێت (حەمکی):

مانه ژبەر د دلێ هزرا گەلەک سترانبێژێت باش (ژییێت حەمکێ) و ژ (ییێت درێژ و کەڤنێت فولکلوری) لگوندێت ئامێدیێ و زێدەبار و خوسەر لگوندێت نهێلیا و لروژهەلاتا ئامێدیێ وەکو (کورکو،

بەناڤیێ، سەرگەلێ، بەرچی، گوهەرزێ، سگێرێ کێم تر ئو رەشاڤا) لگوندێت دیژی لگەلەک دەڤەرا سترانبێژا هندەک ئان گەلەک ژ بەربون بەلێ نەکو وەکی تیپەکێ ئان دووا و دەستەکا کو وەکی دەستەکێت ئامێدیا. و دەواتیێت وان لبەر وان بون، بەلکو پتر سترانبێژی بتنێ دگوتن ییێت (حەمکێ) و پتر ییێت کەڤنێت درێژ. سەلیقه باش دئینان و دەنگێت وان دئازا بون و خو گرتی و موکوم و نازک و خوشبون. بو سترانبێژێت ناڤێ وان گەریای بو زانینێ و سەلیقا و خوشیێ لرێزا ئێکێ ل (کورکو، بەناڤیێ، سەرگەلێ، بەرچی) و لرێزا دووێ (گوهەرزێ، سێری، رەشاڤا، درگنی، سگێرێ و دێرەلوکێ).

چو گوند دبێ سترانبێژ نەبون ییێت چاک و باش و گەلەک باش و ییێت بناڤ و دەنگ لناڤ کوردا و بادینا لبەرواریا شێخا و دوسکیا وئێزدیا و رێکانیا و مشارا صوپنێ بادینا و لبامەرنێ وەکی (محمدی فەق خدری) سترانبێژەکێ باش بو و دەنگ خوشبو. (مەحوک) ژی سترانبێژبو و یێ خوشبو گەلەکێت دی. (من گوتارێت لسەر سترانبێژا نڤیسین. هەروەصا لزاخو و عاشیرێت وان و دهوکێ و ئاکرێ و زێباری سترانبێژێت باش لێ هەبون. لئامێدیێ دیسا محمدێ ئیسڤێ ئوسمان سترانێت کەڤن ییێت فولکلوری و هندەکێت حەمکێ ژی دگوتن لدیوانا زاڤای.

سترانبێژێت هوسطاییێت ژنک

کنارێ ژنکا ژی یێ ڤالا نەبو ژ سترانێت بناڤ و دەنگ لئامێدیێ بەلکو لهەمی دەڤەرێت کوردستانێ و گوندا. بەلێ بومه گەلەکا بزڤێر و زەحمەت بو کو هەمیا بزانم، و گەلەکا دجهێ خودا نەبو ئەم لگوندا بگەرین دا ستران بێژێت ژنک ببینین و پسیار ژێ بکەین و مونوگرافیا وان بزانین. تور و ئەدەب مروڤی ژێ ڤەدگریت.

دیسا چاخ ددویڤ چاخی سترانبێژێت ژنک ژ ئامێدیێ نەهاتنه برین و هەر دیاردبون، نه ئێک و دو بەلکو گەلەک. چونکه جەحێلا (کچکا) بو خو لناڤ دەواتیێت ژنا هەر دگرتن و دگوتن دگەل هوسطاییێت ژنک لەوما نەهاتە برین ئەڤ کەلەپورە دناڤ ژنا ژی دا. هەروەسا ناڤێت سترانبێژێت ژنک لچاخێت چویی نەهاتنه نڤیسین و وەرگرتن و بنەجهکرن وەکی ییێت زەلاما. ڤێجا و لەورا ئەم نەشیاین ژ چاخێت چویی ناڤەکی ژی بێژین ژ مێرا و ژ ژنا ژبەر وان ئەگەرێت مه بو مێرکا گوتین. ڤێجا ناڤێت ژنا و مێرا ییێت وان دەمێت چویی مرن و دگەل مرنا وان و گەلەک ستران ژی دگەل مرن بو رەخێ ژنکا و دیسا بەرپەر وەرگەریا.

مه هەیامەکێ* ناڤێت سترانبێژێت ژنک ییێت هوسطا بو دەواتا دیسا وەکی مێرا ژ چاخێ (١٩) و یێ بیستێ ییێت باپیر و بابا و داپیرا دیتین و ییێت مه دیتین بنەجه کرن. دگەل وان هندەک هەبون لێکدئینان وەکی بەند ڤەهین و ستران چێکەر ژی بون. مه گەلەک وەستیان و زەحمەت دیت تاکو مه هند پسیارا گەلەکا ژ پیرەژن و پیرەمێرا ژ چلێت ڤی چاخێ بیستێ و چل سالێت چویی. مه گەلەک ناڤ بدەست خو ئێخستن ژ هوسطاییێت ژنک و گەلەک باش و چاک دڤی بەرپەرێ فولکلوری دا. سپاس بو خودێ.

گەلەک ناڤ من ژ (عائشە سعید بابا حاجی. مەتا من یا (٩٧) ئان (٩٨) صالا ژی بهزرا مەژیێ زەلال و صافی و زانینەکا هوسطانە) ژ جڤاکا ژنا لئامێدیێ ژ سەرهاتییێت کو دیتین و ژ دای و باب و داپیرا و پیرا ژ ژن و مێرا گولیێ ببین بو من گوتن. من ژی گەلەک سەرهاتییێت کناریێ ژنا لئامێدیێ یێت بویێ ڕاست و درست کرین و نڤیسین وەرگرتین. دیسا ویێ ژ دای و داپیرا خو و گەلەک پیرەژنێت ئامێدیێ وەکی عەیشا ئیسڤێ شهیدی و عەیشا عبدلای و خورشا بازیدا هەبیبا سیمێ خێزانا یوسڤێ حساری هەبیبا حجی شعبانی و وازا علی قەنتاری و عدلا صوفی حسینی خوناڤا شعبان افندیێ شیرکەرا و میهرەبانا سویاری و ئامینا سەدیقێ یاسێ و ژ بەدریا مەلا داودی و صافیرا حاجی محمدیێ مومێ و ئامینا ئەمینێ ئوینسی و لەیلا هاجیلا و بنەفشا رەجەبێ باصوی و ئامەدینێ و لەعلا سعید اغای و صاریا عەمەرا و عەیشا ئیسڤێ شهیدی و سینەما کوتوی عەیشا سالحێ کوتا و سەدیقا حاجی ئەحمەدێ نازی و فاتا سید حسینی و عەدلا صاری. و گەلەکا ژ مالا مفتی و حاجی ئوینسی و مالێت مژدینا و عنیەتا و مالێت سەییدا و خفتانێ و حاجی مصطەفایی و شاترا و شەکرێ و هاجیلا و قوتکا و شیرکەرا و ناسرێ نەعمانێ و کوتوی و کوندێ و ئەسحەدێ رەشێ و خالدی قادێ و زەکیاییێ و حەلیما محمد ئەمینی دایکا طاهرێ دەلال و مالا سماهیلاغای و حاجی حامدی و مالێت فەلێت ئامێدیێ و جویا و مالێت حجی عبدالرحمانی و سالحاییێ و مالا عەبێ ڕەشێ و سەید علی و صوفیکێ و عەبێ مویسێ و عنیەتا و ئەحمەدی رەسویلی و ئیسڤێ ئوسمان و برسی بەگێ و مەلا ئەحیای و زیندین بشاری و حجی محمد و مەلاهیمی ومالێت عەزەمێ و باپیرێ حەلباریێ (حسینێ باپیری یێ موختار) و صوفی حوسەینی و حاجی حوسەینی و دیلوی و محمدێ خەلیلی و شەمس الدینی و طاهرێ نەجماییێ و مالا محمدێ شوکری مالێت سەییدا و عەبی بەکری و شەهوانی و فیلدەوسێ و خەندێ و حاجی محمدێ و بەرواری و سید محمد و خەجوەیسێ و بازیدا و مالا گەمێ و حەسەنێ ئوسمانی و حوسەیناغای و شەکر و فەتەحا و عبدالله غایی و عبدالله بەگێ و شابێ و لەبانا و مالا لەتێ و کورتان کەرا و مالا قاسێ و سیسانا و مەلای و مالا سویاری و خەجیجا حاجی (خەجا حەجی) مالا هاجێ و شەمسێ و ئەرغەمانا و شاوەلیا و بازێ و حجی سلیمێ نالبەند (پەرێ) و عەبیشی و مالا قرێ و ئیسلامێ سەلوی و شەهنازێ و محمدێ حەجی و مالا محمدی خەلیلی و نەڤروزی و دەحێ باگیری یێت ئامێدیێ پسیار یێت هاتینە کرن. و بڕێکا پیرەژنا ڤە سوحبەتێت هاتینە گێران و پسیارکرن و من هێدی هێدی یێت نڤیسین و ڤەگوهاستین و پەربەند و بنەجە کرین پشتی من راست و درست کرین و بیروڕاییێت سوحبەت کەرا و سەرهاتی بێژا کرینە ئێک. دایکا من ژی ئو داپیرێ گەلەک ژوان سترانبێژێت ژنک دیتبون و وێ ژی گەلەک ستران دزانین و یێت (حەمکێ) ژی دناڤدا هەبون. هەمی گەلەک دیندار و تەقوابون.

هوسطاییێت ژنک یێت سترانێت دەواتا لئامێدیێ ئەڤەنە

١- حەلیما نالبەندا (حەلا نالبەندا):

ئەو دایکا (وازا ئەسحەدێ رەشێ) بو و داپیرا (مصطفاییێ وازێ) بو (مصطێ ئەسحەدی) ژ تاخێ

سەدەپکیا بو. دارەکا مەزنا طەوکێ لناڤ حەوشا وان بو و مالا وان دو ئاقدێت کڤانێت گیچێ لبەر لیوانا وا بون. برەخ مالا (محمدێ گوندێ)ڤە. دار مابو تا شێستێت چاخێ بیستێ .بینا وێ یا دەورێ ١٨٣٤م. سترانێت کەڤن و یێت (حەمکێ) هێدی هێدی ژ ژنکێت هوسطاییێت وی دەمی لناڤ دەواتا و دەرڤەی داوەتا بو خو باش گرتن و ڕەهوان کرن. زێدەبار یێت ڕەخێ داوەتێت ژنکا. گەلەکا بناڤ و دەنگ بو، لئامێدیێ بو گەلەک سترانێت ژبەرکرین و تازە و جان و گوتنێ و بابەتێ ئینانێ سەر پشک بو و گەلەک سپەهی و خوش و پڕ ڕەوش و کەیف و ئەشق دگوت. گەلەکا ب ڕەوش بو لناڤ دەواتێت ژنا و ئویا دیاربوو و ناڤدار بو. دەنگێ وێ ژی بدلادا دچو خارێ و ئاگەهـ ڕادکرنە دەوات و سەمایا!!. دگەل هندێ گەلەکا دیندار بو و بروژی و نڤێژ بو و تەقوابو. وێ بو خێرا خو و زێوە دکر دا دلێ هەمیا خوش ببیت و بویک و زاڤا پێک خوش بن.

حەلیما یا بێ کوتتەکی بو و ئەو بخو بو خێرا خو دچو ناڤ داوەتا دا خوشییێ بێخیتە دلێ ژنکێت داوەتێ. وێ رولەکا مەزن گێرا پتر ژ شێست سالا لناڤ دەواتێت ژنا و گەلەک لبەر دەستێ وێ هویبون ژ ژنکا.

یا بکێرهاتی بو و دەنگێ وی یێ بکار بو و خو گرتی و پەییسک بلند و ئازا بو و پەییسکێت بزەحمەت تێدابون. بتنێ ژی دگوت و دگەل دەستەکا ژنکا ژی بو ڤەگێران ژی دگوت بجوت. بو دەواتێ ژی دگوت ئو سەما و دەوات کرنێ ئوبو دیوانێ لنک ژنکێت بەرکەتی و سەرە و ماقویل و پیر ژی دگوتن. گەریا وی نەرادوەستیا سێ روژا هەکو دهاتە ناڤ دەواتا. ئو ژن و کچ ڕادکرنە داوەتێ و سەماییێ. گەلەک پیربو و ١٩١٢م هەڤ دەمیا داپیرا سالحا بابێ حاجی محمود بو چو بەر فەرمانا خودێ. ئەو دچو نک مالێت مەزن و پیرەژنێت وان هەڤالێت وێ بون یێت جەحێلیێ و قەدرێ وێ و بها بو گەلەک دگرت. و دیاری گەلەک بو ڤرێدکرن. خودێ لێ و لهەمیا خوش بیت.

٢- مەنیجا دیلوی:

(دایکا حاجی عبدالله یێ دیلوی) بو و کچا (فەتەحێ دیلوی) بو ژ مالێت ئامێدیێ یێت کەڤن، داپیرا (مەلا حسنێ و شەعبانی و طاهای و یاسینێ) دیلویە، گەلەکا ناڤدار بو. مەنیجا دیلوی یا دەورێ ١٨٦٠م هاتیە دنیاییێ و مابو تا جەنگا مەزنا جیهانی یا ئێکێ ئانکو ١٩١٨. یا فاما و تێ گەهەشتی بو بو ستران گرتنا ژ هوسطاییێت بەری وێ لچەرخێ (١٩). و هەر دگوتن لداوەتێت ژنا دگەل هەڤالێت خو و هەڤسویا خو (حەلیما نالبەند) و دەستەکا سترانێت ژنکا یێت دی لباژێری و یا ناڤدار و زیرەک بو. دەنگێ وێ یێ ئازا و خوش و بشەوق بو.

٣- ئەسمەرا سعدالله یێ نەبێ:

ئەوژی دایکا (محمد سالحی و سلیمی و حجی محمد طاهری) بو ژنبرا (حاجی شعبانی) بو یا زیرەک بو بو سترانێت دەواتێت ژنا یێت (حەمکێ) و سترانێت دەواتا یێت دی. دەنگێ وێ یێ خوش بو و بشەوق بو. ژ سترانبێژێت ژنا بو یێت ناڤدار لباژێرێ ئامێدیێ. وێ ژی و یێت دیژی بو خێرا خو و زێوەر ستران بو دەواتا لناڤ ژنا لحەوشێت گرتی دگوتن و دەوات بزاخ دئێخست. بینا وێ دەورێ

١٨٦٠م و مرنا وێ بەری جەنگا جیهانی یا ئێکێ بو دەورێ ١٩١٤م خودێ ژێ رازی بیت.

٤- زەمرویدا خەزالێ:

دایکا (مصطفی و سلیم شمس الدینی) بو. سترانێت دەواتا باش دزانین و دەنگێ وێ ژی یێ خوش بو و یێ بشەعشەعە بو. ئەوژی هەر هەڤ ڕەخ و سویا (حەلیما نالبەندا و ئەسمەرا سعداللەی و مەنیجا دیلوی) بو و د دەستەکا سترانبێژێت ژنک دابو لباژێری ئەوژی یا دەورێ ١٨٦٠م بو و دەورێ سەفەربەرلکێ ١٩١٨م (جەنگا ئێکێ) یا مری خودێ ژێ ڕازی بیت.

٥- عەیشا ناسرێ نەعمانی:

ئەو دایکا (حاجی محمدێ ناسری) بو ژ مالا نەعمانی بو. دەورێ ١٨٦٠ هاتبو دنیایێ. سترانبێژەکا بکێرهاتی و ناڤدار بو لناڤ باژێری بو دەواتا و بو دیوانا ژنا و بویکێ. و بو ژنکێت مەزن و سەرە و ژ مالێت مەزن، ماقویل و جان و تازە و نازک دگوتن. و دەنگێ وێ ژی یێ خوش بو و نەرم بو و بکاربو و خو گرتی بو. دگەهشتە پەیپسکێت بلند یێت دەنگی بێ کوتتەکی. سترانێت کەڤنێت درێژ یێت فولکلوری ژی خوش دگوتن، بژلی سترانێت (حەمکێ) و یێت کورت و پەستا بو داوەتێ و ڕەقاس و سەمایا ژنا. ستران بدرستی ژ بەربون و زەلال دگوتن و سەلیقە جوان دئینان. نێزیکی دەورێ (٧٠) سالا تێ هەبو هەکو ئەمرێ خودێ کری خودێ ژێ رازی بیت. ئەوژی د تیپا سترانبێژێت ژنک دابو لباژێری.

٦- زەمرویدا مالا نەعمانی (زەم):

ژ مالا ناسرێ نەعمانی بو. خویشکا (ناسرێ و ئەحمەدێ نەعمانی) بو و مەتا (حاجی محمدێ ناسری بو و رەشیدێ نەعمانی) ئەوژی دگەل عەیشا نەعمانی د تیپا ژنکادا بو لناڤ دەواتێت ژنکا و یا بکێرهاتی بو و دەنگ خوش بو. و دگەل یێت دی ژ هوسطاییێت سترانێت دەواتێت ژنکا بو. بو بینێ و ئەمرێ خودێ هندی دەورێ ژیێ عەیشا ناسری بو و دشاوێ بو.

٧- حەفسا نەعمانی:

خویشکانا ناسری و ئەحمەدێ نەعمانی بو ومەتا حاجی محمدێ ناسری بو و رەشیدێ احمدێ نەعمانی بو و خویشکا زەمرویدێ (زەما نعمانی بو) ئەوژی یا بکێرهاتی بو بو سترانێت دەواتێت ژنکا، یا کوک بو و دەنگ خوش و هوسطابو. دەنگێ وی یێ خو گرتی بو، ئەوژی هەڤ دەما هەردوییێت دی بو یێت مە گوتین.

٨- عەیشا سالحی:

خویشکا وان و ناسری و ئەحمەدێ نەعمانی بو ژنا صالحێ مالا کوتا (کتانی) و دایکا هەبیبێ و مێما (شوکریێ عبدالقادری) و برایێ حاجی سلیمێ بابێ حاجی. هەڤ چەرخا خویشکێت خویە و یا دەورێ ١٨٥٥م و یامری دەورێ ١٩٤٩م نێزیکی سەد سالا ژی بو. و بیرا وێ دهات هەکو مێری کورە (ئیشقەلا لئامێدیێ) ئاڤاکری و گوتی: «ئەم دبچویک بوین و مە ئاڤ بو ڤەخارنا پالا و هوسطا ژ مروڤێت مە و ئامێدیا دبرە مەیدانێ لئیشقەلایێ دبر». من داپیرا عەیش دیتبو گەلەک یا پیر بو و

تێکچوبو. سترانبێژ بو دگەل خویشکێت خو بو دەواتێت ژنکا و دگەل دەستەکا ژنکا بو ودەنگێ وێ یێ خوشبو. خودێ ژێ رازی بیت.

٩- حەفسا شیرکەرا:

دایکا رەشیدێ حسن ئەفەندی. ئەوژی هندی خویشکێت ناسری و ئەحمەدێ نەعمانی بو بژیێ خوڤە (عومری). سترانبێژەکا ژنا بو یا هوسطا بو دەواتا و ژ دەستەکا سترانێت داوەتێت ژنکا بو یا ناڤدار بو بو ستران زانینا و سەلیقا و گووتنا و یا ڕەهوان و بکێرهاتی بو و دەنگێ وێ ژی یێ خوش و خو گرتی بو.

١٠- وازا ئەسحەدێ ڕەشێ:

دایکا مصطفایێ ئەسحەدی (مصطێ وازێ) و کچا (حەلیما نالبەندا) بو و ستران ژ دایکا خو گرتبون و سەلیقە و دەنگێ وێ ژی یێ خوشبو. ئەوژی یا بکێرهاتی بو و برەوش بو لناڤ دەواتێت ژنکا. ئەوژی دەورێ ١٨٥٨م - ١٨٦٣م یا هاتیە دنیایێ. وەکی خویشکێت ناسر و ئەحمەدێ نەعمانی گەلەکا شەهرەزا و ستران زان بو و تازە و درست و جان دگوتن و خوشی ددا دلێ ژنکا و داوەتێ. ستران بو دەواتێ و سەمایێ و بو دیوانا بویکێ ژی دگوتن. زێدەبار دەنگێ وێ و (مەنیجا) دیلوی گەلەک جان دکەتنە سەرێک و دبونە ئێک دەنگێ دو بستی و خوش و داوەت دکرە دنگ. گەلەک کێم جارا دناڤ دەواتا نەبون هەکو دنەساخ ئان خلمەتەکا گەلەکا فەر کەفتبا بەر، هەکە مالا دەواتێ هەر ڤرێدکرە ددویڤ (مەنیجایێ) و (وازێ) ڕا و دهاتن بێ ڤەگر.

یا بزەحمەت نەبو وەکی هەمییێت دی هەما دا دەست هاڤێژیتێ. دەواتەکا جان ژی دگەل مەنیجایێ و گەرێت ژنکا دکر و ستران دبەرڕا دگوتن گەلەک ماقویلانە. وێ و مەنیجایێ گەلەک جارا دەواتا لبەر هندەک سترانێت (حەمکی) نیشا ژنکا ددا. گەلەکا شەهرەزا بو و کەیفخوش بو و داوەت برەوش دئێخست. سترانێت (حەمکێ) یێت زەلاما و ژنا دزانین دگەل دەستەکا سترانبێژێت ژنک چونکە سترانێت (حەمکێ) گەلەک بکێر رەخێ ژنکا و رەخێ مێرکا هەردووا دهاتن و دهاتنە گوتن.

زەێدەبار داوەتا بزەحمەت و گەلەک دچونێ و رێز دبون لحەوشێت مەزن، ناڤێ وێ (مامانا بویکێ) بو و بویک دبرە داوەتێ. هەروەسا (شێخانا زاڤای) زاڤا دبرە دەواتا مێرا. ئەڤ هەردو توخمێت دەواتێ گەلەک بزەحمەت بون لبەر سترانێت (حەمکێ) و لڤلڤاندنا پیا. واز هوسطا بو بو (مامانێ). (مانانا بویکێ کو دەواتە و شیخانا زاڤای دەواتەکە... هەردو مرن و نەمان.

و گەلەک دیاری مالا زاڤای بو وازێ و گەلەک هەڤالێت وا یێت دەستەکا سترانا ڤرێدکرن، شەکر و جوتەکێ پێلاڤا و خەنا و شرینی و خەبویس (سەمبیسەک) و پرتە پەڕوک تێرا فیسطانی و پارەژی. ئەو لدویڤ پێ چێبینا مالا زاڤای بو. بەلێ کەسێ ژڤان هوسطاییێت ژنک ڤەبڕ و بازار دگەل مالا زاڤای و داوەتێ نەدکر. هەما مالا زاڤای ب خو تێ هەبو دویماهیا داوەتێ بو ڤرێدکرن. هندەک جارا مالا زاڤای بو هەمی سترانبێژا ڤرێدکر یێت ژنک و یێت مێرک و کەس دناڤرا نەدهێلا دویماهیا داوەتێ. ئەو لدویف پەیپسکا مالێ بو و پێ چێبینا وێ بو و شیانا وێ. واز ژی دەورێ سەرێ جەنگا مەزنا سەفەربەرلکێ یا

مری خودێ ژێ ڕازی بیت.

١١- حەلیما خفتانێ:

ئەو دایکا (حاجی حوسەینی) بو و ژنا (سعدالله حاجی حوسەینی) بو ژ مالا خفتانێ بو. لسالێت هەشێتیا ١٨٨٠م لئامێدیێ ببو. ئەوژی ژ سترانبێژێت زیرەک و بکێرهاتی بو بو داوەتێت ژنکا ئو ددەستەکا ژنێت ستران بێژ دابو. و یا باش بو بو ڕەوشا دەواتا ژنا دەورێ ١٩٢٥-١٩٣٠ چو بەر بەخشا خودێ.

١٢- مارا نەعمانی:

ماریا دایکا عبدالرحمن و حوسەینێ مارێ ژ مالا نەعمانی بو پیپچەک ژییێت دی بچویک تربو بو ژیێ خو. ئەوژی سترانبێژەکا باش بو لناڤ دەواتێت ژنکا یا بکێرهاتی بو و دەنگ خوش بو ستران زان بو. دەورێ ١٨٧٠م ببو و دەورێ ١٩٢٣ یا مری خودێ ژێ رازی بیت.

١٣- لەیلا هاجیلا:

دایکا (رەشیدی و مەحمود ئەحمەدێ) هاجیلایە. نێزیکی دویماهیا چەرخێ (١٩) ببو و دەورێ ١٩٥٠ ئەمرێ خودێ کر. یا زیرەک بو و بکێرهاتی بو بو سترانێت دەواتێت ژنکا.

١٤- ئامەدین:

دایکا طاهری و عەبدل عەزیزێ ئامەدینێ. مالا وان یا برەخ مالا عبدالله غای و مالا مفتی ڤە. ئەوژی یا دەورێ بەری ١٩٠٠م یە. و مابو هەتا شێستێت چەرخێ بیستێ ئەوژی سترانبێژا ژنک بو لتاخێ مەیدانێ سترانێت ژنکا لدەواتا خوش دگوتن خودێ ژێ ڕازی بیت.

١٥- دوهوکی عەمەرێ رەشێ:

ژ مالا عەمەرێ رەشێ بو لتاخێ حەمامێ. ئەوژی یا کەڤن بو لدەورا ١٨٧٤، یا بی و... مرنا وێ نزانین.. وەسا دیارە مەتا (طاهرێ عەمەرێ رەشێ) بو ژن ماما سلیمێ عزیزێ ڕەشێ بو. مالا وان یا لرەخ مەحلا جویاڤە (جوهیا) برەخ سعیدی حاجی حسینی (بەیازێ)ڤە هوسطا بو بو ڤان سترانا ئو ئەوژی دتیپا سترانێت دەواتێت ژنکا دابو. هندەکا دگوت و هندەکا ڤەدگێرا. هندەک جارا وەکی سترانبێژێت مێرک بەلاڤ دبون بو دو ئان سێ دەواتا ئەوژی یا ناڤدار بو لئامێدیێ بو دەواتێت ژنکا.

١٦- بەس حسین مژدینا (بەسا):

ئەو دایکا (حاجی غەفوریێ) مژدینا بو. ئەوژی یا دەورێ ١٨٧٠م. سترانبێژەکا باش بو و بکێرهاتی بو بو دەواتا لناڤ ژنا و سترانێت (حەمکی) و ییێت دی ژی دزانین بو دەواتا و رەقاسێ و سەمایا و بو دیوانا ژنا و بویکێ. ستران و سەلیقە باش ژبەر بون و باش دگوتن و دئینان و دەنگێ وێ ژی ییێ خوش بو. ئەوژی پیربو هەکو ئەمرێ خودێ کری دەورێ سیه سالێت چەرخێ بیستێ.

١٧- میهرەبانا سویاری: (بانا سویاری):

دایکا شێخ عیسای بو ییێ چیروک بێژێ باش لئامێدیێ، و بویکا (شێخ عیسی) ییێ مەزن بو و ییێ

زانا ییێ دیندار، دیسا دایکا (حاجی عبدالرحمانێ بانێ) بو ییێ خەزویرێ دووێ ییێ (حاجی رەشیدێ قوتکا). ئەو هوزانڤانا فولکلوری یە و دەقاقا دەفێ بو. هوزانێت سەرمەزارا و ییێت ترسا خودێ و جەهنەم و دوژا چێدکرن و لێک دئینان و دەف لێددا و دەنگێ وی ژی ییێ خوشبو و هەر سەلیقێت وی بون و سەلیقێت فولکلوری بون. دیسا دچو دناڤ دەواتا دا. دگەل ژنکا دچو سەر مناسبا و مەزارا و پەند بو ژنکا دگوتن. دیسا لدەواتا ژی دگوتن و سەلیقە دزانین و لدیوانێت دەواتێت ژنکا دگوتن.

(نڤیسەری مونوگرافیەک لسەر هوزانڤانێت فولکلوری د روژناما (بزاڤ) لبەغدا لهاڤینا ١٩٩٠ بەلاڤ ببو، میهرەبان ژی دگەل بو). هەکو مە دیتی لسالێت چلا ژڤی چەرخێ بیستێ ژ (٧٠) سالا پتربو دویماهیا چلا ڤی چەرخی چو بەر ئەمرێ خودێ. خودێ لێ خوش بیت (من هندەک هوزانێت وێ ییێت نڤیسین ییێت لسەر جەهنەمێ گوتین، گەلەک بێ چارە ببو.

١٨- زەینەب حاجی محمدێ بەرواری:

دایکا حاجی خالدی بو و یا هوسطا بو دیسا بو سترانێت دەلیڤێت دەواتا و سترانێت ژنا ییێت دیوانا بویکێ و ژنێت سەرە و لناڤ ژنا لژورڤە. ژ تاخێ مەیدانێ بو و دەف ژی لێددا و مەدیحە دگوتن بشێخا و دگەل مێهرەبانێ بو خێر دگوتن بجوت لسەر شێخ الاسلام هەکو ژ ئامێدیێ هەرسال گەلەک دچونە دێرەشێ و شەڤەکێ لسەر شێخ الاسلام لناڤ هەجرا وی دمان و زاد و گرار و خارنێت باش چێدکرن و تا سپێدێ مەدیحە بون و صلوات و پەندبون و فاتحە دخویندن، ژ گریڤێت فولکلوری بون. لدەورا ١٨٧٥ ببو لئامێدیێ و بەلکو دەورێ سیه سالێت ڤی چەرخی ئەمرێ خودێ کر.. دەنگێ وێ ییێ خوشبو و تازە. و ماقویل دگوتن سترانێت دەواتا و ییێت سەرمەزارا و دەفێ و شیرەتا بو قیامەتێ و دینداریێ دگەل مێهرەبانێ. ئەوژی لئامێدیێ یا ناڤدار بو بو سترانێت فولکلوری. گەلەکا خوش ژنک بو و تەنا بو.

١٩- ئامینا حجی محمدێ بەرواری:

کچا (حاجی محمدی) بو و خویشکا حاجی خالدی بو، ژ مەحلا (تاخێ) مەیدانێ بو. ژنکەکا دیندار و خودێ نیاس بو و سترانێت دەواتا دگوتن و درست گرتبون و سەلیقە ژی بو دیوانێت بویکا و بو دەواتێ ژی لحەوشێت ژنکا. ستران ژ دەیکا خو گرتن و جاران دگەل دگوتن و سەلیقە و ئاواز ڕەهوان کر. دایکا سید (رەشیدی و سەید عبدالرحمانی) بو. ژنکەکا بڕوی بو و ژ خودێ ترس بو و تازە و بنەجە دگوتن بو خێر و زێوەر. یا بێ دەنگ و ژ خو شەرم بو. دەورێ بەری جەنگا ئێکێ یا جیهانی ١٩٠٩م بچەند سالەکا هاتبو جیهانێ و تا سەرێ پێنجەها ژڤی چاخی چو بەر بەخشا خودێ. دایکێت مە هەمیا هەڤال بون دگەل ئامینایێ و ژنکێت مە گوتین زێدەبار ییێت هەڤدەم. ئامینایێ مەدیحێت مناسبا و بسرمانەتییێ ژی دگوتن دگەل میهرەبانێ.

٢٠- سەلوەتا حەماغای:

سترانبێژەکا باش بو، مالا وان لرەخ خەستەخانا نوهو بو برەخ مالا مەلا ئەحمەدێ بابێ دوعا دەری. دەنگێ وێ ییێ خوشبو و هەر دگەل تیپێت ژنکێت هوسطا سترانێت دەواتا بو دگوت دەورێ ١٩٠٤م ببو و مابو تا سالێت چلا لڤی چەرخێ بیستێ.

٢١- عەدلا صارا هادیا غای:

یا دویماهیا هەشتێ سالێت چەرخێ (١٩)یە. فێربو سترانێت دەواتێت ژنا لسەرێ چەرخێ بیستێ و مابو تا حەفتییێت ڤی چەرخی. سترانێت بسرمانەتییێ و شیرەتا و سەرمەزارا و شێخ الاسلام دگەل مێهرەبانێ ژی دگوتن. ژبلی سترانێت دەواتا و سەمایا ژنکا لناڤ دەواتێت وان. دەنگێ وێ یێ خوش بو. ژنا جەرگیسێ سویاری بو. مالا وێ لتاخێ سەردەپکیا بو. (عەدلا) داپیرکەکا بناڤ و دەنگ بو چل سالا و گەلەک یا هاری ژنکا کری و گەلەک درست و بکێرهاتن و شەهرەزای. بەیتێت خودێ نیاسینێ دگەل مێهرەبانا سویاری دگوتن لدەلیڤێت چونا سەر مەزارا و مناسبا و شێخ الاسلام لدەێرەشێ و دەف ژی هندە جارا لێددا. ئەو سترانێت بسرمانەتییێ لدیوانێت دەواتا ژی دگوتن لناڤ ژنا. سەرێ سالێت شێستا لچەرخێ بیستێ ئەمرێ خودێ کر خودێ لێ خوشبیت.

٢٢- هەبیبا سیمێ:

ژنا (یوسڤێ حساری) و دایکا شەعبانی و محمدێ حساری، کچا (سیما دیلوی) بو پیچەک بەری سەرێ چەرخێ بیستێ هاتە جیهانێ. گەلەکا پێش کەتی بو و ناڤدار بو بو کەیفێت دەواتێت ژنکا و سترانا و تلیلیا و ئاخفتنێت خوش و قاموسیا و کەنیێ و کەیفخوشیێ و دەواتا و رەقاسێ. زێدەبار شەڤێت خەنا بکومیدی ڤە. دەنگێ وێ یێ بلند و خوشبو بو سترانێت داوەتێ و پەستا و یێت دیوانێ. هەبیب خودان طەنیر بو و نان پێژ بو بو خو و بو خەلکێ تاخی، سالێت شێستا چو بەر بەخشا خودێ. سترانێت حەمکی بو ژنا ژبەربون.

٢٣- سهێلا محمدێ خلیلی:

ژنا محمدێ خلیلێ کچا برایێ (سەدیقێ یاسێ مختار) بو ژ تاخێ سەردەپکیا سەرێ چەرخێ بیستێ هاتە جیهانێ سترانبێژەکا باش بو و بو ژنکا لدەواتا بو سەمایێ و دیوانێ تا پێنجەهێت چەرخی یا ساخ بو وێ ژی ڕولەکا باش هەبو لدەواتێت ژنکا. سترانێت حەمکێ ژی دگوتن.

٢٤- مریم صادق سلیمان (سلو):

خێزانا سادقێ سلوی بو. یا بەری سەرێ چەرخێ بیستێ هاتیە دنیایێ، خوش ژنک بو و دەنگێ وێ یێ بلند بو و خوش بو و بشەوق بو. بو داوەتا و سەمایا و بو دیوانا ژنا لدەواتێ ستران دگەل دەستەکا سترانبێژا دگوت دگەل ژنکا و بتنێ ژی. مالا وایا ل پشتا سویکێ و لجهێ سویکا کەڤن. پشتی پێنجەها چو بەر بەخشا خودێ.

٢٥- ئامینا سەدیقێ یاسێ:

خێزانا (سەدیقێ موختار) بو یا دووێ بسەر ئەسمایێ بربو. ئەوژی سترانبێژ بو بو ژنا و بو دەواتا و رەقاسێ و لدیوانا بویکێ، گەلەکا کویفخوش بو و داوەت برەوش دئێخست. گەلەک یا ناڤدار بو لباژێری. ئەوژی یا دەورێ سەرێ چەرخێ بیستێ بو (١٩٠٨؟) گەلەکا ب شەعشەعە بو و بدەڤ و ئەزمان بو و کەیفچی بو لناڤ دەواتێ و حەنەقزەنی بو. ستران ژی یێت (حەمکێ) و یێت دی و یێت

کەڤن یێت کورت و درێژ و تلیلییێت بویکا گەلەک دگوتن. دەورێ شێستێت ڤی چەرخی چو بەر فەرمان و بەخشێت خودێ. ڤان ژنا وەسا خزمەت بو ملەتی دکر، کو هەچیا چو کەس وەسا شوینا وێ ناگریت. هەمی ژی د دیندار بون و دپاقژبون بو ئولی (دینی)، و دنیاسی بون لباژێڕی.

٢٦- فاطمه شێخ عیسی:

ژنکا دگوتی (فاتوش). گەلەکا دیندار و تەقوا بو. ژ مالا (مەلاهیمی و محمد طاهری) بو لتاخێ سەردەپکێ لکورکا دفن ڕەشا (صەفارا). خێزانا (شێخ عیسای) بو، (بویکا مێهرەبانا سویاری) بو یا هوزانڤانا پەندێت ئیسلامەتییێ و گەلەک ستران ژ خەسویا خو گرتبون و دەف ژی لێددا. کچا خویشکا مێهرەبانێ بو، بویکا خویشکا دایکا خوبو.

هەر دیسا دگەل دەواتا یا برەوش بو و سترانبێژ بو و بو سەر مەزارا و دەلیڤێت جڤات و کەیفخوشییێت ژنکا ستران دگوتن و دەف ژی لێددا (دایکا نصرالله و محمدی یە) ئەوژی یا دەورێ ١٩٠٤م بو. بو سەر مەزارا و شێخ الاسلام (هەگشت) شوینا خالەتا خو مێهرەبانێ گرتبو.

٢٧- مریم یاسین هاجێ:

خویشکا مەلا ئەحمەدێ بانگا بو (مەلا ئەحمەد و بابێ خو بانگ دەرێت نڤێژێ بون لسەر مناریێ). مەلا نەبون بەلکو دەنگێ وان گەلەکێ کووک و ئازابو بو بانگا و کەبارا هەکە خویندن و نڤیسین نەدزانی. خوش مروڤ بون. دەنگێ بابێ مەلا ئەحمەدی لسەر مناریێ لرەخێ دی یێ بێبادێ ٨ کم لپشتا بلیجانکێ مروڤی گوهـ لێ دبو) ئو لچیایێ مەتینا لبەرێ سویلێ ژی گولێ دبو. ئو خێزانا یاسینێ هاجێ بو ژ مالا عنیەتا بو. سەرێ چەرخێ بیستێ هاتە جیهانێ تا حەفتیان مابو، گەلەکا کووک بو بو سترانا. و دەنگێ وێ یێ ئازابو و دابو ب دەنگێ بابێ خوڤە و یێ بلند بو ب شەوق بو و دەوات ب رەوش دئێخست. ژ سترانبێژێت ژنکا یێت ناڤدار بو لئامێدیێ. بو دەواتا و سەمایا و دیوانا و سەرمەزارا و شێخ الاسلام دگوتن. دەنگێ وێ یێ خوش بو و ئازا. ژ تاخێ مەیدانێ بو.

بابێ وێ بانگ ددان دویماهیا چەرخێ (١٩) و تا نێزیکی سیهێت چەرخێ بیستێ و برایێ وێ بانگ ددان پشتی بابێ خو تا شێست بورین و لحەفتییان چو بەر بەخشا خودێ. دەنگێ هەردوا یێ ئازا و خوشبو و بلندبو.

٢٨- پیروزا مسری:

ژ مالا (حساری) بو سترانێت دەواتا بو ژنا خوش دگوتن و یا کەیفخوشبو لدویماهیا چەرخێ (١٩) و سالێت سەرێ چەرخێ بیستێ.

٢٩- لەیلا سماهیل ئاغای:

خێزانا مویسایێ مالا سەعدی صورێ بامەرنی بو. مویسایێ مێرێ وێ سترانبێژەکێ بکێرهاتی بو و خو گرتی و دەنگ ئازا و خوش. خویشکا سعیدێ سماهیلاغایێ گەڤرێ یە. وێ ژی لهندەک دەلیڤێت هندەک دەواتا ستران دگوتن یا سوحبەت کەر بو و سەرهاتی گەلەک دگوتن ژ رەخێ ژناڤە. سەرێ چەرخی

هاتبو جیهانێ و دویماهیا چەرخێ (١٩). دایکا (بەهجەتی و طەیبی) بو لحەفتێیا چو بەر فەرمانا خودێ. خودێ لێ خوش بیت.

٣٠- مریم جەرگیس:

کچا (عەدلا صارێ) یە و گەلەک ستران بێت ژ دایکا خو گرتین. کەیفخوشەکا ناڤدارە لئامێدیێ و سترانبێژە بو دەواتێت ژنکا و نارینا بویکا و سەمایا. گەلەکا ب رەوش بو لدەواتا لناڤ ژنا و یا قاموس و ئاخفتن چێکری و خوشە و بو کەنییێ ژی گەلەکا خوشە. (سوبەحیا) ژی بو بویکێ بسینییێ دگێرینیت و دبێژیت کا ژنا هەرکەسێ چ دا. مریم رەوشا دەواتا بو. یا مەزنبو هەکو (حسینێ ئەمینێ ئیسڤێ شهیدی) مارەکری پشتی ژنا وی مری (هەڤ سوی بون). گەلەک سالا دگەل ما ژ پێنجەها تا شێستا و حسین مر. مریم چەند سالا ما چو بچویک نەبون و شوی ب (محمدێ) خوش مروڤ لئامێدیێ، کورێ حجی سلیمێ نالبەند کر یێ نەرم و تەنا و داوەتکەرەکێ بنەجهبو و شەهرەزا خودێ لێ خوشبیت. مریم هێشتا یا ساخە تا نهۆ و هێشتا دچیتە ناڤ دەواتا و شرینیا بو رێبەریێ و شیرەت دانێ.

(حەمک) بەرپەرەکێ ژ فولکلورێ کوردی

(هوزان و سترانێت حەمکێ)

فهرس و ناڤەروک و نیشان

١- سەرمقام
٢- دراڤان قەرکە
٣- ئەڤ جارە راستە
٤- نارین
٥- خانیکێ بابا
٦- بابێت کچکا
٧- چ دارا
٨- دێ نارینکێ بخەملینن
٩- یا راوەستیای
١٠- نارینکا منێ
١١- یا رابوی
١٢- دێ ببەنە ژور
١٣- ئەز هەڤالا تە نابم
١٤- مە درەنگە
١٥- هەسپی بینن
١٦- دەمکا خاترێ
١٧- دێ بیننە دەرێ
١٨- کانێ دایکا زاڤای
١٩- های گوللێ
٢٠- های عەڤرا (عەڤرو) = (ئەورو)
٢١- کەپروکەک چێکر
٢٢- قەسرکا لسەر دەرگەهی
٢٣- دێ هەسپی
٢٤- من دیتو
٢٥- واللە تە خالەک
٢٦- های زەری
٢٧- های بلبلو
٢٨- نارینکێ
٢٩- ئامیدیکێ
٣٠- زەری
٣١- ئەز دبێم
٣٢- های مێمکێ مێمێ
٣٣- (حەمکێ) ببەنە سەرشوێ

٣٤- بارانەک
٣٥- سویلاڤێ
٣٦- زاڤا های زاڤا
٣٧- سەرێ زاڤای
٣٨- یا من دیت
٣٩- هەی ژنوی زاڤاوو
٤٠- کورتەکێ ئال
٤١- سەرێ زاڤای های سویلاڤێ
٤٢- زاڤاوو
٤٣- شەماما
٤٤- داوەت هاتە حەوشا مەزن
٤٥- مەگلانا
٤٦- ڤان زلفا
٤٧- وەردەکێ
٤٨- ناڤ حەودا
٤٩- (حەمک)ا تو بینە
٥٠- ئەزیزا من
٥١- دێ چمە ئامێدیکێ
٥٢- من حەیفا ئەبلەقا
٥٣- کەلیا چارەیێ
٥٤- فاتمێ
٥٥- حەوشا میرا
٥٦- من حەیفا لاوا
٥٧- ئەی گولێ
٥٨- های مفێردی
٥٩- ئەز چومە بەربێلایی
٦٠- ئامێدیکێ زور مشتە
٦١- شەنگە های شەنگە
٦٢- سینەم
٦٣- من یارکەک هەبو
٦٤- مامانا بویکێ
٦٥- شێخانا زاڤای
٦٦- کەرکێ حەفزاللایی
٦٧- گجوجەنە
٦٨- بەفرکێ
٦٩- گاپنێرکێ

٧٠- هەی شل
٧١- دیلانوکێ
٧٢- کەپروکەک
٧٣- بابلەکانێ
٧٤- ساقی بەگ
٧٥- نارینکا بویکێ
٧٦- تە ل سەری
٧٧- کەو بونە جوت
٧٨- دێ بیننە ژور
٧٩- سویلاڤێ (٣٥) ژی
٨٠- (حەمکێ)
٨١- چ دیوانە
٨٢- یا هاتی رەمەزانە
٨٣- تە بەژن
٨٤- ڤا زولفان
٨٥- گول بەیازێ
٨٦- خانێ تو خانی
٨٧- چومە بەروکێ
٨٨- یا دناڤ حەودادا
٨٩- شەملێ
٩٠- کەیفوکێ
٩١- چ دارە

هوزان و سترانێت (حەمکێ)

شەڤا خەنا لدیوانێ بەری هەمیا دبێژن ئو بو خازگینیا ژی هێشتا لمالا زاڤای:

(سەر مقام)

بوتە بێژم سەرمقامی
تو ژ بەژنێ ڤە یا تەمامی
تو خاتوینی بێ خدامی

* * *

ناڤا مەمکا تەبەق تەبەق
زێر ل ئەنیێ بونە حەلەق
تە ئەز کوشتم خێری نەحەق

* * *

ناڤـا مــەمكا بەغــچێ گــولا

تە ســـينگ باغێ قـــەلەفـــلا

جـــهـــو مـــەكـــانێت بلبـــلا

(ڤەريفاندن)

ئەڤ پرتە ڤەهينە هوزان يا:

١- سێ بەندە و سێ ڕاچانە

٢- گەلەك جان يا لێك ئينايە

٣- يا ترازی گرتييە و هەشت قەدە و عەيارەيە

٤- بو سوياریێ يا بەيتكينيە و فولكلوريە و يا نەرمە نەيا پەيتە

٥- يا پڕ و داگرتيە ژ ئاگەه و پێ حەسێت ڤينێ و ئەڤينێ و ژ دلێ جحێلينيێ دپەيڤيت شەڤا خازگينيا هەكو دچن بخازن:

(دراڤان قەركە):

دراڤا قەركە... هەرێ عەزيزو...

دراڤا قەركە...

تژی سێنيا ڕەخ زەركە...

نەختێ نارێ دەفتەركە...

* * *

دراڤ و ژەنگينە... هەرێ عەزيزو...

دراڤ و ژەنگينە...

تژی سێنييێ ڕەخ سپی نە...

نەختێ نارێ تێ نينە...

* * *

تو هەرە سويكێ... هەرێ عەزيزو

تو هەرە سويكێ...

ماهينا زينی پاڤێ بەلويكی...

ئەز و تو بكڕين كوزوتا بويكێ

* * *

تو هەرە وانێ... هەرێ عەزيزو

بو هەرە وانێ...

ماهينا زينێ پاڤێ قەپانێ...

ئەزو تو بكڕين جلكێت لەيلانێ...

لڤێرە دياردبيت كو ژنئينانێ مەزاختنا پارا پێ دڤێت بو هەمی قوناغێت سيريمونيا ڤێ چەندێ مەزاخا تێدا هەی، لناڤ جڤاكا مە. ژ كەڤندا لناڤ كوردا، بەلێ لهەمی درا و لهەمی مالا و بنەمالا وەكی ئێك نينە. هوزانڤان يێ دگەل جەحێلێ (بەرگەه) بو ژنئينانێ، دا خو درست كەت ژ هەمی ڕەخاڤە. پارا پەيداكەت و قەركەت!!.... ئەی دلوڤان... پارا قەركە چامالەكی دا خلمەتا پيروز بجهـ بهێت... سێنييێ تژيكە.. سێنيا مەزن و لێڤ شەپەرك... پارا.. يێت تيێت وان.. دطەيسن.. (زێڕا) بنڤيسە كا چەند مەزاخ لێ چو؟؟ و هێشتا دێ لێ چيت!!.

پارێت ژەنگی... دلوڤانێ من.. پارە لسەرێك ژەنگی بون.. بمەزێخە بو ڤێ دەليڤێ... چێترە.. پڕی سێنيا مەزن و بلێڤ (پارێت زيڤی) قوريشێت زيڤی وەكی دەرهەما (ئاقچە)... بەلكو تێرا ژێ نەكەن... دێ بسەرێك ڤە هێت!!!. هەرە بازاری... هەرە بازارێ وانێ دلوڤانێ من زاڤاوا... هەرە وانێ بو بويكێ بارێ ماهينێ.. دا ئەز و تو جلكێت بويكێ لێ كەين... جلكێت لەيلانێ... و دا ماهينێ ببەينە دويڤ بويكێ ڕا... (هنگی كاروانێت بازرگانيێ دچونە وانێ و ئەرزەرومێ و تەڤرێز و موبسل و حەلەب و سطەمبولا و هێژ درا). هوزان: يا سێ بەندە... بەندا ئێكێ ڤەدگێری تەڤە.. يا لێك ئينايە.. كێشانا وێ يا بەيت.. ستران هوزانە.. نە بترازيێ كێشايە... هوزانا بملەتينی يا گوتی... بنەتەوايی يا لێك ئيناى...

بێ كوتتەكی يا بو هاتی ژ ئاگەها دلی.. ڤێجا يا بابەت ئازايە نەكو هوزانا ستوين و ڕاستە (شعر شعبی).. بابەتی ڕاستا ئاگەهداريا هەمی ملەتيە و نەيا سەخت و بزەحمەتە. يا پڕ ژێ زانە و فەلسەفا وی يا پيروزە بو جەحێلا... فولكلور يێ زاخدای.. ئەزمانێ وێ ژی يێ هەر ڕوژە...

(ئەڤ جارە ڕاستە):

پشتی خازگينی ژ مالا بويكێ بدلخوشی تێنەڤە:

ئەڤ جارە ڕاستە...

هەرێ عەزيزو... ئەڤ جارە ڕاستە...

شير كێشا، شيركر ماستە...

يا تە دڤيا مە بوتە خاستە...

* * *

نە بێژە ڕەشە... هەی عەزيزو..

(ناڤێ وێ كچكێ)... نەبێژە ڕەشە...

سينگێ پەری يێ يێ بنەخشە (بلەخشە)

ناڤێ نارينێ گەلەك يێ خوەشە...

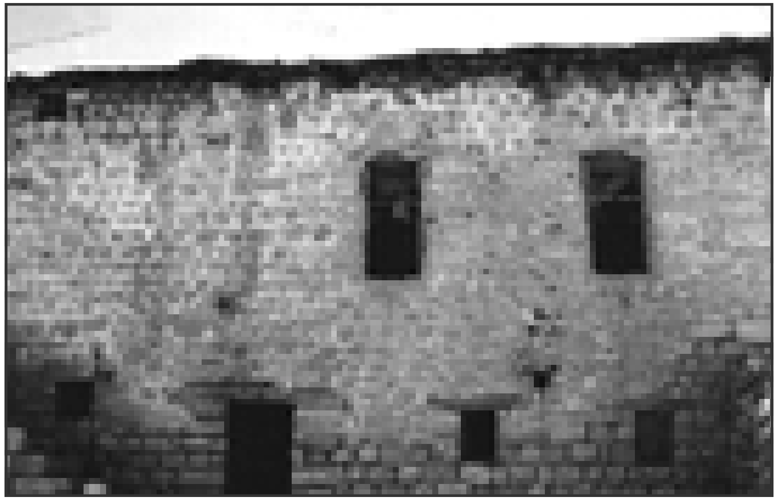

وێنە ٥٣: ژ خانییێت ئامێدیێ یێت کەڤن

* * *

نە بێژە من نەڤێت.. هەی...

عەزیزو (ناڤێ وێ)... نە بێژە من نەڤێ... ت...

یا سپی یە وەکی کەڤییێ...

بەژنا وی وەکی شەمالا شەڤێ...

* * *

پشتی خازگێن تێنە ڤە ژ مالا بویکێ و خاستنێ و مالا بویکێ دبێژن: (هەرێ)...

نیشانا وێ (حەمکێ) درستا دانای... دێ بێژیتە زاڤای کو ڕاستە خلمەت درستە... ئومێدا وی بجھ هات.. چو ئاستەنگێت نەدانێ نەمان... پێ ڕازی بون و (هەرێ) بون دێ کەنە زاڤاییێ خو!!.. شیر بو (ماست) و مەیی!!.. مە خاست و وان داتە... بەلێ نەبێژە یا گەنمی و ئەسمەرە.. دلوڤانێ من.. بەلێ یا شرینە.. سینگێ بنیگار و موری و مەرجان و ڕستکە... ناڤێ وی یێ سڤکە بو دەڤی و بو دلی... نە بێژی (من نەڤێت) نە بێژی.. ئەو یا سپیە و کەڤەرە وەکی بەفرێ.. بەژنا وێ شەمالە هەکو بشەڤێ ڕادوەستینن.

هوزان: سێ بەندە... یا ئێکێ ڤەدگێریتەڤە...یا لێک ئینایە... لدویڤ ڕاستا گریڤێت ملەتیە و هەر گشەتە (عامیە)... نەیا کێشایە و پیڤایە ب ترازیێ... یا طام ئازایە یا ژ دلی هاتیە دەر بێ کوتتەکی... گەهێت وی چاکێت گرێداینە وەکی زنجیرێ... ئەزمانێ وی یێ خوشە... یێ دگەل زاڤای

(شەڤا خەنا لمالا بویکێ)

خەنایێ درست دکەن مالا بویکێ و دەست و پییێت بویکێ صور دکەن.. دکەنە ئامانەکێ فرەھ (سینیەکێ یان لەگەنەکێ) و فندا تێدا دچوکولینن و هەلدکەن و گولا ژی دکەنە تێڕا. و هەڤالێت بویکێ کچک و کەس و کارێت وێ یێت ژنک دێ خرڤەبن و کەیفخوشیا خو دیاردکەن، ئەوژی هەڤ پشکێت خەنا شێلانێ و درێڤەبرنێ دا، دکەن. سەما و دەوات و ڕەقاسە و دلخوشیە و دەنگێ سترانا یێ سویێ ئەسمانی دناڤ پەردا طاریێ دا دشەڤینیت و بەلاڤ دبیت. دێ خەنایێ بتلیلی ڤە و سەماڤە بەنە مالا زاڤای... تبلا وی یا دەستێ (قلیچێ) ئو یا پێی پێ صوردکەن.

(نارین): ستران نارینا بویکێ یە لمالا بویکێ و گەلەک کچک ژ هەڤال و کەس و مروڤێت بویکێ یێت خرڤە بین و سەما و ڕەقاسێ و داوەتێ دکەن.

نارین:

نارین (ژ) مال و مالدارا...

خەنا شێلا د ترارا...

شەفەقێ دا گوھارا...

* * *

نارین ژ مالێت عەسلییا

خەنا گێرا (ب) سێنیا

شەفەقێ دابو ڕوییا

* * *

خانیکێ بابا:

ئەڤ سترانە ژی یا شەڤا خەنایە، یا خوش کێشای و پیڤایە ببابەتێ بەیتا و سترانا:

خانیکێ بابا خانە...

یێ ب کوچک و یێ ب ئەیوانە...

ئەڤ شەڤە بیک مێهڤانە...

* * *

خانیکێ بابا دێرە...

ئەڤ شەڤە بنڤە تێرە...

سوبەهی وەغەر خێرە...

* * *

نارین کولیلکا چیایی...

وێنە ٥٤: داوەتا کوردایە لدهوکێ بتڤەنگ ڤە هەکو زاڤای دبەنە سەر شوێ
(وێنە ژ کاک محمد حجی خالدی)

پەز کویڤیا پێ لێ نایی...
نارین دیاریا زاڤایی...

* * *

خانیکێ بابا یێ دکووردا...
قەسرا بویکێ یا دکووردا...
ڕێکەک چو بو لێ ژووردا...
بویکا مە دخەملا صووردا...

دەقێ سترانێ یێ سڤکە بو دلی و یێ خوشە و دلوڤانی (عاطفە) یا پەیکەر کریە تێدا، ڕویدەهکرنەکا تورەڤانی یە.

بابێت کچکا:

(من أمی پیروزە)
های بابێت کچکا چ ددینن...
های بابێت گەنجا چ ددینن...
نێ هەکو دراڤا دبینن...
وان کچکێت جان رادتەقینن...

* * *

دای نەمینیت بو کەزیێت کال...
دێ هلو زاڤا دا ب بەینە مال...
بویکا دگریت یا غەریبە لمال...

* * *

های بابێت قیزا چ د مەستن
های دراڤا چاڤ لێ بەستن
نێ کچکێت جان بو خو خاستن

* * *

ئەڤە روژا بویکێ دبەنە مالا زاڤای خوزی و بیری و ئومێدن و پاشدەمە و خەریبی نە!!. دێ بویک مالا بابێ بمالینی بو ژیێ خو هەمیێ هێلیت و چیتە مالەکا دی... دێ مالەکێ بو خو ڕوینیتە بەر... خاتر خازە. و دێ هێلینا بنەمالەکا دی ئاڤاکەت!!.

چ دارا:

چ دارا لنیڤا مالێ... وو...
حەراما لنیڤا مالێ... وو...
بنێ وێ گرتی کەڤزێ.. وو...
ئەو هەمی ڕوندکێت دایکێ وو...

* * *

نارینێ های هەڤال گووری...
دەلالێ های هەڤال گووری...
تو گولی های ژ گولێت صوری...
خاتوینێ ژ برجێت ژوری...

* * *

سپێدا ڕوژا دی یە یا خەنایێ. دێ ئەڤروکە بویک خاترا خو بو ژیێ خو (عومری) هەمیێ خازیت ژ مالبابێ یاکو تێدا هاتیە جیهانێ!! تێدا مەزن بی و پەروەربی!! دێ هێلیت هەمیا بو زاڤایی!!. ڤێجا یا زاڤایە ئەو دێ بو هەردەم ژ مالا بابێ چیت. ئەڤ دەراڤە یێ ب ژان و کەلەگریە.

سەرشووا ژن دێ هێت سەرێ بویکێ شوت و پێکوەرئینیت. ئان دمەزەلا سەرشووشتنێ ڤە و ئان لجهەکێ چاک و ڤەدەر و طان و پەرجان کری و طان قوت کری لسەر کانییێ ئان صفکێت بالاڤا:

دێ ڤێ سترانێ بێژن (چ دارا) و هەر دویڤرا ڤێ سترانێ:
کا عەردێ سەر لێ شویشتنێ:

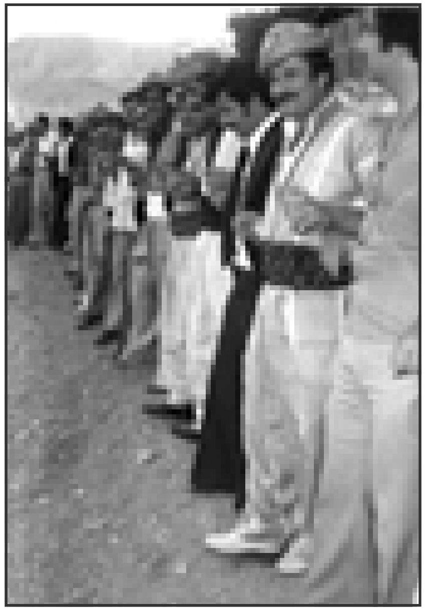

وێنە ٥٥: داوەتا بشەل و شەپک و لەوەندی لبەر مالا زاڤای (وێنە ژکاک محمد حجی خالدی)

کا عەردێ سەرێ نارینێ لێ شویشتی
ئەڤرو بیرا مالشتی...[1]
دایکێ خو لشوینێ کوشتی...

پشتی سەرێ وێ دشون دێ ڤێ سترانێ بێژن (دێ نارینکێ بخەملینن) ئان کو جلکێت بویکینیێ بکەنە بەر و جان و رێک و پێک کەن دا رویێ بویکا بدەت. بویکێ دێ ئیننە ژورڤە لمالا بابێ و کەس و خویشک و مروڤێت وێ یێت ژنک دێ هێنە سەرێ وێ خاتر خازا دوماهیێ یە لمالا بابێ. و شیڤا دویماهیێ شەڤێ دی یا خاری هندە بمالینی نامیننتە لمالا بابێ!! نهو یا ل هیڤیا کێشا زاڤای و بەربویا دێ هێنە ددویرا و بەن. دەنگێ تلیلیا یێ تێت... دلێ بویکێ یێ دقوتیت و یا دخورکومانا خاترخازێ لرەخەکی... ئو لهیڤیێ و ئومێدێ لرەخێ دی!!. سترانبێژێت ژنک یێت بێژن: کەلا ژانا مالباب هێلانێ و ئومێدا مالا زاڤای تێکەلبون و روندکێت تێنە خارێ!!

(دێ نارینکێ ب خەملینن)

دێ نارینکێ بخەملینن
دێ نارینکێ بخەملینن

(١) سیربجێت ناڤ حەوشا ئاڤا بەفرو بارانا تێدا خرڤەدکر.

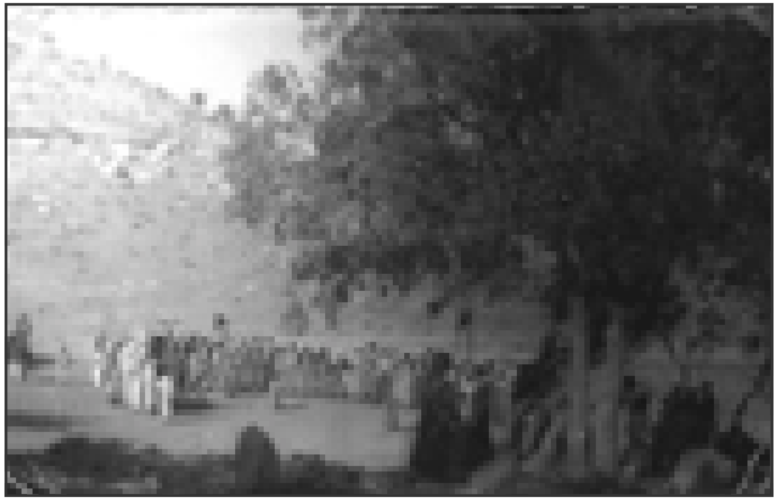

وێنە ٥٦: داوەتەکە لتەئرویشێ لشێستێت ڤێ چاخی

بەرچاڤێ ژبەر هەلینن!
دا هەڤال تێر ببینن!!

* * *

دێ نارینکێ دەلال کەن
بەرچاڤێ ژبەر شەلال کەن
دا دەبباب ئەختیارکەن!!

هەسپێ بویکێ یێ خەملاندی و زینێ لێ کری و بەربوی یێت بدەوات و سەماڤە و خو هەلاڤێتن ڤە... شیر و خەنجەر یێت دەستێت هندەکادا یێت رەقسن. رادبن و درویێن و سڤک و سترانن و کێشە یا د لڤلڤیت و دچیت بو مالا بویکێ. دایکا بویکێ و خویشکێت وی و هەڤال کچکێت وێ و کەس و کارێت ژنک گەرە (تسلسل و استمرار) یێت چنە سەری و هیڤیا قەنجیێ و خوشیێ بو دکەن (دێ چیتە بەرمالەکێ). دێ بیتە بەرپرسا مال و مێری و بچویکا و مێهڤانا و شولێ مالێ لسەر ملێت خو هەلگریت. بویک یا راوەستیای دێ بەنە دەرڤە دا لهەسپی ئان لماهینێ سویارکەن. هیزار و بەرچاڤا صورا لسەر سەری.

یا راوەستیای:

یا رابوی راوەستیای..
لەوەندی دا هێلای...

يا ماى لهيڤيا براى...

* * *

دێ نارێ ببهن بهر دهرى...
عهباى هێزارێ پاڤێن سهر سهرى...
دا داى و باب بچنه سهرى...!!

هاتنه دويڤرا. دهستێ بويكێ دووا يێ گرتى ژ مروڤێت زاڤاى و دێ بهنه دهرڤه ژ مالا بابێ... بويك يا دكهته گرى... روندكا دئينته خارێ و خريقێنێت گرى و كهيفێ يێت لێ ددهن!!. مالا بويكێ ههمييێ دكهنه گرى.. كچا وان بر بو ههردهم. ناهێته ڤه ب مالينى. دێ سێ جارا راكهن و دانن و دێ بهنه دهرڤه. هندهكا ژ مروڤ و ههڤوكيێت مالا بويكێ دهرگههێ گرتى و دوركا گرتى و كليلا ژێ ئينايهدهر. وان پشته دهر دڤێت پاره ژ بهربويا بابێ زاڤاى و براييێت وى، دێ پارا دهنێ و دهرگههێ ڤهكهن و بهنهدهر سترانێ يێت بێژن: (نارينكا منێ) بويك سوياركر و سهرههفسارێ ههسپى ئێكى يێ گرتى و دێ بهن. (مالا بويكێ دێ پارهكى دهنه ئهوێ سهرههفسارێ دهوارێ بويكێ گرتى). نهو دێ سترانێ بێژن (يا رابوى چهندا كێله...) بويكا دگريت لسهر دهوارى دبهرڤێ سترانێ را و يێت بهن!! تا بهێنه بهرمالا زاڤا.

نارينكا منێ:

نارينكا منێ بێ عێبێ...
كهزى تلكيت ملهێبێ...
پێ خو پاڤێ ركێبێ...

* * *

يا رابوى:

يا رابوى چهندا كێله...
خابير دههلينيت پێله...
نارينێ مالبابێ بهێله...

* * *

نارينێ دا ب چهمادا...
روندكهكێ دا برويادا...
ژ قههريت باب و برادا...

* * *

دێ ئيننه خارێ ژ دهوارى كهس سهروچاڤێت وێ نابينيت يا پهرده وهپوش كربه ببهرچاڤا صور. دێ بهنه ژور لمهزهلا وێ و تهختهكێ بو داناى دا داننه سهر. و ههمى ناچنه ژورڤه و ژنكێت مالا زاڤاى دێ چنهسهرى. لگوندا زاڤا دێ لهنداڤ دهرى بيت ههكو بويك ئينا بهردهرى دێ پێ خو لسيڤاندهى دهت و ئاخ وهربێته سهر چارا بويكێ ئانكو صههما زاڤاى هاته سهر بويكێ!!. دێ سترانێ بێژن دبهرسهما و

داوهتێ را هند دبێژن و هند ڤهدگێرن: (دێ ببهنه ژورا!) ئانكو بويك هاته مالا زاڤاى مێرێ خو.

من ئهڤ پرته هوزان سترانه ژ گهلهكا نڤيسى و دوماهى من تويژاندن دگهل دايكا خو (پيروزا مهلا مصطفايێ دێرگژنيكى) و ههروهسا ديسا پرته هوزانا ددويڤ را ههرێ دبێژن ژنك و دژورڤهو دهرڤه و سهما و دهواته و مل هژاندن.

(ئهز ههڤالا ته نابم) يا درێژه...

دێ ببهنه ژور:

دێ ببهنه ژور... بويكێ جانێ دێ ببهنه ژور...
شالا زاڤاى... گول دانه دور...
مه بويك ئينا... خهملا وێ صور...
مه بويك ئينا... بهرچاڤ وێ صور...

* * *

دێ ببهنه مال... بويكێ جانێ دێ ببهنه مال...
شالا زاڤاى... پر گولێت ئال...
هاى ههڤالا... خو بدهنه پال...
دێ هلو زاڤا... دا بێيه مال... دا بێيه مال...

* * *

ئهز ههڤالا ته نابم:

ئهز ههڤالا ته نابم...
ههرى نارينێ ئهز ههڤالا ته نابم..
ئهز كوتروكا پهرِ شهرابم*
..
ئهز كويڤى مه كههى نابم...

* * *

ئهز ههڤالا ته نيننم...
ههى نارينێ ئهز ههڤالا ته نيننم...
ئهز كوترا پهر نهخشينم...
ئهز كويڤى مه كههى نيننم...

* * *

كانێ ئهردێ سهرلێ شويشتى...
بتهڤرو بێرا مالشتى...
دايكا وێ خو لشوينێ كوشتى...

* * *

چ دارا لناڤا حهوشێ وو..

چ دارا لناڤا مالێ وو..
بنێ وێ گرتی کەڤزی وو..
ئەو هەمی ڕوندکێت دایکێ وو..

* * *

بویک ڕابو ڕاوەستیایی...
دەلالا ڕاوەستیایی...
کەفیکا های لدەستا نایی..
ناڤ دەستا لدەستا نایی...
یا مایە لهێڤیا برایی...

* * *

ئەم چوین و چوین و ڕێکا مە دویرە..
ئەم هاتین ڕێکا مە دویرە..
یا تێت و بارانا هویرە..
زیلوبێ ل بەرکێت مەحفویرە..
نەخشەیێ لبەرکێت مەحفویرە..

* * *

ئەم چوین و ڕێکا مە درێژە...
ئەم هاتین ڕێکا مە درێژە..
یا تێت و بارانا برێژە..
شەرایە لگەردەنا درێژە..
شەرایە لگەردەنا درێژە..

* * *

تو نەگری نە لوڤرینە...
دێ نە گری نە لوڤرینە...
ڕوندکا نە دابارینە...
هەر کچ مالێ خەلکی نە...
دەلال مالێ خەلکی نە...

* * *

ئو ئەڤ سترانە یا ڕێکێ یە هەکو بویکێ لسەر هەسپی دئینن دگەل سەما و قەلەبالغا بەربویا، (مە درەنگە)... دێ بویکێ پیچەک گێرینن و دبێژنێ (چەپا بویکێ) و هەر دێ سترانا لدویڤ سترانا... (هەسپی بینن) ستران سێ بەندە.

وێنە ٥٧: داوەتا فولکلوری یا کوردا ببەرگویز و چوخک و لەوەندی یا کوردا ئو بتڤەنگ ڤە دێ چنە بەربویا (وێنە ژ کاک محمد حجی خالدی)

مە درەنگە:

مە درەنگە مە درەنگە...
گەلی بەربییا مە درەنگە... (دەور)

* * *

هەسپێ بویکێ یێ لەنگە...
گەلی بەربوییا مە درەنگە...

* * *

بویکا مە قەویا ژ ڕەنگە...
گەلی بەربوییا مە درەنگە...

* * *

سهێ گرتن ئاستەنگە...
گەلی بەربوییا مە درەنگە...

* * *

مە درەنگە هێشتا زوییە...
گەلی بەربوییا مە درەنگە...

* * *

وێنه ٥٨ : هەسپێ بویکێ دێ بو بەن دا پێ بینن. لپشتێ کەلا ئامێدیێ

سهی گرتن گەلییه...
گەلی بەربوبیا مه درەنگه...

* * *

سلاڤا ل سینگێ سپیه...
گەلی بەربوبیا مه درەنگه...

* * *

مالا بابێ دگەلیدا...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

خێلی و هیزار سەریدا...
گەلی بەربوبیا.... (دەور) مه درەنگه

* * *

بویکه ژ مالێت سەییدا...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

ئەمێت هاتین ته نیاس کەین...

گەلی بەربوویا مه درەنگه.. (دەور) مه درەنگه

* * *

ته ب کورتەک و کراس کەین...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

ته ژ مالا بابێ خلاس کەین...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

ئەمێت هاتین ته بینین...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

ته ب کورتەکا ب خەملینن...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

ته ژ مالا بابێ بستینین...
گەلی بەربوبیا... (دەور) مه درەنگه

* * *

هەسپی بینن: (دێ بویکێ سویارکەن)
هەسپی بینن ژ ڕەندەکێ...
بوڕی بینن ژ ڕەندەکێ...
زینێ پاڤێن کێلەکێ...
سویار کەن چاڤ بەلەکێ...

* * *

هەسپی بینن ژ ڕەڤیێ...
بوزی بینن ژ ڕەڤیێ...
زینێ پاڤێن پاشیێ...
لێ سویار کەن چاڤ بەنگیێ...

* * *

ئو دێ ڤێ سترانێ ژی بێژن و سترانێت دی.. دەڤێ ڤی یێ بئاوازه و خوشه و هوزانا سترانه یا لێکئینایه و طام کێشای و پیڤایه خوش.

دەمکا خاترێ:

دەمکا خاترێ... ته ئاقل بەلاڤه...

وێنە ٥٩: هەسپی بینن دا بویکێ پێ ڤەگوهێزین هەسپێ عزیز مصطفی ظاهر هاجێ ئامێدی (خودێ لێ خوشبیت)

تە کراسێ کتانە... عنتەری* لناڤە...
ڕەمزێت ئەسمەرێ... ل م سوتن هناڤە...
ئەسمەرا ژ من سلە... دا ب چمە سلاڤە...

* * *

دەمکا خاترێ... تە ئاقل چو نینە...
تە کراس کتانە... عنتەری زێرینە...
ڕەمزێت ئەسمەرێ... ل من سوتن برینە...
ئەسمەرا ژ من سلە... من خەتا چو نینە...

ئەڤە یا ب ڕێنجە و دلصوژە و خووشە و بئاوازە و یا کویر ژی زانە. یا کێشایە و پیڤایە و چاربەندە.

ئو ڤێ سترانێ ژی دبێژن هەکو بویکێ ژ مالێ دئینە دەر (ئەڤ سترانە من دیسا گەلەک پسیار کر و دوماهیێ ژ (ست ماریا مایی بەرواری خێزانا مصطی یێ علی ئەفەندی). گوھ لێ بو و درست هاتە توێژاندن وی دەمێ هێشتا ڕێزێت وێ ییێت ماین و چوینە د سترانادا ییێت نوی و کەڤن و بەرزەبین و ژ بەرێک چوین. مە ئەڤە بدرستی گرتن و نڤیسین و خوجھ کرن. کێشە گەهەشتە مالا زاڤاییێ.. دێ سترانا (کانێ دایکا زاڤای) و سترانا (های گوللێ) یا سێ بەندە و سەربەند تێتەڤ گوتن و ڤەگێران.

دێ بیننە دەری:

دێ بیننە دەرێ // دێ بیننە دەرێ ژ خانی..
نارینکێ نارینێ // دا سویار کەین لجانی..
دایکێ نارکێ نارینێ// دا پیروز کەین لخودانی..

* * *

دێ بیننە دەرێ // دایکێ نارینێ ژ قەسرێ..*
ناروکێ نارینێ // دا سویارکەین لهێسترێ..
دایکێ ناروکێ نارینێ...
دا پیروزکەین دەزگرێ...
دایکێ ناروکێ نارینێ...

* * *

کانێ دایکا زاڤایی
کانێ دایکا زاڤایی // کا تەختێ تە دەینایی..
بویکا ل بەر دەری مای..

ئەڤە یا سێ بەندە سینگ و پشت ئو پاشبەند (دەور) ئێکە. یا وەک بەیتایە و سترانەکا دلصوژە.

های گوللێ: هەکو بویکێ دبەن دێ بلەز ڕەقسن و بێژن و چن.
های گوللێ گوللێ گوللێ...

وێنە ٦٠: کەیفخوشیا ١١ ئادارێ کو مافێ کوردا هاتیە بریاردان نڤیسەر یێ ب بەرپێکە دناڤدا (های گوللێ....)

ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)
بلندێ شل و مللێ...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ...
مە سلاڤە ل عەردێ تولێ...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)

* * *

هەردەما گول شینبونە...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)
پەرجانوک دا خویفبونە...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)
سورگوللێ دویار بونە...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)

* * *

هەردەما گول بشکفتن...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)
پەرجانوک دانخفتن...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)
سورگوللێ دو یار گرتن...
ئەسمەرێ نازێ گوللێ... (دەور)

یا کێشایە و پیڤایە وەک بەیتا و سڤک. سێ بەندە و پاشبەند و دل ڤەکەر.

پاشی ئەڤێ سترانێ

های ئەڤرو: بەلکو ئەورە (ئەڤرە) و بارانە چنکو پاییزە دەمێ باران و بەفرانە لئامێدیێ و داوەتا.

های ئەورو
های ئەورو ئەڤرو ئەڤرو // کەر ئەورا بارانیی و
هەرام و کەلە گەڤرو (گەورو) // کەر ئەورا بارانیی و
نێری یو کەلە گەورو // کەر ئەورا بارانیی و

* * *

کەر ئەورێ لسەر مەیدانێ...[١]
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)
یێ داڕیتیە بارانێ...

(١) مەیدانا موغبەرە لکەلا ئامێدیێ هەمی داروبار و کولیلک بون جهێ گەڕیانا خەلکێ باژێری بو.

وێنە ٦١: ئەورێ (ئەڤرێ) لسەر چیایێ مەتینا لئامێدیێ (وێنە ژ جەلادەت مصطفى علی افندی دهوکی)

کەر ئەورو بارانیی و...
سەر خاترا طولێ جانێ...
کەر ئەورو بارانیی و...

* * *

کەر ئەورێ ل سەر قەسرکێ
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)
یێ داریتیە بەفرکێ...
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)
سەر خاترا چاڤ شفرکێ...
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)

* * *

کەر ئەورێ ل سەر قەسری وو...
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)
یێ داریتیە طەرگێ وو
کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)
سەر خاترا وی جانێ وو

وێنە ٦٢: ئامێدیێ ١٩٦٢ موغبەرا مەیدانێ نە ئاڤاکربو. دەسگەها درست کری یا قوباد یا دیارە. کمال رشید سعید اغا گڤری و احمد عبدالله شەرێ

کەر ئەورو بارانیی و... (دەور)

* * *

(ئەڤرا) ئەورا باران دارێتن...
کەر ئەورو بارانی وو...
ئێتیما مەمک مێتن...
نێربیا شاخ هاڤێتن(١)..

* * *

ئەڤە ژی سێ بەندە و پاشبەند یا کێشای و پیڤایە و یا برنا میکیەتە بیێت بویکێ زوی دبەن بارانە و سترانا سڤکە. ئو (قەسرکا لسەر دەرگەهی) دبێژن هەریا بقەسرا میرگەهێ گوتی لئامێدیێ... و سترانا (دێ هەسپی)..

ئەڤە قەسرا میرایە و خونتکاریێ یە ژی، (قەسرکا لسەر دەرگەهی) ئەو قەسر دناڤ قەسرا سەرگێریێ

(١) شفر وی وەختی هەبون بیێت هەبین بیێت شاخ چەقەل و شاخ هەستی و هەر صال د هاڤێژن (پەرتوکا زانستی لسەر گیاندارێت کویڤی لجیهانێ هەمیێ بعەرەبی اسس بیولوجیا وادارە الحیوانات البریە ١٩٨٢ یا دوکتور مسعود کتانی).

بو. یا لبەرانبەر منارێ و گومبەتێ. ئەڤا دی (دێ هەسپی) هەسپی هەکو دئیننە دەری ژ ڕەندەکی ژ ئاخویرێ ژ سەر هافڕی. بو بویکێ... چاڤ بەلەکێ و جانێ:

قەسرکا لسەر دەرگەهی:

قەسرکا ل سەر دەرگەهی... پیشی پێشی منارێ
ئێکا تێڤە د خەملیت... وەکو کولیلکا بهارێ
ئەزێ چومێ ب غەوازی... خو دا ئالیێ حسارێ

* * *

قەسرکا لسەر دەرگەهی... پێشی پێشی گومبەتێ
ئێکا تێڤە دخەملیت... وەکو کلیلکا سەعەتێ(١)
ئەزێ چومێ ب غەوازی... خودا ئالیێ حوکمەتێ

* * *

دێ هەسپی:

هەسپی بینن ڕەندەکێ... زینێ پاڤێن کێلەکێ...
سـویـیـار کـەن چاڤ بەلەکێ...

* * *

هەسپی بینن ژ ڕەڤیێ... زینێ پاڤێن پاشیێ...
لێ سـویـار کـەن چاڤ بەنگیێ...

* * *

ئوڤێ سترانێ (من دیتو) دبێژن دەما سەرێ بویکێ دشون، ئەڤ سترانە میری یێ (حەمک) پێ ڤەنێرا و سەربوڕکری (اختبار) کا دێ چاوا بیت و ببەتە ناڤ قەسرێ وەکی خەلکێ مالێ؟؟ سێ بەندە و یا کێشایە هەگشت یا پیڤایە و ئێک وەکی یا سی یە و دووەکی یا چارێ یە. پاشی ڤێ سترانا ژ جانیا بویکێ دێ بێژن (والله تە خالەک).

من دیتو:
من دیتو ل سەر دەپکی...
گرت قامەتا نڤێژێ...
خالەکا ل سەر مەمکی...
هەر وەکی گەلاڤێژێ...
سەربارا دلێ (حەمکی)...
خاتوینێ گەردەن درێژێ...

(١) ژ سەعەتێ دهێتە زانین کو ئەڤ سترانە یا هاتیە چێکرن پشتی سەعەت دەرکەفتین ئانکو ((حەمک)) یێ هەڤدەمێ سەعەتایە و سەعەت (دەم ژمێر) لسویسرا بەری ٥٠٠ صالا بیێت چێکرین، هەکو مە لپێشگەهێت سەعەتا لسویسرا و ئەلمانیا و نەمسا دیتی.

وێنە ٦٣: داوەت ل ١١ ئادارێ لبەر سترانا لسێجێ

وەی سینەما من... وەی سینەما من...

* * *

والله تە خالەک:

وللا تە خالەک یا لگەردەنێ...

ئەسل بە حالێ خو وەزم...

بگازندەمە یارێ...

یارێ چاڤ بەخو مارێ...

* * *

دێ ڤێ سترانێ بێژن هەکو بویکا سویارکری لهەسپی، و کێشا بەربوییا لەقیا.. (های زەری) جانیا بویکێ یا دایەبەر و پال سیسنا لاتا دەهولێ (چیایێ بەری سویلێ یە ژ مەتینێ برەخ بشێشی ڤە لهنداڤ ئامێدیێ).. پرچا بویکێ دکەتە ڕەنگێ سیسنا زەرە وەکی زێری و دەڤەرا دەهولێ دیارە (حەمک) دگەل مالا میری و خەلکێ باژێری ییێت چوینە سێرانا بهارێ.

های زەری:

یا کێشایە وەکی ییێت دی و پیڤایە. گەلەک ستران لسەر کێشانەکێ و هەر وێ کێشانێ نە، بەلێ سەلیقە د ڤارێ نە ژێک.

های، زەریا ژ گوڤەندێ پێدا...

تیتا لئەنیێ گرێدا...

زەری مانە دخەملێدا...

* * *

های زەریا هیزار ڤەکرن...

زلف و خال تێکەل کرن...

برینکێت من کول کرن...

* * *

های سیسنا (صوصنا) ل لاتا (دەهولێ)[1]...

کورتکێ تەڕو طولێ...

تە خراب کر تاخێ تو و لێ...

* * *

برینکێت بریندارا...

ئاڤرویا چاڤ بخالا...

ژێ تێت بێهنا هەڤالا...

* * *

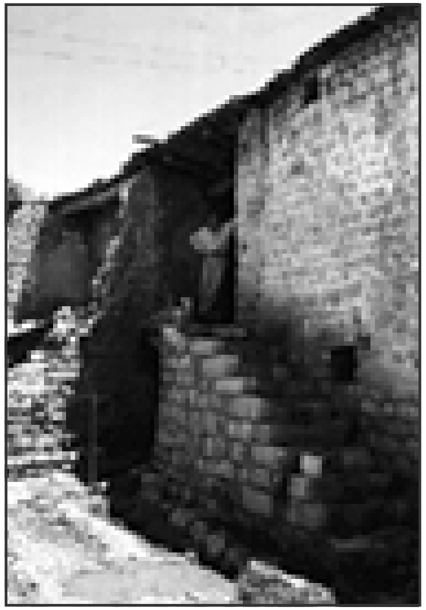

وێنە ٦٤: مالا بویکێ پشتی بویک ژێ بری خڕ و خالی بو برایێ بویکێ د دویڤرا هزرا دکەت!!

(١) لبەرێ سویلێ لچیایێ مەتینا رێکا گوندێت (کوڕکو و بەناڤیایە و سێری و بو بەرواریا سەر زیێ کارە و کری و مەلختەی و بو بێتکارێ و ناڤ نێروەیا).

پاشی (های بلبلو بلبلو.. یا سڤکە ئەوژی وەکی سترانێت دی ییێت (حەمکی) سێ بەندن. د شبیتە های ئەڤرو.

های بلبلو:

های بلبللو بلبللو.. بلبللو سەیرانییو.. (دەور)
چاڤ رەش و تژی کللو.. (دەور)
من ڤییا ژ ئەشق و دللو.. بلبللو سەیرانییو..

* * *

ئەز بلبللەکێ شینم.. بلبللو سەیرانییو..
شەڤ و روژا دخوینم.. بلبللو سەیرانییو..
ئاشقێ خەم رەڤینم.. بلبللو سەیرانییو..

* * *

ئەز بلبللەکێ صورم.. بلبللو سەیرانییو..
ئەژ کوولیلکا دبورم.. بلبللو سەیرانییو..
ئاشقێ جانا بسپورم.. بلبللو سەیرانییو..

* * *

یا کێشایە و گەلەک ستران هوزانا وان لسەر ڤێ کێشانێ نە. باش دلێک ئینانیە.

ئەڤ سترانا دلسوژ یا وێ گاڤێ یە هەکو خاترا خو بیک ژ دەیبابا و خویشک و برا دخوازیت.

وێنە ٦٥: کەلا ئامێدیێ ژ کانیا مالا

دەمکا خاترێ:

دەمکا خاترێ ئو یا یا...
ئو تە ئاقل چو نینە... ئو...
رەمزێت ئەسمەرێ... های...
لمن صوتن برینە...
ئەسمەرا ژ من سلە یە یە یە...
چو خەتا ژبو نینە...

* * *

دەمکا خاترێ... ئو یا یا...
ئو تە واقل بەلاڤە... ئو ...
رەمزێت ئەسمەرێ... ئو یا یا...
لمن صوتن هناڤە...
کەلەشا ژمن سلە... ئو یا یا...
ئەزدێ چمە صلاڤە...

* * *

یا سێ بەندە و کێشای و پیڤایە ببەیتکینی و خوش بپرتێت پیتا و نیڤ قەسا بیێت کرینە دناڤ دەقی دا بو گوتنێ وەکی (ئو – یا) هەروەصا د گەلەکێت دی دا..

بو خاتر خازی دێ ڤێ سترانێ ب بویکێ بێژن (نارینکێ)...

نارینکێ:

نارینکێ های های نارینێ...
های نارینکێ یێ... های نارینێ...
تو مەگری... تو نەگری...
یێ.. ئو نە لوڤرینە...
تو بەس روندکا... یا یا ...
تو دابارینە... یە
های نارینێ...

* * *

پاشی سترانا بئامێدیێ گوتی (ئامێدیکێ)

ئامێدیکێ:

یا کێشای پیڤای و لێکئینان و سەلیقە و ئاوازە. حەمکێ هەری بئامێدیێ گوتی کو مال و بنەجها وی یە ئو ب (توڤێ) نەگوتیە دیارە لوێرێ نەبیە و بیرا وی لگوندێ توڤێ ناهێت و بەلکو لئامێدیێ بیت.

ئامێدیکێ بەرینە[١]...
شویرهەکا دوروەرینە...
بەردا ڕوییبارێ شینە...

* * *

ئامێدیکێ یا پانە...
شویرهەکا لدەورانە...
بەردا ڕوییبارێ جانە...

* * *

دیسا سترانا (بیکا مە)دبێژن هەکو بویکێ دبەن.

بویکا مە:
بویکا مە خێلی خێلی
نادەینە حەسەن تێلی
نادەینە حەسەن گێلی

* * *

دێ دەینە ئامێدییا
دێ داننە سەر کورسییا
پژمێرن عەباسییا[٢]

* * *

ئو ئەڤە (ئەز دبێم) یا گوران گەها زاڤای و بویکێ یە (دیوانێ) ژن جودا لنک بویکێ و زەلام لنک میرا و زاڤای.

ئەز دبێم:
ئەز دبێژم... ه.. ه... دبێم خولام..
ئو تو بێژە من خانم...
ئەگەر تو گول چیچەکێ ... هو... ئو...
ئو ئەز ڕەزڤانم...
تو نازا لمن نەکە... ه ...
ئەز یێ بفەرمانم...

* * *

ئەڤە دورما زاڤایە بەرانبەر بویکێ ئەزمانێ خو رکومانا وی یە.

(١) هەمی بەرە.
(١) زێرێت عەباسی بو نەختی و چەکا و کوزوتی (زێرێت عەباسی هەبون و باش دچون.

ئەڤا دی (های مێمکێ مێمێ) شەڤ خەنا دبێژن سێ بەندە و ئێک پاشبەندە.

های مێمکێ مێمێ:
های هێمێ... مێ... مێ...
های مێمێ... مێمکێ جانێ...
ژ حەوشێ هاتە هورێمێ...
ئوی دەرد و بێ دەرمانێ...
ژ خودێ نەشیام چو بێمێ...
ئای مێمێ مێمکێ جانێ...

* * *

حەوشا مێمێ بکەزانە...
های مێمێ مێمکێ جانێ...
حەوشا مێمێ بکەزانە...
های دەرد و بێ دەرمانێ...
کەمەرا مێمێ بصەدانە...
ئای مێمێ مێمکێ جانێ...

وێنە ٦٦: سویلاڤ ١٩٥٣ لحەفتییێت ڤی چەرخی حوکمەتا عیراقێ وێرانکر و هەمی رێک و ئوتێل و ئاڤاهییێت کەڤن ئینانە خارێ و دابرین ئینا کەڤر دەرکەت و بچویک تر لێ هات پرا کەڤنا بەری ٤-٥ چەرخا د نوهالێ دا ژ بنی ڕاکر و نەهێلا

مێم رەڤاند بره زوزانه...
های دەردو بێ دەرمانه...

* * *

حەوشا مێمێ بهژیره...
های مێمێ مێمکێ جانێ...
حەوشا مێمێ بهژیره...
های دەردو بێ دەرمانێ...
کەمەرا مێمێ بزنجیره...
های مێمێ مێمکێ جانێ...
مێم رەڤاند بره جزیره...
های دەردو بێ دەرمانێ...

* * *

ئەڤ سترانه وەکو زاڤای دبەنه سەرشویێ ئو یاددویرا ژێ (بارانەک) چاربەنده ئەوژی یا سەر شویشتنا زاڤایه... (ئێک کەڤالا چاربەنده من هند ژێ جەماند). دیسا ئەڤا دی ژێ سترانا (سویلاڤێ) بو زاڤایه هەکو دبەنه سویلاڤێ بسەماڤه و سترانڤه دا سەرێ وی بشون و ئەوا دی (زاڤا های زاڤا). سێ

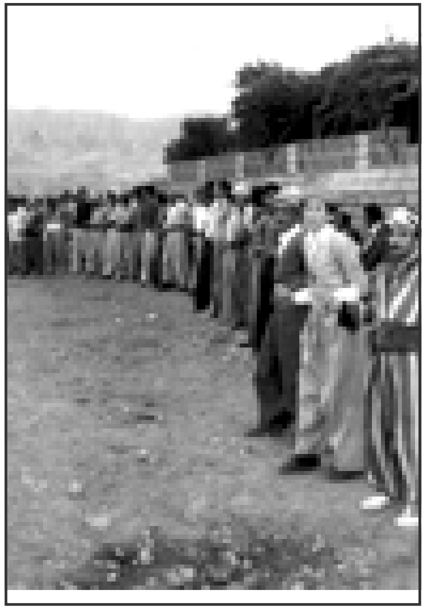

وێنه ٦٧: داوەتا کوردا یا درێژه لدهوکێ و زاڤایێ دگەل (وێنه ژ کاک محمد حجی خالدی)

بەنده و سەلیقا لێکئینانێ یا بئاوازه و خوشه. یێت بزاڤای گوتین.

(حەمکی) ببەنه سەرشووی:
(حەمکێ) ببەنه سەر شوویێ... (حەمک) للیانه
لێ بکەن ئاڤا نیمووییی... (حەمک) مێهڤانه
مێهڤانێ سینگ پەگوییێ[١]... (حەمک) مێهڤانه

* * *

(حەمکی) ببەنه سویلاڤێ... (حەمک) للیانه
لێ برەشینن ئافکا گولاڤێ... (حەمک) مێهڤانه
مێهڤانێ بەلەک چاڤێ... (حەمک) مێهڤانه

* * *

(حەمکێ) ببەنه بەردەری... (حەمک) للیانه
لێ برەشینن ئاڤا عمبەری... (حەمک) مێهڤانه
(حەمک) زاڤایه دێ چنه سەری... (حەمک) مێهڤانه

* * *

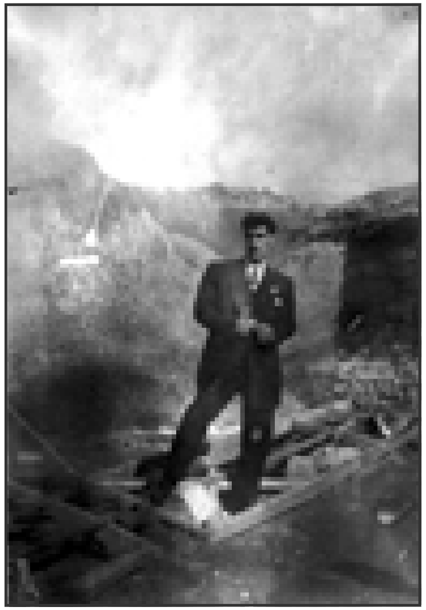

وێنه ٦٨: نڤیسەر زاڤایه ١٩٥٥/١٢/٥ لئامێدیێ

(١) وەکی موریکێت ملەبەغ ژ زیڤی ئان زێری یێت بقوتکی ڤه ڤێرا ڤێرا. ئو ژیزانا نەپەن مەمکێت وێ.

سویلاڤێ:
های زاڤا... های زاڤا...
سویلاڤێ لسەر سویلاڤێ... ئەو کییە زاڤا...
سویلاڤێ لسەر سویلاڤێ... (ناڤێ زاڤای) زاڤا...
زاڤای دێ بیننە سویلاڤێ... ئەو کییە زاڤا...
زاڤای دێ ببەنە سویلاڤێ... (ناڤێ زاڤای) زاڤا...
لێ بڕەشینن بێهنا گولاڤێ... هو... یا...
ئەو (ناڤێ زاڤای) زاڤا...

* * *

های بیننە دەرێ... های زاڤای بیننە دەرێ...
لێ بڕەشینن مسکی و عومبەرێ...
زاڤای ژ سەرشویێ دێ بیننە دەرێ...

* * *

دێ گولاڤێ لێ کەن پشتی سەر و رهـ لێ تراشین و سەرێ وی شویشتی و کارێ وی کری.

زاڤا های زاڤا:
زاڤا های زاڤا... دەرباس نەکەن چو ئاڤا...
لێ نەدەن تیرا چاڤا...

* * *

زاڤای ببەنە سەر شویێ...
لێ بکەن ئاڤا نیمویێ...
مێهڤانێ سینگ بەگویی[1]...

* * *

زاڤای ببەنە سەر ئاڤێ...
لێ برەشینن گولاڤێ...
مێهڤانێ بەلەک چاڤێ...

* * *

کراسێ زاڤای نفسییە...
هەردو خویشکا دورییە...
خویشک گوری تویلێت سپییە[2]...

* * *

(١) سینگێ بمەمک، سینگێ بقوتکێ ملەبغێت زێری و زیڤی پێڤە.
(١) دەهمانێت درێژ ئان لەوەندی.

دێ زاڤای ببەن بەردەری...
لێ برەشینن عومبەری...
دا داوەتی بچن سەری...

ئەڤە یا لێک ئینایە و پیڤایە و رویدەها زاڤایە و یا خوشە بو ئاوازی. دیسا وەکو (سەرێ زاڤای) دشون ئەڤێ دبێژن

سەرێ زاڤای:
های نوی زاڤا... ئو های نوی زاڤاوو...
کراس کتان و تویلە بەرداوو..
شەباش دان و... یا مالکێت ئاغاوو...

* * *

های نوی جەحێلو های نوی جەحێلو..
(ناڤێ زاڤای) های نوی جەحێلو...
کراس کتان* و ژی بەردان تێلو...
شەباش دان و هایایا ژ باژێر و عێلو...

* * *

های جەحێلا... های نوی جەحێلا
کراس کتان و ژێ بەردان تویلا
شەباش دان و ژ مالکێت ماقویلا

* * *

های توی زاڤاوو مە زاڤا بری...
تە زەند مامەشی* صور خەناکری* ..
شەباش دان و... یا.. گول پێشڤەبری،،،

یا لێک ئینایە و بهامەندی و ڕویدەها زاڤای دیار دکەت کو قەهرەمان سیناریو و پێشبوینا گاڤێ.

ئەڤ سترانە (یا من دیت) دهێتە گوتن وەکو پەرییێت زاڤای (پەردا)بو ڤەدکرن و دهەلاویسن لمەزەلا وی و بویکێ. لڤێرە یێ هزردکەت بویک کچکە لناڤ ڕەزی و یا جانە و ڕوی سورە وەکی کولیلکێت هنارێ پرچا وێ بایێ تێک دئالوزینیت. یا خو ژ کورکی ددەتە پاش!!!. ئەڤ شەڤە یا ژ زاڤای شەرم دکەت خو ددەتە لایەکی!!. ئو فحێل و حەلالا وی یە!!!.

پاشی دێ بێژیت کو هیزارا بسەری دادای هەکو دبەنە مالا زاڤای. هەروەکو خالێ بویکێ یێ دبێژیتێ: (نەکە گری ئەڤە سوننەتا خودێ یە یا ب سەرێ هەمیا هاتی!!).

یا من دیت:
یا من دیت و مەشیا ناڤا ڕەزی...
شورێ تە دیت و لناڤا ڕەزی...

وێنە ٦٩: بارانە لسرتا چیایێ گارەیێ بەهدینا ڕەخ ئامێدیێ

های هەرێ جەمالێ...
ئو روی کولیلکێت هنارێ... (دەور)

* * *

یا تێکەل بوین بسک و کەزی...
یا ناهێلیت کوڕ مەمکا بگەزی...
های ڕوی کولیلکێت هنارێ...

* * *

یا من دیت و مەشیا بانکێ خارێ...
های هەرێ جەمالێ...
شور من دیت و های مەشیا بانکێ خارێ...
ئای هەی روی کولیلکێت هنارێ...
بنێرنە سەری... بنێرنە هێزارێ...
های هەرێ جەمالێ...
ئای روی کولیلکێت هنارێ

* * *

یا من دیت و مەشیا بانێ یالێ* ...
های هەری جەمالێ...

شور من دیت و مەشیا بانکێ یالێ...
ئای هەی ڕوی کولیلکێت هنارێ...
بنێرنە* سەری... بنێرنە دەسمالّی...
های هەرێ جەمالێ...
تو بەس مەگری خارزوکا خالێ...
های هەری جەمالێ...
و ڕوی کولیلکێت هنارێ...

ستران یا نەرمە و پەییسکێت سایخولوجی یێت تێدا هەین ئو ڕێکەکا ژیارێ یا نوی یا تێدا.

* * *

هەکو دەوات دکرن وی دەمی و هەتا نهوژی هەر باهرا پترێ پاییزێ نە... دەمێ بارانا گەلەک جارا باران دهات لداوەتێ و داوەتیا و بەربوییا ئەڤێ (بارانەک) دبێژن وەکی زاڤای ژ سەرشووێ دئیننەڤە دا ببەنە ناڤ ژنکا و پاشی دیوانا مێرکا ئو باران لێ تێت و ساکوی بسەرملا داددەن.

بارانەک:

بارانەک باری لدەشتا کەرکویکێ...
متربو بێژە مقامێ نینیکێ...

وێنە ٧٠: داوەتا کوردا یا فولکلوری بەرگویزڤە و شەباش ڤە (وێنە ژ کاک محمد حجی خالدی)

زاڤاکی بینن بەینە دەف بویکێ...

* * *

بارانەک باری دەشتا ردوانێ...

متربو* بێژە مقامێ دیلانێ...

زاڤا بخێر هاتی ژ ئەڤێ دیلانێ...

* * *

بارانەک باری... دەشتا زاخویێ

متربا بێژە... مقامێ نینویێ

دێ زاڤای ڕاکەین... بەینە سەرشویێ...

* * *

چونکە گەلەک درا دودک و زڕنا لناڤ فەلا و ئێزدیا بو دەواتا هەبون. دیسا هەکو پەرییێت زاڤای دادهنگێڤن و دهەلاویسن ڤێ سترانێ ژی دبێژن (هەی ژنوی زاڤا) سێ بەندە یا کریە پێنج بگوتنەڤێ (رێزا چارێ ژ کەڤالا دووێ) ناڤێ گوندی ئینا ئان ئەو درا داوەت لێ بی، چ باژێر بیت و چ گوند بیت، چونکە سترانێت (حەمکێ) دگەریان لگوندا و باژێرا و (حەمکێ) بو باژێرا و گوندا دگوتن.

یێ دبێژیتە زاڤای: هەی ژنوی لەوەندو ئانکو جەحێلێ ژنوی خو دبینیت کو یێ جەحێلە و دلوڤانە لنک مالا خوو و هەڤالێت خو و بویکێ... پاشی دێ بێژیتێ کو تویلێت لەوەند یێت وی دبەردواینە و دشوڕن.. شەشە گەرا یێت ددەستی دئالاندی نە و گرێداینە و سپی دکەنەڤە لسەر شەل و شەپکا.

هەی ژنوی زاڤا:

هەی ژنوی زاڤا ، هەی ژنی زاڤاوو..

هەی عەزیزو ، هەی ژنی زاڤاوو..

تە تویلە شوڕ و تویلە بەرداوو..

شەباش[1] گرانە لگوندێ مەداوو..

شەباش گرانە لوارکێ مە داوو..

* * *

هەی ژنوی کوڕکو.. هەی ژنی کوڕکو..

هەی عەزیزو... هەی ژنی کوڕکو...

تە تویلە شوڕ و.. تویلە طەنگو...

(١) شەباشە دان بپارا ژ گریڤێت کوردانە یێت فولکلورێ کەڤن، دەما داوەتا پارا ددەن ئو دبیتە بەریکانێ. ئێک ژی وەکی دەلالی دکەتە حەوار پارە بو ستران و ئاواز بێژینە.

وێنە ٧١: سویلاڤ هەکو حوکمەتێ دەست هاڤێتیە خرابکرنا وێ

وێنە ٧٢: سویلاڤا ئامێدیێ یا کەڤن ژ صالا ١٩٣٧

شەباش گرانە گوندێ مە لنکو..

شەباش گرانە لوارکێ مە لنکو..

* * *

هەی ژنوی لەوەندو هەی ژنی لەوەندو...

هەی عەزیزو، هەی ژنی لەوەندو...

تە تویلە شورِو، تویلە شەش بەندو...

شەباش گرانە یا د گوندێ مەدا...

شەباش گرانە یا لگوندێ مەدا...

* * *

ئەڤە دیسا سێ بەندە...

ئەڤە سترانە یا هەکو زاڤای بشەڤێ هێژ زوی بابێ وی و مامێ وی و ئێکێ وی یێ ئللەه دبەنە ناڤ پەریا لنک بویکێ لژورڤە ئو هەمی دو رکعەت سوننەتا نڤێژێ دکەن و هیڤیا قەنجییێ بووی ژ خودێ دکەن و دەردکەڤن و (دهێلنە لدەڤ بویکێ). ستران دەست پێ دکەت بکورتەکێ پیڤازی یێ بویکێ (فیسطانێ دەرشەق) وی دەمی دگوتێ (جەبار) ژی، بەلکو ئەڤ ناڤێ پەروکی ژ ناڤێ خودانێ جومێ و کارخانا پەروکایە ئان تشتەکێ وەسایە (هنگی ئارمویش لئامێدییێ دکرە پەرِوک ئو لموسلێ ئو لشامێ و گەلەک درێت دی دیسا) بکورتەکێ شین دبێژیت. شالا زاڤای شوینا شویتکا نهویە یا پەرِوکی. شال ژ عەجەمێ دئینان رِەنگ قەهوەیی و بنەفشی بون و دۆر نەخشبون و نیگار وەکی مەحفویرا. وەسا دیارە گول ژی دبەر شالا زاڤای رِا دکرن. ئەڤە روێدەهی جلکێت بویکانە وی دەمی، سێ بەندە و کێشای و پیڤایە. هەروەصا سالوخەیا ژ جلکێت زاڤای یا دای.

کورتەکی ئال:

کورتەکێ ئال... جەبارێ ئال*...

شالا زاڤای... گول دانە پال...

دێ هلو زاڤا... دا بچینە مال...

* * *

کورتەکێ شین... جەبارێ شین...

شالا زاڤای... ژ گولا نەخشین...

دێ هلو زاڤا... هێدی ب مەشین...

* * *

کورتەکێ صور... جەبارێ صور...

شالا زاڤای... گول دانە دور...

دێ هلو زاڤا... دا بچینە ژور...

* * *

ئەڤ سترانە ژی یا دبەر سەر شویشتنا زاڤای رِایە، هەکو دبەنە سویلاڤێ لئامێدییێ. ناڤێ (حەمکێ) گەلەک دگەل سترانا تێت (وی یێ ئینای) دا ستران بەرزە نەبیت و نەهێتە دزین و ژێ وەرگرتن، ئو للیانە: ئانکو (حەمک) یێ دگەل وێ یانێ وێ جڤاتێ وێ خرڤەبینێ لوی گورانگەهێ و مەجلسا زاڤای لوی نادیێ (یان – یانە) تێتن نادی* و جهێ خرڤەبینێ، ئانکو (یانە و یان) وی دەمی دگوتی. حەمک للیانە ئانکو حەمک ب مەجلسە و دیوانە ئانکو ناڤێ خو دئینیت لڤێرە د سترانێ دا ئو تێت لیان = دیوان حازر بین.

سەرێ زاڤای هەی سویلاڤێ:

هەی سویلاڤێ هەی سویلاڤێ. (حەمک) للیانە...

دێ زاڤای بەنە سەر ئاڤێ... (حەمک) مێهڤانە...

لێ برەشینن گولاڤێ... (حەمک) للیانە...

مێهڤانێ بەلەک چاڤێ... (حەمک) مێهڤانە...

* * *

زاڤای بەنە سەر شووێ... (حەمک) للیانە...

لێ بکەن ئاڤا نیمووێ... (حەمک) مێهڤانە...

مێهڤانێ سینگ بەگویێ... (حەمک) للیانە...

مێهڤانێ سینگ بەگویێ... (حەمک) مێهڤانە...

* * *

ئەڤ سترانە یا هەکو زاڤای دئیننە دەرڤە ژ بن پەریا سپێدێ دا ببەنە سەر تێشتا زاڤای لگورانگەهێ (دیوانێ). من گەلەک پسیارکر تا من هەمی نڤیسی ئو ژ دایکا خوژی من برِاستی ژێ گولێببو و ێ چاک دزانی تا من رِاست و درست کری و تویژاندی. ئەو روژا ئێکێ ژ ژیێ خو (عەمری) زاڤا بتنێ نانڤیت و ژ عەمرێ فامیلیا نوی د کڤانێ لیسێ هەردو دلادا.

زاڤاوو:

زاڤاوو تو ژبەر خەوێ یێ دینی...

تو شالێ پاڤێژە پشتێ حەیاسێ* لسەر بشدینی...

ما تو شاترێ پاشایی فنجانێت قەهوێ دگێرینێ؟؟*

زاڤاوو تو ژبەر خەوێ مەستی...

تو شالێ گرێدە حەیاسا لسەرڤە بەستی...

ماتو شاترێ پاشایی فنجانا قەهوێ ددەستی...

* * *

زاڤاوو تو ژبەر خەوێ یێ شاشی...
تو شالێ گرێدە حەیاسێ پاڤێژە پشتێ پاشی...
ما تو شاترێ پاشایی هوسا مروڤەکی هولداشی...

* * *

دێ ژ زاڤای سالوخ دەت دسترانێدا شاترێ پاشای ئانکو خلمەت کەرێ وی بو ناڤ دیوانێ (گورانگەهێ) و قەهوە ئینانێ. شاتر ئانکو نوبەدار لبەر فەرمانێ و خلمەتێ ڕاوەستیای (شەق راوەستای و ژ پێرڤە)، ستران یا سێ بەندە. یا لێکئینایە و نەیا کێشای و پیڤایە دگەل زاڤایە کا یێ گوشادە ئو بکەیفە و پێ خوشە.

ئەڤ سترانە (شەماما) یا دو بەندە ژ بویکێ خەبەر ددەت و ستران یا سڤکە و وەکی پەستایە. ئو پاشبەندێ و سەربەندی دبێژنەڤە... (ئێ... هێ... یێ... بدە شەماما) یا دەواتێ یە ئویا دیوانێ یە ژی ئو هەکو (زاڤا دمەزەلا خوڤە)... داوەتێ دێ لبەر ڤێ سترانێ کەن.

شەماما:

یا سڤکە بو دەواتێ و یا بدلاوەری یە و ئەڤینی:
هێ هێ شەماما...
ئەسمەرێ دێ بدە شەماما (پاشبەند و دەورە)

* * *

ئێ... خالا رەش رەخ ماما...
وەسمەرێ دی بدە شەماما...

* * *

ئێ... هێ... ئێ... مەمکێ راستێ زەردە...
دەلالێ... دێ بدە شەماما...

* * *

ئێ... هێ... ئێ... هشکە وەکی بەردە...
وەسمەرێ دێ بدە شەماما...

* * *

ئێ... هێ.. کوڕ بە خوینێ مەردە...
دەلالێ دێ بدە شەماما...

* * *

ئێ.. هێ.. ئێ.. شرین نینە شەمامە...
شرینێ جانێ... شرین نینە ئایا شەمامە...
ئەسمەرێ دێ بدە شەماما...

* * *

وێنە ٧٣: قەسرا حجی محموید اغای (بابێ حجی) لئامێدیێ باپیرێ بابێ نڤیسەری پشتی خراب بی. ژیێ وێ دو چەرخن حەوش گەلەکا مەزن بو وەکی چەند مالێت دی

ئێ... هێ... یێ... هێ شەربەتا ترارێ جامە...
سوحبەت بە خویا تەمامە...
ئەسمەرێ ب دە شەماما

* * *

چاڤ رەش مێهڤانێ تەمە...
وەسمەرێ دێ بدە شەماما...

* * *

ئێ.. هێ.. یێ.. شەمام نینن هرمینە..
یارکێ بدە من شەماما...

* * *

ئێ.. هێ.. یێ...
سێڤکوکن صورو و سپینە...
یارکێ بدە من شەماما...

* * *

بەندا سێ یا دویماهیێ یا بەرزەیە و ئەز دشیام گەلەک جان دائمە شوینێ کو کەس ژێک نەنیاسیت،

وێنه ٧٤: زوما خەلاڤا هاڤینگەهەک ژ سەرێ ئامێدیێ ٣ کم روژهەلاتا مەگلانا لنزێکی ڕاستا ئێک

بەلێ بو ئێمانەتی دگەل گەلەکێت دی من وەصا هێلان. دەواتا ژنا لحەوشەکا مەزن ئان لحەوشا بچویک لدویڤ هەر مالەکێ. یێ هزردکەت کو ناڤێ بویکێ (عەیشە) ئەڤ سترانە چار بەندە و پاشەبەند یا دگەل هەمی (کەڤالا) و بەندا. عەسلێ خو دو بەندە و دو جارا پاشبەندا دگەل (هەرێ عەیشێ) ئان (نازدارێ عەیشێ). یا ناڤنجی ئینایە و نەیا کێشای و پیڤایە بەلێ دەلیڤێ چاک د سترانێ دا ڕوهن دکەت و خوشدکەت. هەکە گەه و وەرصەلا بینینە دەرڤە دێ بپارسەنگ و ئەندازەکەڤیت. ڕویدەهیا بویکێ یە هوزان یا سێ بەندە و چار برپارێت لسەر وێ ترازی د کێشانێ یە و دو برپارە و هەر دزڤریتەڤە.

داوەت هاتە حەوشا مەزن:
داوەت هاتە حەوشا مەزن...
ئای هەرێ عەیشێ.. ئو..
شاهیوک* هاتە حەوشا مەزن..
نازدارێ عەیشێ.. ئوو..
* * *
دەست خەناکر صوربون بازن...
ئای هەرێ عەیشێ... ئو..
عەیش پار کچبو.. ئەڤ صال بو ژن..

نازدارێ عەیشێ...
* * *
عەیش یا دگریت.. ئای من دخازن...
نازدارێ عەیشێ...
* * *
داوەت هاتە حەوشا بچویک...
ئای هەرێ عەیشێ... ئو..و
شاهی هاتە حەوشا بچویک..
نازدارێ عەیشێ...
دەست خەناکر صوربون بەلبیک...
ئای هەرێ عەیشێ... ئو... هو..
* * *
عەیش پار کچبو ئەڤ صال بو بویک...
نازدارێ عەیشێ...
* * *
داوەت هات و.. ئای گەرڕیاڤە...
ئای هەرێ عەیشێ...
شاهیوک هات و... ئای گەریاڤە...
نازدارێ عەیشێ...
* * *
لفکا چارێ*.. ئای ڤەڕەسیاڤە...
ئای هەرێ عەیشێ...
کوڕ گەهەشتێ... گرێداڤە!!...
نازدارێ عەیشێ...
* * *
داوەت هاتو ب شەمادەنە*...
ئای هەرێ عەیشێ...
سێ بار بسکن سێ بار خەنە*...
ئای هەرێ عەیشێ...
ئەڤ بابەتێت زولڤێت تەنە...
نازدارێ عەیشێ...
* * *

لڤێرە گوهورین و تیک گەریانا ئاگەه و هەستە و پێ حەسیانا و دلوڤانیێ و دلسوژیا ئەڤینێ،

حەمکێ یا تێدا هزرکری. (مەگلانا) وارەکێ خوشێ هاڤینگەهە و زومە یا لسەرێ ئامێدیێ لچیایێ (مەتینا) لپشت سویلاڤێ برەخ چاربیاڤە... دێ گەهنە هەردو کانییێت کێری ییێت صار و سڤک و خوش، و بسەر زێنیا سەرێ (کێریێ ئامێدیێ یێ زوزان و پێش بەروارِیا و زوزانێت کوردێت صلال ڤە). دێ بو دەستێ چەپێ چی کیلومیترەکێ دێ گەهیە (چاربیا و مەگلانا). کانینە دصار گەلەک. ئەو زومێت هاڤینگەهێت ئامێدیا و میرێت ئامێدیێ بون هاڤینێ دو هەیڤا مال دبرنێ و لوێرێ دمان و هەرو زەلام دهاتنە رِوبیاری و کەلێ بو شولی و ئێڤاری دچونەڤە. ئەو عەدەت (گرێڤ) تا ١٩٠٨ ژی مابو پاشی هەمی دچونە ناڤ رِەزا (بیستانا) لرِوبیاری و کانیا سنجێ و رِوبیارێ ژێری و سویلاڤێ و مزویرکا. سێ هەیڤێت هاڤینێ مال دبرن و پاییزێ دئینانەڤ صلال لکەلا ئامێدیێ. (حەمک) ژی میرا هاڤینێ دگەل مالێ دبرە مەگلانا لبن کەڤرێت (بیکو خەسیا)[1] لمەتینێ سەرێ ئامێدیێ ئینا (حەمکی) ب (مەگلانا) گوت. ئەڤ سترانا (مەگلانا) یا بمەگلانا سەرێ ئامێدیێ گوتی (زوما ئامێدیا) (حەمک) یێ ژ کەڤرێ هنداڤ مەگلانا دبێژیت ئو بناڤ دەشتێ برەخڤە و زوزانا پر کانی و بایێ هوین کو هاڤینێ لبەر هەتاڤێ خودان بنڤیت یا خوشە. ئو (بانەک دیل) ئانکو گازیا بو دەواتێ یە و دیلانێ یە دا بهێنێ.

مەگلانا:

مەگلانا... وا.. خوش مەگلانا.. (دو جارا)

بانەک دیل هەر بانەک دیل... (دو جارا)

ناڤ دەشت[2]... هێ.. وا..

بکەپر و طانە... وای.. (دو جارا)

بانەک دیل های بانەی دیل.. (دو جارا)

سێران چو فەرشێ پانە... هەیا

دیلان... دیلانێ...

* * *

مەگلانا... ها... وا

بەرێ بکەسەرە... های...

بانەک دیل هەر بانەک دیل...

بەرێ بکەسەرە.. وا.. ئا.. ئاهای

ئو بانەک دیلانێ...

(١) بویک و خەسوی دو کەڤرێت ب تنێ نە دگەلێک د قیچن لوێرێ لچیایێ مەتینا لهنداڤ ئاخا کەندالێ طەبیسی دبێژنێ خیسکێ موریکا وەکی شیشەیە ئەو کالسیتە باوەرە بلورکێت گرێبەندێت کالسیومی نە.
(٢) ناڤ دەشتێ لسەرێ ئامێدیێ برەخ مەگلانا ڤە جهێ کەپرێت ئامێدیا بون و کانی یێت لێ.

ناڤ دەشتێ صورو زەرە.. یێ یێ...

بانەک دیل هەر بانەک دیل...

سێران چو خارێ زەرە[1]... های...

های بانەک دیلانێ...

* * *

ڤان زلفا

سترانا (ڤان زولفا) یا ب بویکێ و جانیا وێ و کچکێت دبن بویک گوتی. دبێژیت لدیوانا بویکێ و زاڤای و دەواتێ. ناڤێ خوژی یێ کریە تێدا وەکو هوزانڤانێ کلاسیکی یێ کورد ناڤێ خو لدویماهیا پرتە ڤەهینێ دئینا دا ماڤ و مزێت وی بەرزە نەبن، چونکە مروڤێت بێخێر و ییێت خو لسەر حسێبا هندەکێت دی (بێ شەرم کرن) پێش دئێخن، هەمی درا ییێت هەین). ئەڤ سترانە یا ژ دلێ لاوینیێ و جەحێلینیێ و دلوڤانیێ و ئەڤینا ئاگەها یا هاتی. ئەڤ هوزانە سترانە گەلەک بەندە و پاشبەند و پێش بەند دناڤ دانە.

ڤان زلفا

ڤان زلفا... هاو...

خوش سێران کر..

یار هەرێ دیلانێ...

کوڤان زلفا خوش سێران کر...

دێ وەرنە دیلانێ...

* * *

سیبەروک رەشخالان کر.. یارهە...

دێ وەرنە دیلانێ...

رێ وو دیلانێ...

کو مالک (لحەمکێ) وێرانکر... دێ...

هێ... وەرنە دیلانێ...

ئەڤ رستە ڤەهینە یا لێکئینایە و رێکخستیە (منظمە) سەنگێت وی دوو نیڤ بریارێت گرن (ماکرو) ئو حەفت دهویرن (،یکرو) و یا پارسەنگ کریە و هندازە و ژ دل یا هاتی و زولفان سێرالدلی کری.

وەردەکێ

حەمک یێ کچکێ و خەلیانا وێ و رێڤەچون و خو لەڤاندنا وێ یێ ب یا وەردەکێ دشبینیت، ئویێ

(١) لدەڤەرا خارێ لچیایێ (زەرەی) ژ مەتینا یە لنک گوندێ رەشاڤا و درگنی لهنداڤ (زێبی)، دبیت ژی چیایێ ب ئاخە زەرە.

بجانیا وێ دبێژیت بدلێ گەنجێت ئەڤیندار بو دلدارا. ڕێ دچیتێ لڤێرێ کو سترانبێژێ مە بەلکو وەردەک بچاڤێت روهن دیتبین وەختەکی، پاش چاڤێت وی پشتی هنگی کول بن و بیناهی چو بیت، چونکە یێ ڕویدە و سەخلەتێت وەردەکێ دبێژیت! بەلێ چاوا و کەنگی ئو بکیش عەمری (ژی) بیناهی نەمایە؟ نزانین.

وەردەکێ
وەردەکێ وەردەکێ وەردەکێ...
وەردەکا منێ وەردەکێ...
های وەردەکێ وەردەکێ جانێ...

* * *

کورتکا شەپەڕ بەلەکێ وەردەکێ...
یا لناڤ مالا سلیمان بەگێ...
وەردەکە جانێ...

* * *

مالا وەردەکێ لرویبارێ* وەردەکێ...
مالا بێ بابێ لرویباری...
وەردەکە جانێ...

* * *

تە دچاڤا کلێ خو مالێ..
تە کل دچاڤێت خومالی*...
تویا من بایا بحەلالی...
وەردەکە جانێ...

* * *

ناڤ حەودا

دیسا ئەڤ سترانەیا وێ دەلیڤێ یە هەکو زاڤای رادکەن و دبەنە نک بویکێ لناڤ پەریا پشتی عەیشا.. هوزان یا ببویکێ دبێژیت و کارو کوکێ بویکینیێ. پاییزە دەمێ گول چیچەکایە.

ناڤ حەودا

یا دناڤ حەودادا، حەودێت گول چیچەکا...
وەی زالمێ حەودێت گول چیچەکا...

* * *

سینگێ عەیشوکێ های بو ڤان کێمخەی* بەلەکە...

وێنە ٧٥: رویبارێ ئامێدیێ ژ قوبەت ئەمیری تا رویبارێ ژێری (وێنە ژ جەلادەت مصطفی علی افندی)

تو عاشقی وەی زالمێ... تو بشکوژا ڤەکە...

* * *

ئەڤ هوزانە هەما لێکئینانە و رویدەهە. نەیا کێشای و پیڤایە بەلێ یا پر دلاوەری و ئەڤینە.

حەمکا تو ببینە

ئەڤە هەکو میری حەمک سەربوڕکری و بن پسیار (اختبار)، کانێ دلێ وی یێ چاوایە دا بینیتە قەسرێ و بهێلیت (من بەری نوهو دپەرتوکێ دا یا ڤەڕویفاندی و ژێ گوتی و ڕوهن کری).

یێ ڕێزێت بنەفشوکا (بنەفشا) دبەر بسکێت خاتوینێ را دبەرسنجەڤا زێری ڕا بچاڤێت دلی دبینیت. خاتوین ژ سەرشویشتنێ لکانیا خاتوینێ لرویباری خلاس ببو و خداما خەملاندبو و بنەفش بو ژوان بەرشیڤا ئینابون (سەرێ بهارێ بو)، ئو حەمک و میر لبەهوێ بون لبەر جاغێ لقەسرا میری (شانە شوینا) لسەر شویرها ڕوژهەلاتا کەلا ئامێدیێ لهنداڤ دەرگەهێ (زێبارێ) یێ باژێری، دەورێ دو کیلومێترا ژ کانیا خاتوینێ د دویرن ژ ڕویباری!!

حەمکا تو ببینە

حەمکا تو بچاڤێت کور ببینە...
سولتان تو لسەر تەختێ خو روینە..
تەختێ بنەفشوک لێ ڕسیایی...

ئەو بخو يێ زێرینە...

* * *

ئەزیزا من

لڤێ سترانێ حەمک يێ ژ حەودکێت گول و ڕوحانا (لناڤ حەوش و دکانکێت) ئامێدیا لڕوبیاری و ناڤێت تاخێت ڕوبیارێ ئامێدیێ دبێژیت ئەڤە یا سێ بەندە و پاشبەند و پێش بەند یا دگەل هەمی کەڤالە بەندا. يێ ناڤێت گولا ژی دئینیت و ئەوێت گول دبەر سەری ڕا و ژ ڕوبیاری تێنەکەلاتێ (دیارە کو بو حەمکێ ناڤێت تاخێت ڕوبیاری يێت هاتینە گوتن و يێت گرتین). ما ل هنگی هەکو ژ سەرێ ئامێدیێ هاڤینێ پشتی دوهەیڤا دهاتنە خارێ ئێک سەر نەدهاتنە صلال (لکەلی) بەلکو هەرەک دما، لناڤ بیستانێ خودا هەیڤەکا دی و فێقی و زەرزەوات دمشەبون و ڕوبیار تژی مال دبوڤە ژبلی هندەک مالا هندەک ژێ دمانە لڕوبیاری بو چاندنێ و شول کرنێ. ئو مالێت سیسانا لڕوبیارێ ژێری بون و نهوژی مالا سیسانا یا مای ژ مالێت کەڤن يێت باژێری و مالێت حجی احمدا حسن و خالدێ مزویرکی و هێشتا تاخ ژ مزویرکا و ڕوبیاری. خزێمێت کچکا ژێ يێت گوتین و ڕێڤەچونا وان و بەژنا وان.

ئەزیزا من

ئەزیزا من.. دێ وەرە عەزیزا دلێ من...
هەژ (قوبەت ئەمیری)[۱] هەتا مالکێت (کڤانکەرا)[۲]...
دێ وەرن تەماشە بکەن...
هەمی حەودێت گولەزەرا...

* * *

عەزیزا من دێ وەرە ئەزیزا...
دێ صلاڤێت مە لخزێم زەرا...
نەولا بابو لخودانێت تیت و کەمەرا...
هەی لو...

* * *

عەزیزا من... ئای وەرە عەزیزا دلێ من...
هەژ «قوبەت ئەمیری» هەتا مالکێت (سیسانا)[۳]..
دێ وەرنە سەر شویرهێ تەماشە بکەن...
حەودێت گول و ڕوحانا...

* * *

(۱) جهەکە لڕوبیارێ ئامێدیێ.
(۲) ژ مالێت ئامێدیێ نە يێت کەڤن.
(۳) دیسا ژ مالێت کەڤنێ لئامێدیێ.

ئەزیزا من... ئای دێ وەرە ئەزیزێ
دێ صلاڤێت مە لخزێم پانا.. لدەرگەهێ ئامێدیێ
نەوەلا بابو خودانێت حەیزەرانا*..
ئای ئای لێ لێ...

* * *

عەزیزا من دێ وەرە ئەزیزا دلێ من...
چەند زەرینە.. هێ.. هەمی بکەپە خزێمن...
صونە* سەر کەسکن...
وەردەک د ڕەیبازێ* دا دکێمن..
هەی لێ لێ...

* * *

عەزیزا من... ها ئەزیزا...
دێ وەرە ئەزیزا دلێ من...
قیامەت* من لبەژنەکا نازک ڕابو...
هەمی جارا... خەمەک لدلێ من دابو...

* * *

ئەڤ سترانە یا کەڤال کەڤالە و چپکێت هنگڤینێ ئەڤینێ و دلدارێ و دلاوەریێ و دلصوژیێ ژ ئاگەهـ و وژدانا تێنە خارێ. ژانێت دلێ حەمکێ يێت تێدا خوهددەن!!!. گەلەکا بئاواز و موزیکە و لێکئینایە.

دێ چمە ئامێدیێ

ئەڤە ژ ئامێدیێ سالوخ ددەت ئو گریڤێت گولچاندنێ هاڤینا... و هەکو کچک گولا دبەرسەرێت خو رادکەن، ژ گریڤێت فولکلوری نە. چیرەستویر بەری (۳۰۸ صالایە) سترانەکە بو ژنا و بو مێرا.

دێ چمە ئامێدیێ
دێ چمە ئامێدیێ بە ڤاکولەکا... دەستکەکێ روحانا ئێکێ گولچیچەکا
فکرە ڕوبیاری برێت وەردەکا*...

* * *

دێ چمە ڕوبیاری بەر ڤا پەنجەرا... دەستکەکێ ڕوحانا ئێکێ گولەزەرا
فکرە ڕوبیاری برێت ئەسمەرا...

باش یا لێک ئینایە و یا بموزیکە بەلکو نەیا بدرستی کێشای و ترازی کریە، سینگ و پشتێت ڕێزا ڤەهینی هندی ئێک نە د عەیارە کرینە بەلێ یا پڕ کەلەپور و گرێڤە و چیرەستویرە و ئەڤین.

* * *

وێنە ٧٦: سڤک داوەتا لبەر سترانا ، نڤیسەر و فازل فتح الله دهوکی لگێڕنا
نەڤروزێ لڤینا سالا ١٩٧٣ لبەر سترانا سڤک

من حەیفا ئەبلەقا

ئەڤ سترانە پێ گوتنە کو دلدار بەلکی بویکە و بەلکی دەزگرە و بەلکی هێشتا نەخاستیە یا چوبە بەر فەرمانا خودێ ئەڤە یا گورانگەها (دیوانا) زاڤایە و پیرەمێر و جەحێلا (من حەیفا ئەبلەقا) ئەڤە ژی سێ بەندە.

من حەیفا ئەبلەقا
من حەیفا ئەبلەقێت* رەش...
های بێت چوینە ناڤ تورابێ...

* * *

وێ دهاتینێ... بێت هاتینەف سەرمن...
دو مەلەکێت مەوجود...
وەس (ئەز) نەشێم بدەم جەوابێ...

* * *

رەبی توێ قادری ئوو های، تونە دەیێ
عەزابێ... وەی سینەما من...

* * *

کەلیا چارەیێ

دیسا ئەڤا دی (کەلیا چارەیێ) بەلکو ژ کەلا (نێروێ) سالوخ بدەت ئو بەلکو کەلاتەکا دی بیت لنێروێ. بەلێ ئەوا نێزیکی (هێشەتی) ئەو (کەلا نێروێ) یە، ئەوێ کەلێ گەلەک خرناق بێت لسەر هاتینە کرن لچەرخێت صالان. ژ ئەڤینداریا خو و بویکا یەونانی لگوندێ فەلا ، بەلکو هێشتا بکچینی، وی جەحێلی، ئەشق ژێ هەلگرتبیت پاشی بووی نەما!! بەلێ ئەڤینا دلی یامای... ڤێجا حەمکی ژ کەڤنە بڕینێت ئەڤینێ بێت وی جەحیلی دبێژیت. ئەڤ سترانە یا دیوانا زاڤایە و نەرمە وەکی پێلان. سەلیقا وێ دچیتە دهوشێت گوهدێرادا. ئەڤە سێ بەندە بەلێ یا چارێ دکەڤالێ پاشبەند و پێشبەندا هەمیادا یا هەی. ڕویدەها کەلاتێ ژی دیاردکەت.

کەلیا چارەیێ*
ئێ... یێ کەلیا چارەیێ.. ئو
چ خوش مەکانە...
حەراما چارەیێ وەی لو برانو.. یا..
ئای... های چ خوش مەکانە...

* * *

ئێ لسەردا هێشەتە...
لبەردا گوندکێ فەلانە
کێ وەز کوشتم هەی لو برانو...
ئای بویکا یەونانە...

* * *

ئێ هێ... هەی کەلیا چارەیێ.. وا..
قەسرەکا سپی تێ.. وا..
حەراما چارەیێ وەیلا برانو.. یا.. ئای
برجەکا سپی تێ...

* * *

ئێ ئێ هەی مالا یەونانی...
جوتەک زەری تێ...
کێ وەز کوشتم هەیلو برانو...
یا.. ئای... خودانا تیتێ...

* * *

فاتمێ

دیسا ئەڤ سترانە (فاتمێ) سێ بەندە ئو پاشبەند هەڤپشکا هەمی کەڤالایە. دبێژن هەکو زاڤای

دبەنە ناڤ پەریا ئو داوەت لبەردەرێ مالا زاڤای خوش دبیت و جەحێل و پیر و کال سڤک دکەن.

فاتمێ
فاتمێ های فاتمێ.. هەژ سەری هەتا شمێ*...
های فاتمێ...
شورِ بلندێ فاتمێ...
* * *
(فاتما) کو (ئەیشو) (زینێ)...
کەحێلێت گەردەن شینێ...
شورِ بلندێ فاتمێ...
بەرتیلا ژ لاوا ستینێ...
های فاتمێ شورِ بلندێ فاتمێ...
* * *
فاتما کو عەیش و نازن...
های فاتمێ...
کەحێلێت گەردەن قازن...
های فاتمێ... شورِ بلندێ فاتمێ...
بەرتیلا ژ لاویا دخازن...
های فاتمێ... شورِ بلندێ فاتمێ...
* * *

ئەڤە یا سڤکە و کێشایە و لێکئینایە و هەر رێز دو بڕیارێت فرەهن پاشی دێ بێتە بڕیارەکێ پاشی پاشبەندە دیسا دوڤەدکن. رِویدەهکرنا شەرگەها جەحێلیێ یا تێدا.

حەوشا میرا

ئەڤە تاخەکە یێ روژئاڤا ژوری ژ کەلا ئامێدیێ میر و ئاغا لێ بون بو فەرمان بەری و شیرەت و بەرپرسی، میرا ئینابون (وەکو مە گوتی) دا عاشیر و هوزێت بەهدینا پێ بگرن و بمیرگەهێ ڤە و خونتکاریێ ڤە گرێدەن و گوهدەنێ. ئەڤە گەلەک ئاڤروتێ بینێ ژ چیرەستویرا ئامێدیێ. دبێژیت: «حەوشا میرا بەهوللەیە... ئانکو بدەنگ و دورە و قەلەبالغ و هەلایە و بهاتن و چونە و گوردە گوردە». هێشتا تاخ هەبون بو سەروک هووزا دکەلاتێ دا مە بێت گوتین بەرفرەهـ.

ئەڤە چار بەندە و بەندەک نێزیکی یا دی یە. دەور و پاشبەند یا جودایە (دەور). یێ ناڤێ (زەرکا) دئینیت ددەستێ کچکێ. ئەو هنگی و بەری هنگی و پشتی هنگی ژی ژ (چەکێت) ژنابون. رِستکێت (زەرکێت) کارەڤێ (کەهرەبێ) بو زەندکا ئو بو سطوی دگەل زێرا دطەیسین لسەر سینگی. ئەڤ سترانە بو دیوانێ یە و بو داوەتێ ژی یە. ئو دارا رومێ ئەو توبا رومێ یە لپشتا (بلێجانکێ) لدەشتا (باروخێ) رەخێ دی یێ (بێبادێ). تویێ بوچی دبێژنێ (یا رومێ)؟؟ نزانین ژ کیرێ هاتیە بەلکو

فەرمانبەرێت ئوسمالیا بێهنا خو لبن دابیت و لەشکەری. وی دەمی دگوتە وان (رومی). توبیا رومێ مروڤ لئامێدیێ و زێدەبار لقشلا سەراییێ یا جهێ خونتکاریێ خوش دبینیت و سوبار بن پەیا بن وان ژی سەح دکەن چاڤ خوش. توی یەکا مەزن و کەڤن بو.

دێ حەمک لسەر تشتەکی ئاخڤیت (جهەکی یان دەڤەرەکێ یان قەومینەکێ) بەلێ دێ هادری ئان بکێماهی ڤە لدوماهیێ دێ ئەڤینداریێ و ئەڤینێ و دلداریێ و کچک و کورکا و بویک و زاڤا ڤە گرێدەتەڤە و ژ دەلیڤێ دەرناکەڤیت. یێ بئارمانجا (سەرەک) ڤەنویسیایە ئەوژی هشیاریە.

حەوشا میرا[1]
حەوشا میرا بەهوللەیە...
باغێ میرا بەهوللەیە...
هەچیێ یارکا وی فەللەیە...
سێ صال عومرێ وی زێدەیە...
وەی لێ دایێ وەی لێ دایێ حالێ کویژێ کورِ مەشیاییێ
(دەور)
* * *
من دیتو لبن دارا دارکا... تە دیتو لبن دارا دارکا...
بنێرنە زەندان ئەڤا زەرکا*..
کورِ خولامێ سەر وا مەمکا...
(دەور)
* * *
من دیت لبن دارا مێوێ وا...
تەدیت بن دارا مێوێ وا...
چاڤێ کورکێ خەلکێ لێ وا...
شەوقا زێرا ل سینگێ وێ وا...
(دەور)
* * *
سێ سیار هاتینە ملێ وا...
چار سیار هاتینە ملێ وا...
دەست وا لسەر دارێ رومێ* وا...
مرنا مە ل سینگێ قیزێ وا...
(دەور)
* * *

(١) قولاچا سلالی ژوژی روژئاڤا کەلاتێ لئامێدیێ دبێژنێ (حەوشا میرا).

من هەیفا لاوا (حەیفا لاوا)

ئەڤ سترانا (من هەیفا لاوا) دیارە شەرەکێ مەزن یێ بی، ئو (باصاغا) رەخەکێ شەڕی بیە ئو دو کورێت جەحێل یێت هاتینە کوشتن یێت وی نە ئان یێت دی نە. هێرشێت کرینە ئێکودو هەر دو جەحێلا یێ خو هاڤێتە کاخا شەڕی و یێت هاتینە کوشتن. ئەڤ سترانە بو کووچکێ و گورانگەها زاڤایە و هەمی دڕوینشتینە. ئەڤەژی سێ بەندە...

من هەیفا لاوا (حەیفا لاوا)
من حەیفا جوتێ لاوا... های...
من حەیفا جوتێ لاوا... های...
خاتوین گری.. ی.. های.. بهەردو چاڤە..
توخمێ باصا غای ڤەبریاڤە...

* * *

دەرکێ ڕەشمالێ* ڤەکر...
دو شێرا بیە نڕەنڕ...
ئێک باصاغایە... ئویێ دی کوڕ...

* * *

شەڤ تاری بو دگەل زولماتێ...
خوش تێت دەنگێ پیرە فاتێ*...
باصاغا پلنگە کەفتیە لاتێ...

* * *

ئەڤە پێ گوتنە و ڕویدەها قەومینێ یە.

ئەی گولێ

ئەڤ سترانە ژی یا نەرمە و تەنایە بو دیوانا زاڤای. دێ بجوت لدور رەخا بێژن و ڤەگێرن. ئەڤە پێنج بەندن بەلکی هندەک بەند دوجارا یێت ڤەگوتین. یێ نەپەن و نهینێت گولێ دیار دکەتن. وی دەمی کەسێ پێ نەدزانی بەلکو دو ئەڤیندارا گول دڤیا.. کا دێ بیتە قسمەتێ کێ.

ئەی گولێ
ئای گولێ گولێ... گولێ... هێ... هێ...
دێ گولێ نەزانێ...
خەمەک وا ددلکێ ژاردا... ئو...
کەس پێ نەزانێ...

* * *

بلندێ شل و ملێ... هێ... هێ... ئێ... دێ... ئو
گولێ نەزانێ...
مە سلاڤە... یە... یە.. هە.. هە
لعەردێ تو لێ...
کەس پێ نەزانێ...

* * *

هەر دەما گول شینبونە...
هەرێ دێ گولێ نەزانێ...
چی دەما... ها... گول شینبونە...
هە... هە... کەس پێ نەزانێ...

* * *

پەرجانوک... داخویفبونە*...
هەی... دێ... بێ... گولێ نەزانێ...
صورگولێ دو یار هەبونە...
کەس پێ نەزانێ...

* * *

هەر دەما گول بشکفتن... هو.. ئو
دێ گولێ نەزانێ...
چی دەما گول بشکفتن
کەس پێ نەزانێ

* * *

پەرجانوک.. دانخفتن...
گولێ نەزانێ...
صور گولی دویار گرتن...
کەس پێ نەزانێ...

* * *

ئەڤە جان و وەکی حەیرانوکێت دلدارا و ئەڤیندارا (عاشقا) یا گوتی - یا لێکئینایە و نەیا کێشای و پیڤایە.

های مفێردی*

ئەڤ سترانە (مفێردی) لدویماهیا شاهیێ و داوەتێ بو داوەتێ یە. کانیکا مفێردیا یا لزوزانا (سەرێ ئامێدیێ) نێزیکی (مەگلانا) رەخڤە دەورێ (١٧٠٠م بلندی ژ رویێ دەریایێ). ئەڤەژی سێ بەندە و

سێ جارا ژی دێ پاشبەندێ بێژنەڤە.

های مفێردی

های مفێردی... جوتن جوتن...

دیلێ ناکەم دیلانێ (دو جارا دێ بێژن)...

یێ لسەر ملا دادگوتن...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

م خیال چاڤێت ئەیهوتن...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

* * *

های مفێردی سێنە سێنە...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

حەساسێت* سویکادا تێنە...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

یێ لسەر مالادا تێنە...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

مە خیال چاڤێت یارێ نە...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

* * *

های مفێردی چارن چارن...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

یێ لسەر ملکا دا دبارن...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

مە خیال چاڤێت خومارن...

دیلێ ناکەم دیلانێ...

* * *

ئەڤ بابەتە و ڤەگوتنەڤە یا د گەلەک سترانێت مەدا هەی. بەلکو یا کەڤن بیت و بەلکو ژی حەمکێ دەستپێکربیت.

ئەزچومە بەربێلایێ

ئەڤە (ئەزچونە بەربێلایێ) سترانەکا دەواتێ یە بو ژنا و بو مێرا. من گەلەک پسیارکر و نڤیسی و دگەل گوتنا دایێ ژی من تویژاندن و درست کر. یا بقەسرا بێلا (ڤێلا) یا بالکون و مەزەلا درێژا سینگ بەردای تێدا و لسەر ستوینا... مالا زاڤایە و بویکا هاتیێ، ئو نرخێت تشتێت بویکێ و کوزوتێ وێ و

وێنە ٧٧: ئامێدیێ ژ مزویرکا و سویلاڤێ و بن چیایێ مەتینا ژ محمد مصطفی شەرێ (محمدێ مصطێ لال) ژ صالا ١٩٦١ خودێ لێ خوشبیت

نەخت و مارە دبێژیت دو گوندن ئو بو دو زاڤانە. ژ بسکێت ژنا ژی دبێژیت و (پوشییێت ڕەشێت) وی دەمی کو عەدت و گرێڤەبون. بوشییێت باش ژ دەرڤە دهاتن ژ ئاڤرمیشی ببهابون. ئەڤە دیارە دەواتا مالا میرە ئان ژ ئاغا و میرا و مالێت هەیی و بنەمالێت مەزن بینە لەوما دگرانن، دەوات یا سڤکە و یا ملایە.

ئەزچومە بەربێلایێ

ئەزچومە بەر بێلایێ...

چ بێلاکەک بلندە...

ڕویشییێت قەرەپوشیێ...

هویردە بسک کەتنە دبندا...

ئەگەر هوین باوەر نەکەن...

شەهدەنە جوتێ گوندا...

* * *

ئەز چومە بەربێلایێ...

چ بێلاکەک نوی ئاڤە...

رویشییێت قەرەپوشیێ...

هویردە بسک کەتنە ناڤە...
ئەگەر هوین باوەر نەکەن...
شەهدەنە جوتێ زاڤا...

* * *

ئەز چومە بەربێلایێ...
چ بێلاکەک مەزنە...
رویشییێت قەرەپوشییێ...
هویردە بسک کەتنە بنە...
ئەگەر هوین باوەر نەکەن...
شەهدە یێ لمالا منە...

* * *

ئەز چومە بەر بێلایێ...
چ بێلاکەک نوی بەستی...
رویشییێت قەرەپوشییێ...
هویردە بسک لناڤ بەستی...
ئەگەر هوین باوەر نەکەن...
شەهدە بازنێت دەستی...

ئەڤە یا کێشای و پیڤایە یا سێ بەندا جوتک جوتک. هەمی ڤەهین لسینگی د لێکئینای نینن.

* * *

ئامێدیکێ زور مشتە

ئەڤە ژی یا بئامێدییێ گوتی باژێرێ خو و ژینگەها خو. یا سڤکە بو دەواتێ سێ بەندە و دو بەندە پاش و پێش بەندن. ژ (ئەحیا بەگێ) یێ سالوخدای بەلێ ناڤێ وی (ئەحیا بەگ) ژ ناڤێت میرێت سەر کورسییێ نینە و دگەل گورێت وان نینە. بەلکو ژ میرێت درێت دی یە بیێت (بەروارییا و بیێت زێبارییا) ئان دەڤەرەکا دی. ئەوێت میرا بو عاشیرا موکوم کری ئینانە ئامێدییێ لتاخەکێ وێ بژین (تاخێ زێبارییا – تاخێ گویزیا – تاخێ شاقولباغای و زنوبرکا – تاخێ سەردەپکی – تاخێ حەوشا میرا – ئان تاخێ حەمامێ و تاخێ مەیدانێ و تاخێ گێلیا و تاخەکێ ژ رووباری و سویلاڤێ).

ئامێدیکێ زور مشتە
ئامێدیکێ زور مشتە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...
شویرهەک دا بەروپشتە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...

ئەحیا بەگ لێ روینشتە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...
ئەحیا بەگ لێ روینشتە...
چێلێ چاڤ رەشێ زالمێ...

* * *

ئامێدیکێ بەرینە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...
شویرهەک یا دور وەرینە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...
شویرهەک یا دور وەرینە...
چێلێ چاڤ رەشێ زالمێ...

* * *

ئەحیا بەگ تێدا ڕوینە...
زەریێ گوزەلێ گوزەلێ...
ئەحیا بەگ تێدا ڕوینە...
چێلێ چاڤ ڕەشێ زالمێ...

ئەڤ سترانە (شەنگە های شەنگە)

یا پێ گوتنێ یە و یا بشەگراغای گوتی (بەلکو ژ ئاغاییێت میری ئینانە ئامێدییێ دا هوز و عاشیر گوهێ خو بدەنێ). شەکراغایێ لخزناڤەکێ یێ هاتیە کوشتن ئو یا پێ هاتیە گوتن. بابەتێ وی و بەندێت وی سترانا حەمکێ یە و یا سێ بەندە و پاشبەند و پێش بەند بیێت دگەل (بیێت گەل) شەکراغا کیە... ناڤێ میری یێ دگەل، کا دگەل میری چویە شەڕەکی... چاوا؟؟؟ نزانین. دیوانا تازیێ و فاتحێ یا گرێدایە و گورانگەهەکا بوشە. ناڤێ خێزانا شەکراغا دیارە (ئەسمی خانە)، ستران یا هێدی یە بو گورانگەها زاڤایە.. ناڤێ (شەشخانێ) دئینیت تڤەنگێت وی دەمی نە. دێ بێژیت لدوماهییێ (بریناتفەکێ) لڤێرە توخمە گومانا دناڤێ (تفەکێ) دا، ئەڤە زارێ ئامێدییێ نینە بەلێ بەلکو بو لێکئینانا سترانێ بیت.

شەنگە های شەنگە
شەنگە های شەنگە...
شەکراغای شەنگە...
شەنگە های شەنگە...
ئاغایێ ژ ڕەنگە...

سەر ملێ گرانە...

ژ ملا حەفت رەنگە*...

میرا ئەز چ بکەم(۱)...

دیوانا طەنگە...

* * *

بینن بینن... شەکراغای بینن...

کورکو قاپیتا... دملا وەرینن...

هەکە نەهاتو... بکەفیلا بینن...

* * *

سەرێ دیوانێ... ژ دیوانێ پێدا...

دیوانا گرانە... میر مە شیا تێدا...

چەمیا صلاڤێ... میر خەنجەر لێدا...

* * *

های ئەسمی خانێ...

وەرنە پەنجەرێ...

وەرە پەنجەرێ...

دەستەکێ ل سینگی...

ئێکێ ل کەمەرێ...

برینا شەکراغای...

برینا خەنجەرێ...

* * *

وەرە کولانێ... خاتوینێ گرانێ...

وەرە کولانێ...

دەستەک لسینگی...

ئێکێ ل کتانێ...

برینا شەکراغای...

برینا شەشخانێ...

* * *

وەرە کولەکێ... های ئەسمی خانێ...

وەرە کولەکێ...

دەستەکێ ل سینگی... ئێکێ ل کێلەکێ...

برینا شەکراغای... برینا تفەکێ...

* * *

(۲) شەکراغا دیارە لدیوانێ یێ هاتیە کوشتن بئێمنی!!

ئەڤە یا لێک ئینایە و هوزانا سترانە و یا خوشە پێ گوتنە و رویدەکرنە (وەصفە).

سینەم

ئەڤ سترانا ناڤدار (سینەم) یا ژنایە و میرایە لگورانگەها بویکێ و یا زاڤای. ستران سێ بەندە هەر بریار لسینگی و پشتێ... ئانکو هەرسێ بەند لێکئینانینە زێدەبار بیێت پاشییێ...

ئەڤ سترانە یا ل ستەمبولێ گوتی بسیرانا خاتوین سینەمێ (بەلکو ناڤێ وێ سینەم نەبیت بەلێ حەمکێ دانا سینەم، یا روهن کریە بەری نهو) دبێژن خویشکا سولطانێ ئوسمانی بو هەکو چوینە سەر (بسفوری و دەردەنێلی) بو گەریان بگەمیا. ئەو سێران برە سەر نیلی ئانکو بسفوری و دەردەنیلی. رویدەهێت مالێت سولطانی و خاتوینا و خداما و جاریا و هەکو ژ قەسرێ دەردکەڤن لدویڤرا دبنە (سویلی) ئانکو رێز و دکەڤنە دوی ئێک بو خزمەتێ و بها گرتنا خاتوینا.

حەمکێ بئەزمانەکێ هەگشت (اعتیادی و مافی و عام) یێ گوتی. گەلەک زانین لنک حەمکێ نەبوو. چو خویندەڤانی و رەوشەنبیریا گشت یا جوغرافیا و چیرەستوبرێ و زانینێت نوی لنک نەبو. بەلێ یێ تێ گەهەشتی بو و یێ پر فام و هزر و هوش و ئاگەهیەکا باش و نازک بو. ژێ سالوخدان هەر ژ قەسرێ بو و حەوالا و بەهوا و ئەیوانا و چەکا و خەملا و خلمەتێت هەربون. جار جارا داخێت دلێ خوژی دیار دکرن و تێ کرنا خو لژیارێ یا سایکولوژی.

سینەم(۱)

وێنە ۷۸: هندەک تاخێت سطەمبولێ

(۱) خویشکا سلطانێ ئوسمانی بو ئان ژ مالا وی بو و سینەم لمالێت میرا و ناڤێت ژنکا هەبون.

هاها یا هاتی رەمەزانە... سینەمێ...
یا شەریفە ل ئوممەتێ...
سینگێ ب دوڕ و مەرجانە... سینەمێ...
خاجە دزانیت قیمەتێ...
مەحبوبیەک (خاتوینەک) یا ل سەرایێ...
سینەمێ...
خودانا مەعریفەتێ...
* * *
هاتی من ڕوژەکا عیدە... سینەمێ
ئای خەمل پیروز موبارەک
ئای دێم هەیڤا نوڕانی بو...
صالێ دهەلینن جارەک...
یان لەیلی یان مەجرویمی...
ئەحسەنە الله تەبارەک...
* * *
سطەمبولێ دەرکەت سینەم...
(ئای) جاری ل دوی بونە سویلی...
زێڕ کێشان ب عەرەبانا...
ها... ها سینەمێ...
سێران برە سەر نیلی*...
* * *
(های) غەریبم ژ نیشانا و خالا...
مەخمویرا لبەر گولا ژوری...
(های) سینەمێ...
(های) ژ سپێدێ برەونەقتربون...
(ها های) لحەمکێ ژاربو هنگوری...
(های) سینەمێ...
تە ئاگر (ئای) بەردا شەمالا...
لبەر نالیێت (حەمە کوری)...
(های) سینەمێ...
* * *
یا من دیتو لئەیوانکا ژوری...

(های) یا مەندالێ* د هژینیت...
باکەکی لبسکا... نێ دابو..
(ئای.. ها... ها..) وا د خزێمێ دئالینیت..
تە رەشخالەکا لگەردەنێ.. وو.. ئو
هو.. ها.. ها.. ئو..
ئاکرێ و ئامێدیێ دئینیت...
* * *
یا من دیتو لئەیوانا ژوری... های..
یا مەندا لێ لبادکەت...
باکەکی لبسکا دابو.. ئا.. ها..
وا لخزیمێ دوطا دکەت...
تە ڕەشخالەکا لگەردەنێ...
وو.. ئو.. ها.. ها.. ئو
(ئاکرێ و ئامێدیێ)[١] بها دکەت...
های سینەما من...
* * *
هەچیێ سینەم نەدیتی...
(ها... های...) نێڕنە ڕەنگێ برایی...
های سینەمێ...
تە بەژن شبتی شەمالێ... ئو
ڕەش روحانەکا ئێک طایی...
ئو.. های سینەمێ...
من دەڤ هاڤێتە گەردەنێ...
گەردەنێ... وو.. ئو..
های... ها... های...
کەفتەڤ دەڤا سەمایی...
های سینەمێ...
* * *
من دیتو لئەیوانا ب (دەڕابە)[٢] ...

(١) ئامێدیێ میر لێ بو و ئاکرێ هەر ئان برایێ میری ئان پسمام ئان کوڕ ئان مام میر بو لسەر.
(٢) ئو دا چێکری و ناڤبڕکری ب دەپا و داری و یا بدەرگەهە: زەحف لئامێدیێ هەبون.

های سینەما من...
چاڤا گوتە مە روینە...
برها گوتە من ڕابە...
های سینەمێ...
من دەڤ هاڤێتە گەردەنێ...
یێ ل من خورین شەرابە...
های سینەما من...

* * *

ئەڤە سێ بەندا جوتە (شەش بەندا هەردو وەکی ئێکن) باش یا لێکئینایە ئو پر ئاواز و موسیقەیە.

من یارکەک هەبو

ئەڤ سترانە دهاتە گوتن لگورانگەها زاڤای و خەلکێ هاتیە دەواتێ و روینشتی. ئەڤە چیاییێت کوردا ییێت ئینانیە دڤێ سترانێ دا و جانیا دلدارێ یا دایە پال چیایێ مەقلوبی و چیایێ خێری. ئەڤ سترانە وەکی سترانا نەرمە و یا شینی یا دەنگی یە نەکو یا سەما و دەواتێ یە. دێ لڤێرە ناڤێ خوڗی یێ ئینای، (حەمکێ) ئو ئوفیێت دلێ خو ییێت تێدا دیارکرین. ئەوی جار جارا یێ ژخو سالوخ دای و جارا ژی ژ دلدارا دلێ خویا خەبەردای.

من یارکەک هەبو
منێ یارکەک هەبو..
چەندا شرین و (کەیلانە)*...
گەردەنا وێ مەقلوبیێ شێخانە...
ئەنیا وێ بێم چیایێ خێرانە...
منی بەسێ بەدلا نیڤا شەڤێ...
ئەزێ بچم تەوافا خال و نیشانا...
لڤێ گەردەنێ...
بسکا لمن گرتی پەرجانە...
گەلی جیرانو پشتی (حەمکێ) ژار*...
ئەز ناچم چو (سویلاڤ و چو دیلانە)...

* * *

میری گوت: «منێ رەزڤانەکێ
بوخو دەینایی...
بیە بەیانا صوبێ ئەزێ چویم...
منێ ڕەزکێ خو هەلدایی...

فەقیرێ رەزڤانێ من کوشتی...
ئو تێکدایی...
گەلێ یاران و... پشتی (حەمکێ)
ژار...
ئەز ناچم چو (سویلاڤ) و
دیلانا زاڤایی...

* * *

بیە بەیانا سوبێ... مەجالێ هەتاڤێ...
هەمی کچک دچونە سەر ئاڤێ...
گەلی یارکا بسکا لێ گرتین خو ناڤێ...

* * *

مامانا بویکێ

ئەڤ سترانە یا بناڤ و دەنگبو لدەواتا. دا بویکێ روژا دویماهیێ ئێڤاری بەنە داوەتێ بو (مامانا بویکێ) یا نەرم و یا خوش و پر هێز و فند... هەروەسا (شێخانا) زاڤای هەبو و زاڤا دبرە دەواتێ. بەلێ نە (شێخانی) بو بەلکو یا ژوێ ڤاری بو.

مامانا بویکێ
مامانێ... دا... مامانێ... ئو..
ماما... نێ...
های لەمن مامانێ...
نێ کویڗی قەنجێ جانێ...
های لەمن مامانێ...

* * *

تو بدە من رامیسانێ...
دێ بلا سەر بێنەڤ هڗیانێ...
های مامانێ...
مامانێ... مامانێ...
کچکێ (ڕەندێ) جانێ...

* * *

مامانێت عەلییا... مامانێ...
دەستکەکێ گولە سپییا... های مامانێ
بو دەستێ زەریا... های مامانێ...

* * *

مامانێت عەمەرا... مامانێ...
دەستکەکێ گولەزەرا...
ماما... نێ...
بو دەستێ ڤان ئەسمەرا...
های لەمن مامانێ...

شێخانا زاڤای

ئەڤ سترانە یا بناڤ و دەنگە (شێخانا زاڤای) بەلێ (نە شێخانیە) ئو لڤلڤینێت پیا ژی نە وەکی (شێخانیێ)یە. چاوا (مامانا بویکێ) بو داوەتا بویکێ دبێژن ئێڤارا روژا دویماهیێ یا دەواتێ، دێ بێژن و ڤێ دەواتێ کەن! و زاڤای ژی بەنە داوەتێ. ڕێزا داوەتێ دبیتە دوسەد زەلام هندە جارا. دەوات یا ب زەحمەتە و یا بریای و پێ ناهێتە کرن و کەس نهو نزانیت.

ستران یا دو بەندێت (لێک ئینانینە نە دپیڤاینە و کێشاینە)، ژبلی سەربەند و پاشبەندا. ڕەملێت کوربار: ئاخفتنێت وی وەختی نە بەری پتر ژ سێ سەد سالا. دبیت ئو ژێ تێتە زانین کو ڕەمل: ژ نەدیار بینێ قەسە بکەن توخمە خێفزانکی، ئو تێتن سێرە = سحر ئانکو سێرەیە و سحرە. (لغز الجمال والسحرە). ئو کوربار: جان و درست و جان و طول ئەم دبێژین: (زەری کوبارێ) ئانکو پەریەکا جانی درست (کامل) ئەڤ (کوبار) قەسەکا نوی ترە ژ کورباری و گەلەک جهێ باوەریێ یە کو ژ (کوربار) هاتبیت و یا هاتیە سڤک کرن پشتی هنگی و یا بویە (کوبار). ئانکو: نازێت جانا = کچکا ب جانیا خو ئەم سێرە (سحر) کرین.

شێخانا زاڤای
یا های... شێخانێ...
سەرێ وەی (ڕەملێت کوربار)...
های... مالێ من سەرێ... وەی
ڕەملێت کوربار...

* * *

های... یا... ی... شێخانێ...
کەڤی*... لسەران کەرکەربون...
یا... های...
مالێ من... (ستی) دچارا وەربون*...

* * *

باصوکە گەورەبوی...
بەمن گەورەبوی...

ئو هەرێ دیلانێ...
هیڤیا گەورەی... دێ ڕوی بدەرمانە*

* * *

هەما من دیت و...
شاه و خونتکارە...
هەر برجەک سەد نوبەدارە...
جاری ئێکە... نازدار هزارە...

* * *

کەرکێ حەفزاللایی

ئەڤ سترانە یا سڤکە و داوەتا وی یا خو هاڤێتنێ یە نێزیکی ژ میترەکێ پێتر. بەلێ لدویف ڕێز و ڕسم و پیڤان و لڤلڤینێت پیا دگەل بەندە بڕیارێت سەلیقە و دەنگێ سترانێ. ئەڤە سترانا بدویماهی ئێخستنا داوەتا مێرکایە و قەپاتکرنا وێ یە یا روژا سوبەحی (یا سیێ). دو لڤلڤینێت تێدا:

١- مادێ لڤلڤینا دانەپال یا نیڤە ڕاوەستای و دجهدا (ستاتیک).

٢- مادێ (دینامیک) سڤک و لڤلڤینا خو هاڤێتنێ و زڤرینا گەڕا دەواتێ تاکو داوەتکەر چاک خوە ددەن و دوەستییێن. هنێرمەندی و پر فندی گەلەکا تێدا هەی. چاوا پێلێت ئاوازێ سترانێ دگەل لڤلڤین و هەر لەقیانەکا داوەتێ دبنە ئێک و دگەلێک د مەین و دلەرزن. کەر گورگا یێ خاری و ئەڤ سترانە جوان

وێنە ٧٩: داوەتا لبەر سترانا گجوجەنە

وێنە ٨٠: ئامێدیێ ١٩٦٨ سترانێت داوەتا و خانیکێت بابا و زاڤا و بیکا و بەفرکێ و چیایێ مەتینا ژوری لئامێدیێ

یا پێ گوتی بکومیدی ڤە.

کەرکێ حەفزاللایی

کەرکێ حەفزاللایی..

جەحشکێ حەفزاللایی...

چوبو دزیا مەللایی...

گورگا لێ کر تەبایی...

* * *

دێ ب قوتن مە شەقشەقە...

لاوییا مە تەقتەقە...

سینگێ زەرییێ ب شەفەقە...

ڕادمیسم ئەنیا ب دەقە...

* * *

کەرکێ مەیێ شینە...

جەحشکێ مەیێ شینە...

چوبو دزیا ئێزدینە...

گورگا لێ کر شەڤینە...

* * *

کەرکێ مەیێ ڕەشە...

جەحشکێ مە یێ ڕەشە...

چوبو دزیا کەلەشە...

گورگا لێ کر شەڤ ڕەشە...

* * *

کەرکێ مە خوش کەربو...

جەحشکێ مە خوش کەربو...

جەهـ خاری پێ حەمەربو...

سەرسەرێ خزماوەربو...

* * *

کەرک تێت و ژ ئێتویتێ...

جەحشک تێت و ژ ئێتویتێ...

ڕەڤدەکا گورگا ل دوی تێ...

(ب) نێڕنە کەری و (مرویتێ)*...

* * *

گجوجەنە

ئەڤ سترانە ژی (کجوجەنە) یا داوەتا سڤکە وەکی یا چوبی دوماهیا داوەتێ دکەن لدویڤ ئێکڕا ئو هەر ژ کچکا دبێژیت ژێ سالوخ ددەت بباتەکەێ کومێدی، ئانکو بەروبەرسینگا.

گجوجەنە

گجوجەنە د باجوجەنە...

گجوجە د باجوجەنە

گجوجێت عەیش عەمەرێ...

گجوجە د باجوجەنە

ئەوێ خودانا کەمەرێ...

گجوجە د باجوجەنە

ئەو زەریا هەمیانە لبەرێ...

گجوجە د باجوجەنە

* * *

هوزان یا پارسەنگ گرتیە و سێ بەندە و پاشبەند.

بەفرکێ

هەروەسا (بەفرکێ) یا داوەتا سڤکە. ژ زوزانتر بەفر ژێ چو دئاخڤیت و گرێددەت دگەل دلدارا و کچکا و دلداری و ئەڤینێ و دلوڤانییێ.

بەفرکێ

بەفرکێ بەفراڤێ جەمەدێ لێلاڤێ...

سیسن صوربون سیتاڤێ...

سەر تەڕبون ژ خوناڤێ...

* * *

بەفرکا لکێرییا حەراما لکێریا...

ئەم چوینێ بتەفشویا...

سەر خاترا زەرییا...

* * *

بەفرکا ل نزارا // حەراما ل نزارا

ئەم چوینێ ب ترارا // سەر خاترا گوهارا

* * *

ئەڤە یا پیڤایە و لێکئینایە و سێ بەندە و ڕێزا ئێکێ دوبارە دبێژن.

گاپنێرکی

سترانا (گاپنێرکی) دڤێ سترانێ دا (من هەڤدەمیا حەمکێ ئینادەر کا یێ کیژ دەمی بو؟ من ژنوی ئینا دەر و من بەرفرەه یا نڤیسی بەری نهو دڤێ پەرتوکێ دا) وی دەمێ گەلەکا دگوت یێ بیهڤانە دەمی بوو. مەلا ئەنوەری خودێ لێ خوشبیت گوتبو یێ دەمێ قوبادێ کورێ سلطان حوسەینی (قوبادێ ئێکێ) وی دەمێ حەمکێ ئەڤ هوزانە گوتی ئەو هەڤدەما شەرێ کاپنێرکی نابەینا (بەرواریا و ئامێدیا و زێباریا و تا نەهلەی) ڕابین و شەڕێ (هەکاریا) کری. حەفت حەفتیا دگەل لەشکەرێ هەکاریا بسەروکاتیا (چل قەدەری) یێ کو هاتیە کوشتن و هەکاری ڕەڤین و زڤرینەڤە... ١١١٣ ه - ١٧٠١م.

گاپنێرکی(١)

گاپنێرکێ ب داروبارە...

وێرانێ ب داروبارە...

پێداتێن چەند سویارە...

(چل قەدەر) لپشت دارە...

* * *

(چل قەدەر) ژ وێڤە تێتە...

(١) مە بەری نهو یا روهن کری. چیانە یێ بلندە و یێ پرە ژ دارا مازیا.

وێنە ٨١: هەی شل هەی شل مە گوڤەندە

شێرێ صور ژ وێڤە تێتە...

رما خو هەلتاڤێتە...

مە میرێ خو ژتە دڤێتە...

* * *

میرێ مەیێ مزویری...

شێرێ مەیێ مزویری...

دەست هاڤێت قەفتا شیری...

تە پیروز بیت وەزیری...

* * *

(میر ئومەرێ) زێباری...

شێر ئومەرێ زێباری(١)...

(گولالی بەگ) چو هاری...

شکاندن ئەڤرو هەکاری!!...

* * *

ئوسمان بەگ هات و میرە...

(١) مە یێت ڕوهن کرین د کتێبا خو پەرتوکا چیرەستویر و سەردەما بەهدینا و ئامێدیێ.

شێر ئوسمان هات و میره...

شیردانا صەیێ پیره...

ئیبراهیم بگ ئێخسیره...

* * *

سیرە سیرا شیرانه...

زەنگە زنگا شیرانه...

سەر هەکاریا فەرمانه...

ڕەڤین کەلەخ هێلانه...

* * *

هەی شل

ئەڤە بو داوەتێ یە (هەی شل) هەما هەر بدەواتێ دبێژیت و خەلیانا داوەتکەرا... بو ژنا و مێرا سێ بەند و پاشبەند (دەور).

هەی شل

هەی شل هەی شل...

هەی شل هەی شل...

هەی شل و مل بل...

مه گوڤەندە... (دەور)

* * *

وێنە ٨٢: کەپرێت سویلاڤێ صالا ١٩٥٠

ئەو گوڤەندا سپەهی و خەمل...

مە گوڤەندە...

هەی شل و مل بل مه گوڤەندە...

* * *

هەمی تێدا د زڤرن ژ دل...

هەی شل و مل بل مه گوڤەندە

* * *

دیلانوکێ

ئەڤ سترانە ژی بو داوەتێ یە بو ژنا و مێرا. چاربەند بپاشبەندێ ڕا، ئەوبخو سێ بەندە و ئێکێ ژی دێ بێژنەڤە. سترانا داوەتایە و ژ داوەتێ سالوخ ددەت.

دیلانوکێ

دیلانوکێ دیلانێ هەوار دیلانێ...

دیلانوکێ دیلانێ هەوار دەرمانێ...

* * *

کافرێ باب گورانێ هەوار دیلانێ...

کرمەڤ قەیدێ و زیندانێ هەوار دەرمانێ...

* * *

دیلانوکێت عەمەرا هەوار دیلانێ...

دیلانوکێت عەمەرا هەوار دەرمانێ...

* * *

دەستکەکێ گولەزەرا هەوار دیلانێ...

دەستکەکێ گولەزەرا هەوار دیلانێ...

* * *

ب دەنەڤ دەستێت ئەسمەرا هەوار دیلانێ...

ب دەنەڤ دەستێت ئەسمەرا هەوار دەرمانێ...

* * *

دیلانوکێت عەلیبیا هەوار دیلانێ...

دیلانوکێت عەلیبیا هەوار دەرمانێ...

* * *

دەستکەکێ گولە سپیبیا هەوار دیلانێ...

دەستکەکێ گولە سپیبیا هەوار دەرمانێ...

* * *

ب دەنەڤ دەستێت زەرییا...
هەوار دیلانێ...
ب دەنەڤ دەستێت زەرییا...
هەوار دەرمانێ...

* * *

کەپروکەک

ئەڤ سترانە ژی سێ بەندە و ئێکا دی دبێژنەڤە ئانکو دوبارەیە. وەسا دیارە حەمکێ یا ب کەپر چێکرنێ چێکری هەکو ئامێدی دچونە سەرێ ئامێدیێ لچیاییێ (مەتینا) دو هەیڤێت هاڤینێ و لرۆیباری پاشی ژ وێرێ دویماهیا تەباخێ. گریڤەیە لئامێدیێ. ئەڤە یا پر ئەڤین و ئەڤینداری و دلداری و دلوڤانیە.

کەپروکەک
کەپروکەک چێکر چێکر و چێکر..
حەرامەک چێکر چێکر و چێکر..
هەلاشێ کەپروکێ ژ بەلگێت گولێ کر..
ل سەرسینگێ یارێ یێ خەوکا شەڤێ کر..

* * *

کەپروکەک چێکر لدانگێ مالا..
(هەر زێلەک) چێکر لدانگێ مالا..
هەلاشێ کەپروکێ ژ بەلگێت هەلالا..
ل سەر سینگێ یارێ.. خەوکا عەبدالا..

* * *

کەپروکەک چێکر لبانەهییا...
هەرزێلەک چێکر لبانەهییا...
هەلاشێ کەپروکێ یێ ژ بەلگێت تەڤرییا..
ل سەر سینگێ یارێ یێ خەوکا ب هیڤییە...

* * *

کەپروکەک چێکر چێکر و چێکر...
کەپروکەک چێکر لرەخێ ئاڤێ...
هەرزێلەک چێکر لرەخێ ئاڤێ...
هەلاشێ کەپروکێ ژ بەلگێت بەناڤێ...
لسەر سینگێ یارێ چپکێت خوناڤێ...

* * *

بابلەکانێ

ئەڤە سترانەکا سڤکە، سێ بەندە و پر دلوڤانی و ئەڤینە، ناڤ ژی یێ داوەتێ یە و ئەڤ داوەتە یا خو لڤلڤاندنێ یە بو پێشڤە و ناڤ گەڕا داوەتێ و پاشڤە هاتنەڤەیە و سڤک پاشی خو هاڤێتنە بو رەخی و گەرا دەواتێ دێ زڤریت. ئەڤە یا مێرایە باهرا پتری.

بابلەکانێ
بابلەک و بابلەکانێ
دێ وەرنە بابلەکانێ
یێ دخازن (لەعلیخانێ)
دێ وەرنە بابلەکانێ
دێ بیتە بویکا (خانێ)
دێ وەرنە بابلەکانێ

* * *

بابلەکا دبەردا زەڤی
دێ وەرنە بابلەکانێ
سینگێ سپی بەفرا کەڤی
دێ وەرنە بابلەکانێ
یا بچیک بەرم ب کەڤی
دێ وەرنە بابلەکانێ

* * *

بابلەکا دبەردا بیستان
دێ وەرنە بابلەکانێ
وێرانێ دبەردا بیستان
دێ وەرنە بابلەکانێ
سینگێ سپی بەفرا کویستان
دێ وەرنە بابلەکانێ
رادمویسم زەریا بفیستان
دێ وەرنە بابلەکانێ

* * *

ساقی بەگ

ئەڤ سترانە (ساقی بەگ) سپێدەهیا سوبەحیێ هەکو زاڤا ژ خەورادبیت دێ بو بێژن ژ هەردو ڕەخێت دەرگەهی ئو دێ ڤەگێرن. تا زاڤا ژخەو ڕادبیت و کارێ خو دکەت و دچیتە دیوانێ دا تێشتا سپێدێ

بخوت، دێ دەرگەهی ڤەکەت و دەرکەڤیت و دێ بو بێژن دگەل، تا بگەهیننە دیوانێ سترانبێژ بتنێ ناهێنە ددویف زاڤاپڕا بەلکو بابێ زاڤای و برایێت وی و خال دێ دگەل هێن و بەنە دیوانێ. بەلکو ئەڤ ساقی بەگە زراق بەگ بیت یێ هەکاریا لبەرواریا کوشتی.

دویر نینە ئەڤ سترانە ب شەرێ هەکاریا و بەهدینا (لگاپنێرکی) گوتبیت و ئێک ژ مێرێت عاشیرەکێ هاتبیتە کوشتن ناڤێ وی (ساقی بەگ) بیت. چونکە یێ ژ (چەلیا لهەکاریا) خەبەردای. ئوبێ ژ مالێت (گێلیا) خەبەردای (گێلی) یێت هێدی هێدی ژ ئامێدیێ چوین یا دویماهیا میرگەهێ ژبەر خرناق و شەرا لسەرا کورسیێ. هند چونە زێوە شێخ پیرامیس ڕەخ بامەڕنێ و هند چونە زاخو و هند بو ئاکرێ چون و مالا محمد سلیم گێلی چو دەرگەلا مویسێ بەگێ لبەرواریا نێزیکی گوندێ (مویسکا و توشەمبیکێ ئو ئویسنێ گێلی دوماهیێ ما پشتی میرگەهـ نەمای). پاشی ژ (جەحیلێ مەندێ) دکەتن کویێ هاتینە کوشتن و (دایکا وی یا چەلی یە) ئو دیارە یا شوی ب (گێلیا) کری.

(مەند) دیارە دارڤان بو ئوبێ هاتیە کوشتن وی دەمی. و بەری وا و پشتی وان قەچاغ و رێ گر دزەحف و مشەبون. ژبەر چ کوشتیە!! خوینەکە لسەر ئامێدیا هاتبیتە کرن و ئەڤە تول بیت؟؟ پاشی دێ ژ (میرێ عەجەمی) بێژیت هەکو چویە سەر بەغدا ئەو بەری هندی یا قەومی. دیسا ئەڤ سترانە بو بویکێ دگوت هەکو ژ مالا بابێ دبەنە مالا مێری. ئەڤێ سترانێ گەلەک قەومین و وقعات و چیرەستویر و سالوخ یێت تێدا بابەت یێ بەیتکینیە.

ساقی بەگ

ئێ... ئێ... هەی... ڕوژەکێ دگەل نڤێژێ...
دێ ساقێ بەگ...
سەعەتەکێ دگەل نڤێژێ... دێ بەگلەربەگ...

* * *

ئێ دگەل ئەو لێ گەلاڤێژێ... ئای... دێ ساقی بەگ
شەر داکەفتە... ئێ.. دومە درێژێ...
ئای دێ ساقی بەگ...
ئای دێ بەگلەر بەگ...

* * *

ئێ... هەی... ڕوژەکێ دگەل ڕوژهەلاتە...
ئای دێ ساقی بەگ...
سەعەتەکێ دگەل ڕوژهەلاتە...
ئای دێ بەگلەر بەگ...

* * *

ئێ.. کاغەزەک ژووردا هاتە...

ئای دێ ساقی بەگ...
ئێ عەسکەری گرت وەلاتە...
ئای دێ بەگلەربەگ...

* * *

ئێ... دێیکا مەندێ چەلی یە...
های... هوی... والناڤ مالکێت گێلییا[1]...
ئێ جاب هات مەندێ کوشتییە...
ئو... هو... هو... ژار و مەندو بریندارو...
ئێ... حەیفێ دێ کەم کەکویە...

* * *

ئێ.. هێ.. مەندک چو بەر دارانە...
های... هوی... سەرێ ب گول و ڕوحانە...
ئێ... جاب هات مەند زاڤاکێ قەبرانە...
ئو هو.. هو ژار و مەندو بریندارو...

* * *

ئێ... هاتی مێرکێ عەجەمی...
های... هوی... دەشت و بەڕی گرتن هەمی...
های... ئێ... سەفەرکێشا (امام ئەعظمی)
ئێ حەیفی دکەم گەلی گویا...
ئێ... هێ.. هاتی.. هاتی مێرکێ ئەردەهانێ
های... هوی... سەفەرکێشا هەمەدانێ
ئێ... حەیفێ دکەم گەلی گویانێ...

* * *

(نارینکا بویکێ)

ئەڤێ سترانێ بو بویکێ دێ هند بێژن و هند ڤەگێرن. دبێژن هەکو دچنە بویکێ دابینن. ڤێجا دەست و دار و مادێ مالا بویکێ و بویکێ تێدا ئینباین و ئاگەهـ لگوندی و لتاخێ باژێری ڤی ئان وی هەنە هەلهـژاند کو بویک بر بو مالا زاڤای. کا باب و برا و دای و خویشکێت بویکێ سایکولوژیا وان یا چاوانە؟؟ وێ ژی حەمکێ یا ژێ سالوخدای. ئەڤ سترانە یا دیوانا بویکێ یە و یا ئینانە دەرا بویکێ ژ مال بابێ، ئو هەکو دبەنە دمالا زاڤای ڤە!!.

نارینکا بویکێ

(١) گێلی ئامێدی نە بەلێ یێت چوین و مشەختبوین. خالدێ گێلی لئامێدیێ یێ مای.

وێنە ٨٣: کەو ژ فولکلورێ کوردایە

ئو... نارینکێ... های نارێ...
ئو... بهەلینە لفکا چارێ...
ئو... دا ببینین دینداریێ*!..

* * *

ئو... نارین بو زاڤای خەملاند...
ئو... تیت لئەنیێ سنسلاند...
ئو... سویارکر گوند هەلهژاند!!.

* * *

ئو... یا ڕابوی ڕاوەستاییی...
ئو... دەسمالا ددەستی نایی...
ئو... یا مایە لهیڤیا برایی...

* * *

ئو... ئەز هەڤالکا تە نابم...
ئو... کوترکا بسێ پەڕابم...
ئو... کویڤی مە کەهی نابم!!.

* * *

ئو... کا عەردێ (های)... بویک لێ شویشتی..

ئو... کانێ عەردێ سەرلێ شویشتی..
ئو... ب تەڤروبێرا (های) مالشتی..
ئو... دایکێ خو لشوینێ کوشتی..

* * *

ئو.. نارینکێ (های) دایکا منێ...
ئو... شولکەکە بوی هەتا مرنێ...
ئو... بسەر تە نەهاتیە بتنێ...

* * *

ئو... شادی لکولکێ مریشکا...
ئو... تو هێشتا هچکا هلدە ئەنیشکا...
ئو... تو سەربارا هەمی خویشکا...

* * *

ئەڤە هوزانەکا سێ بەندی یە یا ئازا و لێک ئینای و کێشای. قەسا (های) بو سترانێ یا کریە دناڤدا هەکە قەسێت هوزانێ نینە. بئاوازە و یا بخاتر خازە!!.

تە ل سەری

ئەڤ سترانە (تە ل سەری) ڕویدەهـ کرنا چەکایە ب بویکێ ڤە. ئو جلکێت قەدیفێ مەخمویری دبەر بویکێ و لبەر چاڤێت وی. دیسا سالوخ یا ژ (ئاشێ قوپا) دای ئەم دێ دیارکەین: (ئاشێ قوپا) ئاشەکێ برەخ (زانینگەها قوپاڤە (مەدرسێ) یا مەزن و ناڤدار لطەمباڤا بیستانێت (شەقلەفاتا رویبارێ ئامێدیێ) لبن سویلاڤێ دا. ئەو ئاش هێشتا کاڤلێت ژێ ماین و ئەوێ مەدرسێ بو بو سەرگێریا مزگەفت و خوێندنگەها قوپابو، ئو بو حێسێل کرِینێ و سەرگێریا بان و دیوارێت وێ، و خارن و نڤین و هندە جارا جلکێت فەقیا بو.

ناڤێ سلطان حسێنی یێ ئینای کو زاڤایە ئەو کورێ بەهرام پاشایێ مەزنە (١١٢٦هـ - ١٧١٤م) میرێ بەهدینا کورێ زبیر پاشایێ ئێکێ یە. حەمک هەڤدەمێ وابو. لڤێرە (چیرەستویرا ژیێ خو و هەڤ چەرخی هەڤ دەمیێ) دیاردکەتن بێگومان (بەهرام پاشا پشتی بابێ وی ژ کورسیا خونتکاریێ هاتیە خارێ ب دلێ خو پشتی ١٣ سالا لسەر مای (لئامێدیێ)، کورسی دا کورێ خویێ مەزنێ بکێرهاتی (بەهرام بەگی) و ئەو بخو بو میرێ زاخو پێش کورێ خوڤە بەهرام پاشای. تاکو لزاخو هاتیە کوشتنێ سالا ١١٤٤هـ - ١٧٣١م. وێڤەی ئاشێ قوپا نێزیکی ٧٠-٨٠م ڕەخێ دی یێ شیڤێ و (دوکەرا) شیڤا ئاڤا ڕوبیاری ژ روژهەلاتێ ڤە و ئاڤا سویلاڤێ ژ صلالا ژوری ڤە. هەکو دگەهنە ئێک ئاشەکێ ب جوت یێ لوێرێ بدو (کوتەلاڤە) دبێژنێ (ئاشێ بجوتک) گەلەک جارا جوی ب ئاشڤانییێ ڕادبون. ستران سێ بەندە. دبیت سلطان حوسینێ کورێ بهرام پاشای زاڤا بیت ئو بویک ژ مالا شێخەکی بیت. حەمک ناڤێ هندەک چەکێت زێری (کومک و کەلی و موک) دئینیت، بێت وی دەمی.

ته ل سەری

ته ل سەری (كومك و كەلینه)...

ته ل ملا مەخمویرێ لەینه...

زاڤاكێ (سلطان حوسەینه)[١]...

* * *

ته ل سەری موك و كولاڤه...

ته ل سەری مەخمیرێ خاڤه...

زاڤاكێ شێخێ زراڤه...

* * *

ته سەرو دوسەرن قوربان...

ئێك ئاشڤانه لئاشێ (قوپان)...

دو (جویهینه) ئێك (بسرمان)...

* * *

ته سەرو دو سەرن گوری...

ئێك ئاشڤانه لئاشێ ژوری...

وێنه ٨٤: سویلاڤ بو رەخێ ژوری و چیایێ مەتینا و گەلیكێ رەخ بشێشی ڤه

(١) سلطان حسین كورێ بەهرام پاشایه یێ ب سلطان حسـینێ باپیر ناڤكری (گەلەك ئەڤ ناڤه یێ هاتیه ناڤكرن بەرێ خو بده چیرەستویرا (د. مسعود كتانی) دكتێبێ دا، یا بەرفرەه كریه.

ئێك (جویهیه) دو (سندوری)[١]...

* * *

هوزان لڤێره سێ بەندەكا سـوش و كێشای و پیـڤای و بطامه مەگەر هەردو كەڤالێت دویماهیێ بو كێشانێ گران ترن.

كەو بونه جوت

ئەڤ سـترانه (كەو بونه جوت) سێ بەنده و پاشبەندا (دەور) یا چارێ یه. ناڤێ بویكێ (لەیلانه) ئان (لەیله) یا تەڕوجان.

كەو بونه جوت

كەو بونه جوت كەو بونه جوت...

لگركا كەو بونه جوت...

لدەرێت دولا شینبون كەڤوت[٢]...

بویك لەیلانێ جەرگێ من سوت...

* * *

كەو بونه سێ... كەو بونه سێ..

لگركا كەو بونه سێ...

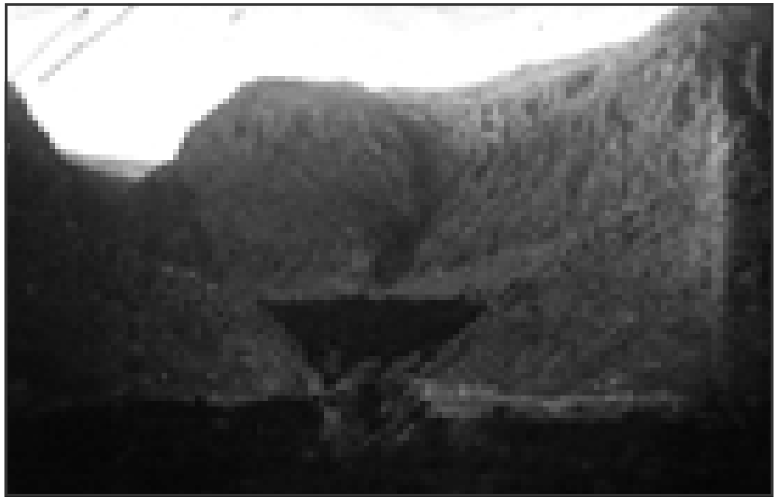

وێنه ٨٥: سویلاڤێ و مزویركا و رویباری و سەرێ ئامێدیێ و گەلیكی و هەردو تەحتا لچیایێ مەتینا ژوری ئامێدیێ

(١) سندورێ نێزیكی گوندێ بادێ گوندێ جویابو تا چوینه (فلسطینێ) صالا ١٩٤٨.
(٢) كەڤوت دارەكا جوانه لدارستانێت مه لچیا بەلك دطەییسن و تیڤلێ دارێ پنی پنیه.

لدەرێت دولا شین بو (مەندێ)*...
بویک لەیلانێ طولێ ڕەندێ...

* * *

کەو بونە چار کەو بونە چار...
لگرکا ئەڤروکە و بونە چار...
لدەرێت دولا شینبون دیندار...
بویک لەیلانێ دلکێ من خار...

* * *

هوزان چار بەندیا ترازی گرتیە و کێشای و پیڤایە ژ بایولوژیا ڕێلی سالوخددەت.

لڤێرە ژ دیندارێ دبێژیت ئەو داربەرویا وار بلند لچیایێ کەو بهارێ ژێهەل دچنە زوما و درێت هوین. نێزیکی وان دارا لدارستانا ئان دبەرڕا دچن ئو پایزێ تێنەڤ خارێ بو نهێلا و دبەروان دارا ڕا تێنەڤە. ئەڤ هەرسێ (دیندار و کەڤوت و مەندێ) دار و شینکاتییێت دەڤەرێت مە لکوردستانێ نە لبەهدینا. وصا دیارە حەمکی ئان پێ ئاگەهە ئان دنیاسیت.

دێ بیننە ژور

ئەڤێ هەکو زاڤای ژ سەرشووێ دئیننە ناڤ ژنکا دا گولاڤێ دایک و خویشکێت وی و خالەت و

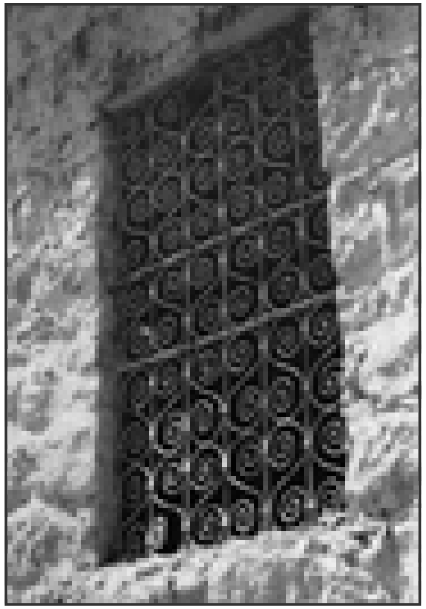

وێنە ٨٦: دیوانا دژورڤە د قەسرێ ڤە

مەتێت وی لێ بڕەشینن. ئو یێ ب بابەت و تویس و بەرگویزێت پێکوەرهاتی و زاڤاینیێ و ماقویل. یێت دبەر زاڤای ڕا دبێژن و گول ژی بێت بەر پشتێ ڕا کرین لبەر شویتکێ. هوزان یا کێشای و پیڤایە و ساخە.

دێ بیننە ژور
دێ بیننە ژور // دێ بیننە ژور...
شالا زاڤای // گول دانە دور...
دای نەمینیتن // بو بسکێت صور...

* * *

دێ بیننە مال // دێ بیننە مال...
هلون زاڤایی // دێ بیننە مال...
شالا زاڤایی // گول دانە پال...
دای نەمینیتن // بو کەزییێت کال

* * *

ژ ڕیڤە زانا دایکا بویکێ یا دیارکری ئو زاڤایێ ڕویدهکری و جارەکا دی ئوفێت دایکا بویکێ.

سویلاڤێ

ئەڤە سترانەکا بناڤ و دەنگە بو (زاڤا) هەکو دبەنە سەر شویێ بو (سویلاڤێ) و دئیننەڤەڤ ئامێدیێ دابو بویکێ ب خەمل بێخن و بێهێن خوش کەن!!. گەلەک سترانا حەمک یێ دگەل ناڤێ سویلاڤێ یە.

سویلاڤێ
سویلاڤێ لسەر سویلاڤێ...
ئەو کیبە زاڤا؟...
سویلاڤێ لسەر سویلاڤێ...
ئەو (ناڤێ زاڤای)... زاڤا...
ئەڤە یا لێک ئینایە وەکی بەیتێت گشت.

* * *

حەمکێ

و ئەڤەژی دەمێ زاڤای دبەنە سویلاڤێ دا سەرێ وی بشون و داوەتی بێت گەل:

حەمکێ ببەنە سەرشویێ...
لەیلانە های لەیلانە کوڕ مێهڤانە...
لێ بکەن ئاڤا نیمویێ...
لەیلانە های لەیلانە کوڕ مێهڤانە...
مێهڤانێ سینگ ب گوییێ...

* * *

حەمکێ ببەنە (مزویرکا)[١]...
زاڤای ببەنە مزویرکا...
سور و زەرکەن ژ کولیلکا...
مێهڤانێ سینگ بەلبیکا...

* * *

حەمکێ ببەنە سویلاڤێ...
لێ بکەن ئاڤا گولاڤێ...
مێهڤانێ بەلەک چاڤێ...

* * *

ئەڤە بابەتێ وێ یێ سترانایە و سێ بەندە و یا ئاوازخوشە.

چ دیوانە

ئەڤە ژی بو زاڤای دبێژن شەڤا خەنا و هەروەسا هەکو شەڤا داوەتێ لرۆژا بویک ئینای دێ زاڤای بەنە ناڤ پەریا لنک بویکێ دێ بێژن و هێدی هێدی دێ بەن.

چ دیوانە
چ دیوانە دیوانەکا تەنگە...
بەتیکێ زاڤای حەفت رەنگە...
زاڤا رابە نێ درەنگە...
شمکێ دەینە میر[٢] رابو...
زاڤا رابە درەنگە...

* * *

چ دیوانەکا بدومە...
زاڤا رابە لدیوانێ...
بەتیکێ زاڤای کومە...
شمکی دانن میر رابو...
زاڤا رابە لدیوانێ...

* * *

وەکی بەیتا ب سترانە و لێک ئینایە و نەیا کێشایە لهەمی کەڤالا گرێڤا زاڤای رادکەن بو ناڤ پەریا یا دیارە.

---

(٢) مزویرکا رەز و بیستانێت ئامێدیانە پشت سویلاڤێ و دگەل.
(١) دبیت میر دچو نک زاڤای ژ مروڤێت خو و ژ مالێت ئامێدییێ ژی! هندەک جارا.

یا هاتی رەمەزانە

ئەڤ سترانە یا دەمێ بویکێ دبەنە (یا هاتی رەمەزانە) ئو یا دی ژی (تە بەژن)، بو بویکێ یە. ئو (ڤان زولفا) بو زاڤای و بو بویکێ هەردوا بو گوران گەهێ (دیوانێ) و بو داوەتێ ژی. ئو ناڤێ خو یێ کریە د سترانێ دا. (مالک ل (حەمکێ) ویرانکر!!).

یا هاتی رەمەزانە
یا هاتی رەمەزانە
یا پیروزە ل ئوممەتێ
سینگی ب دورِ و مەرجانە
خواجە دزانیت قیممەتێ
خاتوینەک یا لەڕابی
خودانا مەعریفەتێ

* * *

یا هاتی روژا عیدە
خەمل پیروز موبارەک
دێم هەیڤا چاردێ رویدە
سالێ دهەلێتن جارەک
لەیل و مەجریما تویدە

وێنە ٨٧: داوەتە لبامەرنێ لدویماهیا چلان

دل کوزری ب کوڤانەک

* * *

یا کێشای و پیڤایە و ئاواز خوشە. سێ بەندا دوگازە (مزدوج ثلاثی).

تە بەژن
تە بەژن روحانە
روحانەکا شینە
تە گەردەن شیشەیە
تژی هێل و دارچینە
سەد حەیف و مخابن
بلبل دناڤدا نینە

* * *

یا کێشای و پیڤایە مەگەر ڕێژەک (یا چارێ) رویدەهە و دلداری یە بو ئەڤینێ.

ڤان زولفان
ڤان زولفان خوش سێران کر
یار هەرێ دیلانێ
ڤان زولفان خوش سێران کر
دێ وەرنە دیلانێ

* * *

سیبەرەک ل ڕەشخالان کر
یار هەرێ دیلانێ
سیبەرەک ل ڕەشخالان کر
دێ وەرنە دیلانێ

* * *

مالک ل (حەمکێ) وێرانکر
یار هەرێ دیلانێ
مالک ل (حەمکێ) وێرانکر
دێ وەرنە دیلانێ

* * *

دێ بلا مە شاهی بیت
یار هەرێ دیلانێ
دێ بلا مە شاهی بیت

دێ وەرنە دیلانێ

* * *

شەهیانەک ل ڤی جهی بیت
یار هەرێ دیلانێ
شەهیانەک ل ڤی جهی بیت
دێ وەرنە دیلانێ

* * *

دا دەولەت ب پێدەه* بیت
یار هەرێ دیلانێ
کو دا دەولەت ب پێدەهی بیت
یار هەرێ دیلانێ
دێ وەرنە دیلانێ

* * *

یا کێشای و پیڤایە و سڤکە و پر ئاگەهە و دلوڤانیە سێ بەندا دوگازە و پاشبەند هەرا دگەل.

گول بەیازێ

ئەڤ ستران (گول بەیازێ) ئو پاش بەند یا دگەل هەمی بەندا ئەڤەژی سێ بەندە و ڤەهاندی د دوبارەکرینە و پاشی پاشبەندە.

گول بەیازێ
های ژوردا ژوردا ژوردا
مالێ منێ گول بەیازێ
های ژوردا ژوردا ژوردا
مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

لنیڤا گولێت صوردا
مالێ منێ گول بەیازێ
لنیڤا گولێت صوردا
مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

ڕادمویسم د هنگوردا*
مالێ منێ گول بەیازێ
ڕادمویسم د هنگوردا

مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

های پێدا پێدا پێدا
مالێ منێ گول بەیازێ
های پێدا پێدا پێدا
مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

ل نیڤا گولێت سپی دا
مالێ منێ گول بەیازێ
ل نیڤا گولێت سپی دا
مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

ڕادمویسم د سپێدێ دا
مالێ منێ گول بەیازێ
رادمویسم د سپێدێ دا
مالێ منێ گول بەیازێ

* * *

باش یا لێک ئینایە و کووکە و پیڤای و کێشایە و دوبارەکرن بابەتە.

خانێ تو خانی

ئەڤ سترانە (خانێ تو خانی) سالوخ ژ (کوینا) و (کوچەرێت) کورد یا دای (ئێک) ئو گریڤێت دەواتا لبەهدینا یێت تێدا (دو) ئویێ دگەل کچکێ خانێ دئاخڤیت (سێ) ئو جلکێت وی دەمی یێت کرنە بەر بویکا گەلەک جارا ژ ئارمویشی بون (چار) وەسا دیارە خازگێن یێت چوین خانێ بخازن (پێنج) ئان ژی یێت چوینە بویکێ (بەربوی) دابەن و دویربەنە درەکا دی (شەش). دلداری و ئەڤینداری و دلوڤانی جەهوەرێ سترانێ یە. سترانە پێنج پەڕو ژێزانە، ئو یا بلڤلڤینە و دینامیکیەتە بو چونێ... کوچەرن لدویڤ پەزی بو چەروانان، ڕێ و بار چیا و گەلینە لسەر توپوگرافیا کوردستانێ. ئو خان ژی بویکە لناڤ ژیارا و (دورمێت) کوچەریێ!!.

خانێ تو خانی
خانێ تو خانی خانا من // جانێ تو جانی جانا من
تە ب ڤی ئەزمانی خانا من //
کوینێ ڕەش دانی // جانا من...

* * *

ل گەلیەکێ تەنگە // خانا من...
ل سەرسینگێ خانێ // خانا من...
ئارمویشێ پەنگە // جانا من...
رابە مە ڤرێکە // خانا من...
نێ ل مە درەنگە // جانا من...

* * *

ل گەلیەکێ کویرە // خانا من...
ل گەلیەکێ کویرە // جانا من...
ل سەر سینگێ خانێ // خانا من...
ئارمویشێ هویرە // خانا من..

* * *

ئارمویشێ هویرە // جانا من...
ڕابە مە ڤرێکە // خانا من...
ڕابە مە ڤرێکە // خانا من...
ڕێ یا مە دویرە // جانا من...

* * *

چومە بەروکێ

(چومە بەروکێ) ئەڤ سترانا دەواتێ یا سێ بەندە دیسا و یا چارێ بەندا ئێکێ یا دوبارە کری (دوگێسن کری). ژ (واری) یێ خەبەردای و ژ (وەلاتی) ئو (ڕێکێ) و (بلبل) یێ کریە (پویلکێ قەنجییێ) بو ئومێدا خو (ئێک) ئو بو خوشیا دلی و بو ئاوازێ وی و خویندنا و ژ دلێ ئەڤینداران!!. (دوو).

لڤێرە وار بەلکو بەحسێ (سەرێ ئامێدیێ) یە وارێ دو هەیڤێت هاڤینگەهێ - وارێ ڕوبیار و سویلاڤێت ئامێدیێ - وارێ باب و باپیرێت خو لتوڤێ - ئان وارێت کوچەرێت کورد و گوهاستنا واری ژبەر تەرشی و گەریان و چەروانا!! ئەڤە هەمی ژێ تێنە زانین. وەلات ڤیان پەیکەرە تێدا.

چومە بەروکێ
چومە بەروکێ ڕێکا بەرواره...
هاتم بەروکێ ڕێکا بەرواره...
بلبلێ تێت و ب گازی و هەوارە...
هەی ژارو دلو سەر (وارێ) پارە...

* * *

چومە بەروکێ ڕێکا ئەڤرازە...

هاتم بەروکێ رێکا ئەڤرازە...
بلبلێ تیێ وو ب هەواری و گازە...
هەی ژارو دلو وەلاتی دخازە!!.

* * *

چومە بەروکێ رێکا نشیڤە...
هاتم بەروکێ رێکا نشیڤە...
بلبلێ تێت و هەرو ب هیڤی ڤە!!.
هەی ژارو دلو وەلاتی ژ کیڤە...

* * *

هوزانا کووکە و جوانە و کێشایە و پیڤایە و یا ڤەکریە. سێ بەندە و یا ئێکێ دوجارە.

یا دناڤ حەودادا

ئەڤەژی (یا دناڤ حەودادا) ژ گریڤێت ئامێدیا و جهینە. کو (حەودکێت روحان و گولچیچەکا و گولێت دی وەکی خەنایێ و مەلا ئوسمانا و داود ئەفەندیا و صوراڤێ و گول بهارا) و هێشتا، لناڤ دکانکێت (حەوشێت مالێت بیستانا لهاڤینێ یێت باهرا پترێ ب چولی و کەپر و طان کری) مالا و بانەهیادا دچین.

سینگێ دلدارێ (بەلکو دەزگرە و بەلکو بویکە و بەلکو کچکە لمالا بابێ) جلکەکی جان و ژ رەنگ و بابەت - بەلکو وەکی قوتکی یە و لێڤێت وی بەلبیکن ژ زێری، ژ زیڤی، ژ کەلابدینی و سیمەیی دگوتێ (کێمخە) - یێ دبەر. بەرو بەرسینگ دیارن بەلەکن ژ رەنگێت رند و ژێهاتی. پەروک ئان ژ مەخمویرێ ڤەدیفەیە و یان ژ ئارموبشی یە. دبێژنێ تو بشکوژا و (بەندوشکا) ڤەکە ئان لێڤا ژ سەرێک راکە چونکە ئەو بویکە لڤێرە (بەلکو)!! بو زاڤایێ گیانێ خوا!! لڤێرە دویماهیا کەڤالا دووێ دبێژیت: (بیستانێ صاڤە) ئانکو یێ بچویکە و صاڤایە و خێڤەیە و نوی یە و زاڤا دێ چیتە ناڤە ئانکو دێ چیتە ناڤ باغ و بیستانێت بویکا خو ب ئەشق ڤە!... ژنوی دێ خێڤێ بیستانی خون!!.

یا دناڤ حەودادا
یا دناڤ حەودادا...
یێت گول چیچەکا...
سینگێ عەیشوکێ...
کێمخەی بەلەکە...
نێ تو عاشقی...
بشکوژا ڤەکە...

* * *

یا دناڤ حەودادا...

یێت ناڤە ناڤە...
سینگێ عەیشوکێ...
بیستانێ صاڤە...
م بخو چاڤ لێ بو...
کورێ چو بو ناڤە...

* * *

هوزانا ستران، سێ بەندە یا دوگازەیا پیڤایە و کێشایە و سینگ نە وەک ئێک یێ لێک ئینایە و پشت د لێکئینانە و پر ئاگەهن.

شەملێ

سترانا شەملێ هەمی دلوڤانیە و ئەڤینداری یە و رویدەهێت فەلسەفا ئەڤینا درست و قال و پاک یێ دیار دکەتن بەرانبەری دلدارا خو بو داوەتێ یە.

شەملێ*
شەملێ شەملێ شەملێ...
هەی مالێ منێ شەملانێ...

* * *

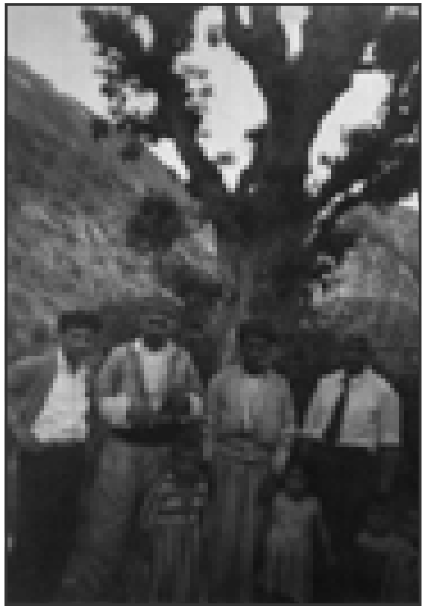

وێنە ٨٨: دار مازیە لوەلاتی لبن دارێ سەدیق حجی محمد ناسر نعمان - ئوینس أمین ئوینس- مەلا حسن باوانی - عبدالقادر محمد سلیم. زاروکێت وانە. گرێت دیوکانی (بێوەکانێ یێت بدارێ ڤە) سەرسنکە لئامێدیێ

بەس بکە کوکێ و خەملێ...

ئەڤینی دەردێ ئەم لێ...

هەرێ شەملانێ...

* * *

من دیت و لبانکێ درێژە... شەملانێ شەملانێ...

تە سورمە لچاڤانێ...

* * *

گاڤکوکا هویر پاڤێژە...

شەملێ هەرێ جانێ...

* * *

ئەڤینی دەردە ژ مێژە...

تە سورمە لچاڤانێ...

* * *

من دیت و لبانکێ بەرمە...

هەرێ شەملێ شەملانێ...

* * *

گاڤکوکا پاڤێژە لبەر مە...

شەملێ شەملانێ...

* * *

ئەڤینی دەردێ گەرمە...

تە سورمە لچاڤانێ...

* * *

ستران سێ بەندە و پاشبەندا دگەل.

کەیفوکێ

ئەڤە (کەیفوکێ) سێ بەندە و بەندا ئێکێ یا ڤەگێرایە و دوبارە. ڕویدەهێت جانێ یێت ئەڤینداریێ یێ دیار دکەت و دگەل دئاخڤیت. بسکا دکەتە شبتی تێلێ داڤ داڤن... ئو سومبێلێت زاڤای (ئەڤینداری) دێ بنە هەڤ رەخێت برهێت جانێ!!. ئو سورمە و کەلابدین یێ ب دەسمالێ و بەرچاڤێ ڤە. سەربەرو بەر سینگ و مەمکا (فنجانا) قوتکێ باڤ باڤە ژ بەلبیکێت زێری و چەکێت گەردەنێ و سەرسینگێ جانێ. ئو چاڤێت زاڤای هەڤ سوییێت چاڤێت جانێ نە. چەند تازە و ماقویل یا ئێخستیە بەریک و تورانە* و پاک و چو خشێت خەلەت نەگوتینە. هەر پێڤەندا خوشیێ و ئەڤینێ بو ژیارا زاڤا و بویکا خوش دکەت و دویرکێش دکەت. بو داوەتایە ئو لڕوینشتنێ ژی لدیوانێ. قەهوە دهاتە ڤەخارن هنگی.

کەیفوکێ

های کەیفوکێ های کەیفوکێ...

دەلالێ جانێ کەیفوکێ... (دەور)

* * *

تیتێ پاڤێ سەر دەرسوکێ...

دەلالێ کەیفوکێ جانێ...

(بەندا سییێ یا کێمە و نەیا بزەحمەتە درست کەین هوزانێ کو کەس نەزانیت، بەلێ ئیمانەتی ڤێت ڕاگرین!!)

* * *

بسکێت کەیفوکێ تێل تێلن...

دەلالێ جانێ کەیفوکێ...

* * *

سەر مەمک فنجانێ ب هێلن .. (دەور)

* * *

جیرانێت برها سمبێلن*...

دەلالێ جانێ کەیفوکێ...

* * *

بینن بینن بینن بینن...

کەیفوکێ بینن...

* * *

دێ سورمەی د چاڤا وەرینن...

ترسم بمرم ئو نەبینم...

کەیفوکێ جانێ...

* * *

بسکێت کەیفوکێ داڤ داڤن...

دەلالێ جانێ کەیفوکێ... (دەور)

* * *

سەر مەمک فنجان زێر باڤن... (دەور)

جیرانێت برهوکا چاڤن...

دەلالێ جانێ کەیفوکێ...

* * *

گەلەکا پیڤای و کێشایە و نەرمە و گەهـ گەهـ وەکی لێدانێت دلی تەک تەک و لێددتەڤە و ئاگەها هشیار دکەت و بئاوازی دەرمان دکەت!!.

چ دارە

ئەڤـا دەواتێ یە (چ دارە) حـەمک یێ ژ ئەڤـینێ دبێـژیت و بمالا ڕا دچیت بێت کـچک لێ و دهێنە خاستن. کەمەری و چەکا و بەژنێ یێ ڕویدەهـ دکەت (دار ژی نەژادەکا ژینواری یە) جارێ یا لگرکی و جارا یا ل گـەریکێ* و جار یا لگەلی و جار یا لسویارێ*. هیزار وی دەمی ژ ئارمـویشی بون و گـەلەک ڕەنگ بون بسەرێ خو داددان.

چ دارە
چ دارە دارە دارا ل گرکی...
کەمەر دیارە بەژن شلکی...
یا من دڤێتن کچا حەمکی[١]...

* * *

چ دارە دارە دارا ل پەساری...
کەمەر دبیارە لبەژنێ دباری...
یا من دڤێتن کچا سەفاری...

* * *

چ دارە دارە دارا ل گەریێ وو...
کەمەر دبیارە لبەژنێ (ژ بەژنێ) تێوو...
یا من دڤێتن یا ل (ڕەندەکێ)* وو..

* * *

چ دارە دارە دارا ل گەلی یە...
کەمەر دبیارە ل بەژنێ بەستی یە...
یا من دڤێتن کچا صوفی یە...

* * *

چ دارە دارە دارا ل سویارێ...
کەمەر دبیارە لبن هیزارێ...
یا من دڤێتن کچا بهارێ...

* * *

(١) نە شەرت و مەرجە کو حەمکێ کچ و بچویک و ژن هەبن!! چونکی چو ژ هندێ دناڤ سترانێت وی دا نەهاتیـە. بەلکو یا هزر کـریە چونکە یێ ئاگـەهـ هووش و وژدان ئەڤـینداره و بڤی ئەزمـانێ هونەری دیاردکەت!!.